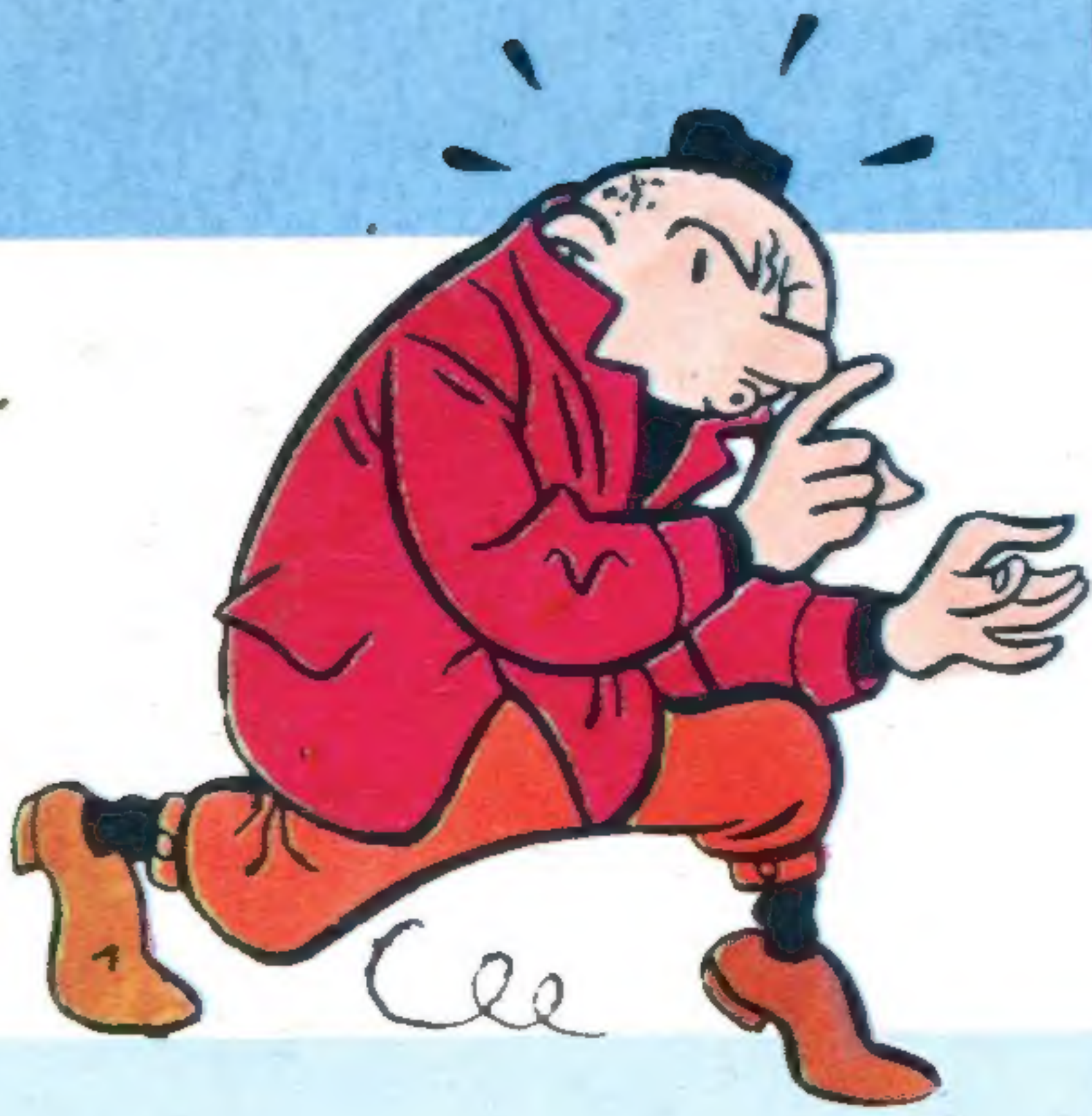

In dit nummer:
FLIP FLINK, WILL, CHALAND & MORRIS

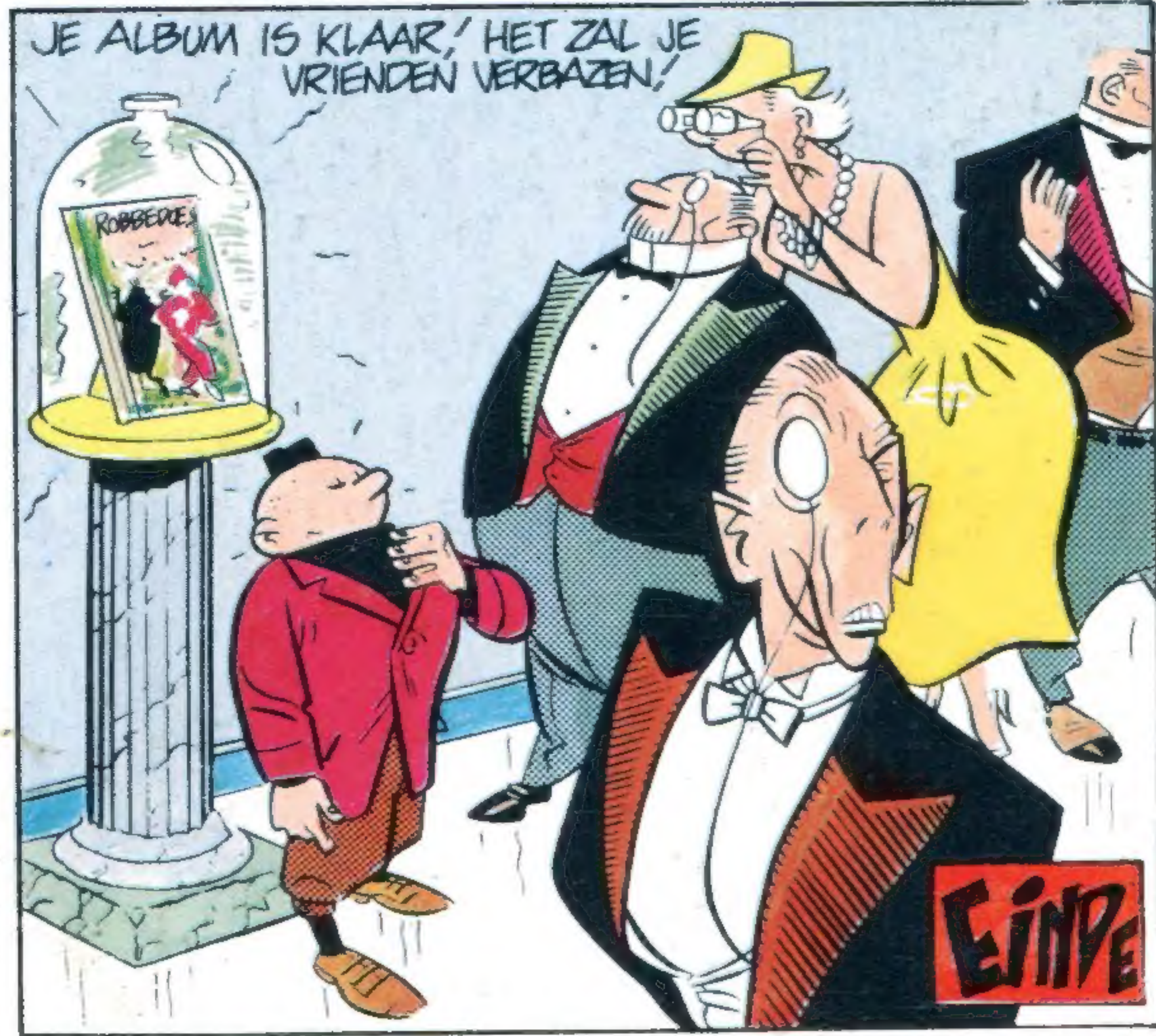
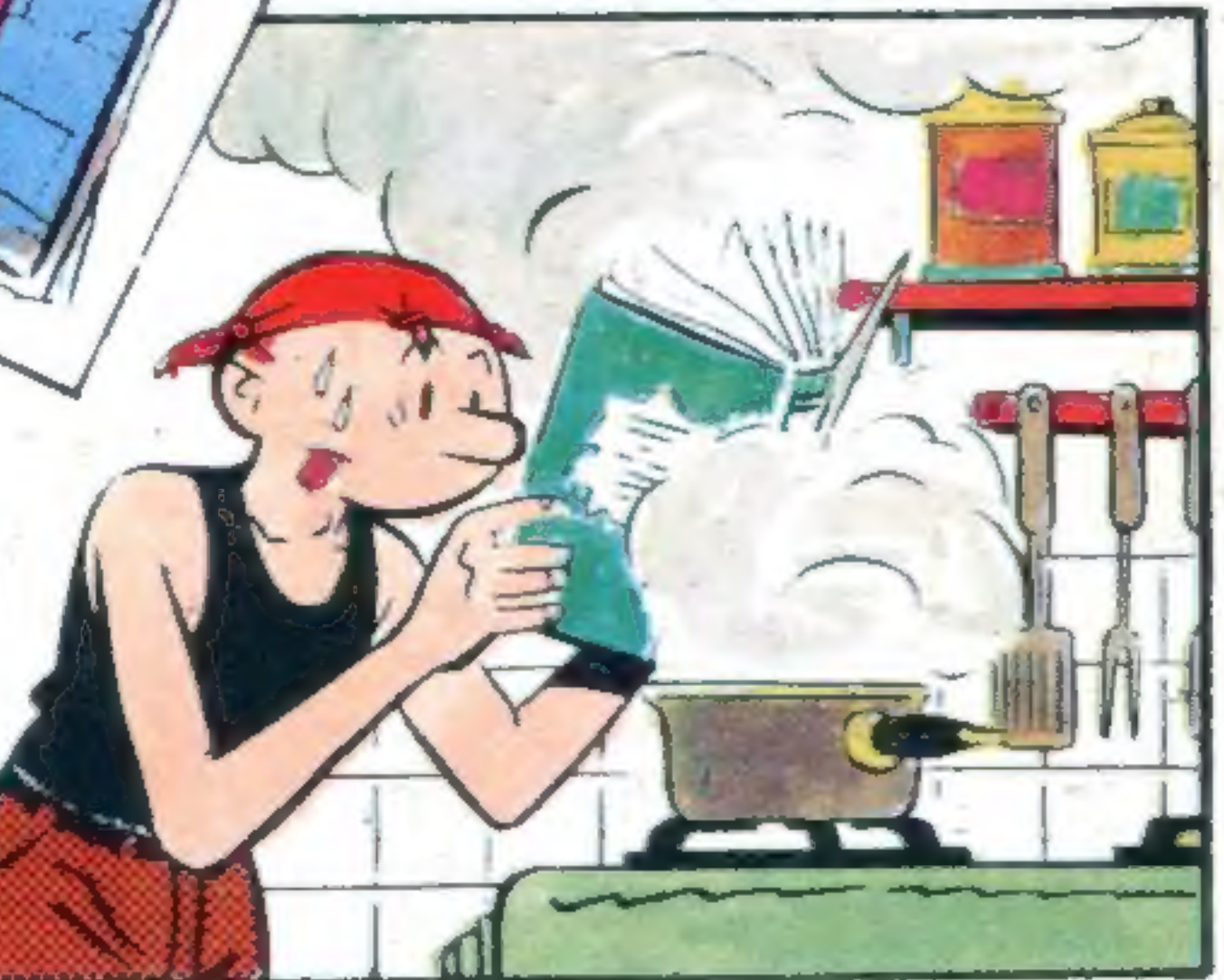
STRIPSCHRIJF

MAANDBLAD NR. 162/163 SEPTEMBER 1982 PRIJS f7,—

35322/09/82

MAAK DE KATERNEN LOS IN DE STOOM- ALS HET KARTON TEVEEL BESCHADIGD IS, TREK DAN DE OMSLAGTEKENING LOS EN PLAK DIE OP EEN STUK KARTON VAN HETZELFDE FORMAAT. VERWIJDER OUDE VERGEELDE STUKJES PLAKBAND MET ALCOHOL...

EINDE

Hardcover, normaal formaat.

Alledaagse humor, op ongewone wijze gepresenteerd!

Er wordt niet voor niets beweerd, dat de humor te vinden is in alledaagse situaties.

De striptekenaar Frank Margerin ziet deze humor en weet in zijn strips het alledaagse een ongewone wending te geven.

Frank Margerin

deel 1

**STEM
ROCKY
!**

CentriPress
Bussum

Frank Margerin

deel 2

**MEESTER
DER
WERELD
?**

CentriPress b.v.
Bussum

Vraag ernaar

bij het stripantiquariaat,
de boekwinkel of de kiosk.

**Briljantine
Rock**

Het derde album
van F. Margerin
verschijnt
binnenkort!

Schitterend tekenwerk in een luxe serie albums!

Hardcover, groot formaat.

Grote tekenaars, die passages uit de wereld-geschiedenis in de meest uiteenlopende tekenstijlen in beeld brengen.

Vraag ernaar

bij het stripantiquariaat,
de boekwinkel of de kiosk.

CentriPress b.v. - Bussum

Stand nr. 35

STRIPSCHRIFT

nr. 162/163 – 16e jaargang, september 1982

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers B.V. voor Het Stripschap, Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips, goedgekeurd bij K.B. 30 sept. 1968.

Redactie: Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam (020-250975).

Uitgever: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, 3700 AK Zeist, tel. 03404-52292 (ná 17.00 uur: 030-791496), telex 70042.

Advertenties: Vonk/Uitgevers B.V., Postbus 420, 3700 AK Zeist, tel. 03404-52292, tst. 24.

Klachten over bezorging, adreswijzigingen en inlichtingen over abonnementen uitsluitend via Postbus 420, 3700 AK Zeist.

Redactie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Har Brok, Jac Drewes, Rob van Eijck, Hans Frederiks, Peter de Raaf.

Vaste medewerkers: Annelies Heidstra, Wim van Helden, Rob Möhlmann, Nico Noordermeer, Ernst Pommerel, Jan Smet, Hennie Weseling, Rein van Willigen.

Omslagtekening: Yves Chaland, inkleuring Peter de Raaf

© 1982 Temps Futurs

Lay-out en omslagontwerp: Hans Frederiks.

Stripschrift is verkrijgbaar:

- via een lidmaatschap/abonnement à f 55,—. Postgiro 1513000 of bankrekening 42.11.38.114, beide t.n.v. Het Stripschap te Amsterdam.
- via een abonnement (jan. t/m dec.) à f 45,— (buitenland f 54,50)
- via een CJP-abonnement à f 40,50
- losse nummers (ook verkrijgbaar in de boekhandel) à f 5,25. Dubbele nummers f 7,—. Postgiro 209948 t.n.v. 'Stripschrift' te Zeist.

Houders van een CJP-paspoort dienen zich via hun CJP-buro op te geven.

Lopende (bestaande) abonnementen kunnen eerst worden omgezet in het komende kalenderjaar.

Abonnementen op Stripschrift, opgegeven in de loop van een kalenderjaar, omvatten alle in de desbetreffende jaargang te verschijnen nummers.

Distributie voor België: Standaard Uitgeverij, Postbus 212, Belgiëlei 147a, 2000 Antwerpen, tel. 031/39.59.00.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stripschrift en auteurs.

De verantwoordelijkheid voor de geplaatste artikelen berust bij de auteurs.

ISSN NR. 0165-845

Druk: Vonk Zeist.

Redactioneel

Een dubbeldik nummer van Stripschrift, met ook nog eens acht strippagina's in kleur! Het kan niet op! Uitgeverij Dupuis is al weer geruime tijd bezig met het herdrukken van al het gouden materiaal, dat men jarenlang in de archieven heeft laten liggen. Nu de Flip Flink serie volledig is uitgebracht is het de hoogste tijd er een analyse aan te wijden. Will is een tekenaar die altijd een beetje in het verdomhoekje heeft gezeten. Hij is geen erg spectaculaire tekenaar, maar wel is hij al heel lang een van de steunpilaren van het weekblad Robbedoes.

Parodie of Plagiaat is het onderwerp van de conventie die Het Stripschap op de eerste dag van de stripdriedaagse organiseert. Har Brok en Martin Lodewijk laten met hun meningen het vuur van de discussie hoog opblazen...

H.F.

In dit nummer:

Robbedoes is ook geen twintig meer door Rob van Eijck	pagina 4
Flip Flink, de Missing Link tussen Kuifje en moderne strip-helden door Jac Drewes	pagina 6
Will: een doodgewone Robbedoestekenaar door Mat Schif-ferstein	pagina 9
Isabel, een té onbekende serie door René Smulders	pagina 12
German, de Guust Flater van de tachtiger jaren? door Jac Drewes	pagina 15
Signalement van nieuwe Robbedoes tekenaars: Bercovici, Hilaire en Coss door Jac Drewes	pagina 16
Morris: De tekenaar die sneller tekent dan z'n schaduw door Rein van Willigen	pagina 17
Robbedoes ontdekt Europa een strip van Franquin, Jidé-hem en Joly	pagina 19
Lente Ellende een strip van Maurice Tillieux	pagina 23
Kerstmis van een herrieschopper een strip van de Marsupila-mi	pagina 25
Freddy, de kleine reporter door Jijé	pagina 27
De 1000 diensten van een hoed een strip van Morris	pagina 29
Het lukratieve idealisme van parodie, plagiaat en piraten-druk door Har Brok	pagina 31
Martin Lodewijk over de zaak Suske en Wiske: Er is een grens overschreden die niet overschreden mag worden een interview door Rob van Eijck	pagina 33
Alweer een loflied op het carbonpapier door Rob Möhlmann	pagina 37
De versnippering van Chaland door Hans Frederiks	pagina 40
Boeken in het kort	pagina 41
Nieuws	pagina 42
Sam's strip	pagina 45

Sommaire

Dans ce numéro de Stripschrift vous trouvez des articles sur Dupuis et leurs dessinateurs. Aussi il y a deux opinions sur les livres de 'parodie de Bob et Babette'. Naturellement il ya les nouvelles.

Summary

In this Stripschrift you 'll find articles on the publishing house Dupuis and their comic-strips makers. Also we have two opinions on the subject of the would be parodies of Suske and Wiske. Of course we also have the usual news.

weekblad voor de jeugd **Robbedoes**

is ook geen twintig meer

Robbedoes is reeds een middelbaar blad, vierenveertig jaar oud en zoals dat wel vaker gebeurt met het vorderen van de leeftijd is Robbedoes ook steeds dikker geworden. Maar is Robbedoes ook aan dezelfde symptomen onderhevig geweest die men bij het vorderen van een mensenleven dikwijls bespeurt? Nemen ook bij Robbedoes energie en vitaliteit af met het overschrijden van de jeugdige leeftijd en slaan ook bij hem gematigdheid en berusting toe? Laten we de levensloop van deze dikke veertiger eens volgen om te kijken of Robbedoes werkelijk een menselijke ontwikkeling heeft doorgeemaakt.

Het begin was pril en simpel. Robbedoes begon klein op 27 oktober 1938 (Spirou is een half jaar ouder: 21 april '38), dat wil zeggen in pagina-aantal, niet wat formaat betreft. De 16 pagina's werden uitgegeven in het toentertijd gebruikelijke dubbel A-4 formaat, misschien naar het voorbeeld van de Amerikaanse weekend-stripbijlagen, en wat Robbedoes betreft in ieder geval naar het voorbeeld van Franse bladen als *Robinson*, *Mickey*, *Hurrah* en dergelijke. En zoals op jeugdige leeftijd gebruikelijk is, stond ook Robbedoes toen onder sterke invloed van de buitenwereld: de helft van het blad was gevuld met eigen produkten, de rest was uit het buitenland afkomstig, vooral uit Amerika.

De twee eigen strips die vanaf het allereerste begin tot heden hadden standgehouden, zijn uiteraard Robbedoes zelf, in 1938 getekend door *Robert Velter* (Rob-Vel), en Baard en Kale, in de beginperiode getekend door *Dineur*. Al snel voegden zich bij deze twee teke-

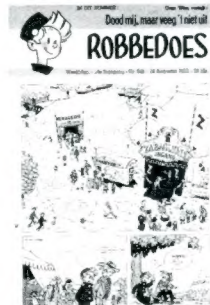
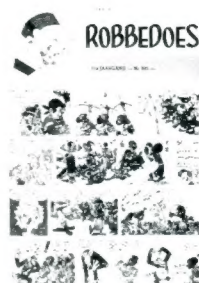
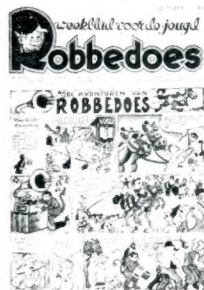
naars *Jijé* (1941, maar eerder in Spirou en in 1940 al ingevallen voor Rob-Vel), die in de oorlog het grootste deel van het blad voltekende, en *Sirius*, die in 1942 met zijn Blauwe Sperwer startte en daar in 1944 Karamel en Romulus aan toevoegde.

Robbedoes heeft een moeilijke jeugd gekend. Toen in 1940 de oorlog uitbrak heeft het blad enkele maanden moeten stilliggen (niet verschenen tussen 9 mei en 22 augustus) en daarna tijdens de Duitse bezetting de buikriem moeten aansnoeren: in augustus 1940 terug naar 8 pagina's, van eind '40 tot half '41 kwam er weer wat speling zodat het blad naar 12 pagina's kon groeien, maar daarna zette de inkrimping definitief door via 8 naar 6 pagina's, zodat de redactie besloot het formaat van Robbedoes te halveren (de huidige grootte) om alle strips nog te kunnen publiceren op 12 pagina's. Toch was ook die ingreep als oplossing niet voldoende, want in augustus 1942 moest Robbedoes weer terug naar 8

pagina's. En in 1943, met aflevering 240, was het helemaal afgelopen: Robbedoes kreeg een verschijningsverbod. De redactie deed echter twee pogingen om gewoon door te gaan. In september 1943 verscheen het *Jeugdalbum no 1*, een soort hele dikke Robbedoes van 44 pagina's en toen ook dit Jeugdalbum verboden werd, verscheen de *Almanak 1944*, een nog veel dikkere Robbedoes van 160 pagina's.

Maar daarna was het leed geleden, want in oktober 1944 was België bevrijd en kon Robbedoes weer gewoon verschijnen. Of liever gezegd: nog niet helemaal gewoon, want gedurende de eerste periode na de oorlog kampte men nog met papierschaarste, zodat Robbedoes eerst 8 pagina's dik was, toen groeide naar 12, maar daarna weer terugviel naar 8, terwijl ook de verschijningsfrequentie een tijdje veertiendaags of eenmaal in de tien dagen is geweest. Maar in augustus 1945 bereikte Robbedoes weer zijn omvang van 12 pagina's en sindsdien is hij alleen nog maar gegroeid.

De Amerikaanse series verdwenen geleidelijk tijdens de oorlog. Veel lijn valt er echter in de data van hun verdwijning niet te ontdekken. Red Ryder blijft gewoon verschijnen tot en met het verbod op Robbedoes in 1943 en de andere series verdwijnen op verschillende tijdstippen. Kennelijk hebben de Duitse bezetters in het al dan niet toestaan van Amerikaanse strips een nauwelijks konsekvent beleid gevoerd. Maar in ieder geval verdwenen de

Amerikaanse strips op één na, en dat schiep ruimte voor tekenaars van eigen bodem. Erg veel waren dat er in de oorlogsjaren nog niet, zodat Jijé het blad grotendeels moest vullen.

Na de oorlog echter stroomt het nieuwe talent binnen: *Franquin, Paape, Morris, Hubinon, Charlier, Will, Peyo*, en iets later *Tillieux* en *MiTacq*. In de eerste periode na de oorlog, de tweede helft van de Veertiger Jaren, maakt Robbedoes nog een vrij rommelige indruk. Eigen produkties en Amerikaanse strips (Little Annie Rooney, Brick Bradford, Superman, Red Ryder) wisselen elkaar af en het totaalbeeld is nogal flodderig.

Maar na de puberteit breekt voor Robbedoes in de Vijftiger Jaren de volwassenheid aan. Omstreeks 1958, als het blad dus twintig jaar oud is, is de formule stabiel geworden: de buitenlandse import is verdwenen, de eigen produktie is stevig op poten gezet en de opmaak is verzorgd geworden. Het blad staat als een huis.

In diezelfde periode verdwijnt ook de oude moraliserende toon. Van het begin af is Robbedoes overduidelijk een katholiek blad geweest, dat een boodschap uitdroeg. Het meest sprekende voorbeeld daarvan was de *Robbedoes-erewet* die door alle leden van de talloze Robbedoesclubs nauwgezet moest worden nageleefd en die doortrokken was van een ouderwetse bravejongens-moraal. Ook de wijze van aanspreken in de vragenrubriek van *Snuffeltje* en in de *Knollentuin*, waar lezers hun eigen bijdrage kwijt konden, was doorspekt met opvoedende praatjes. En dan waren er natuurlijk de verhaaltjes van *Oom Wim* (sinds 1951) die met een anekdote uit de wereldgeschiedenis uit alle macht de Robbedoeslezers probeerde op te voeden tot wat toen onder goede en godvruchtige vaderlanders werd verstaan.

In de loop van de Vijftiger Jaren verloor Robbedoes deze moraliserende toon echter geleidelijk, met als uitzondering *Oom Wim* die de ouderwetse-pedagogische toon in zijn geschied-

schrijvingen nooit helemaal is kwijtgeraakt.

Maar *Oom Wim* had ook een ander aspekt: het was een soort proeftuin voor aankomende tekenaars. Zo zijn *Attanasio, Graton* en *Michel Tacq*, om enkele voorbeelden te noemen, begonnen als *Oom Wim*-tekenaars om daarna, toen ze voldoende ervaring hadden opgedaan, hun eigen stripseries op te zetten. Die testtaak van *Oom Wim* werd in 1960 min of meer overgenomen door een nieuwe uitvinding in Robbedoes: de *Micro-boekjes*. De middenpagina van het blad kon worden uitgenomen, gevouwen en verknipt tot een klein boekje van 32 pagina's dat een volledig verhaal bevatte. En in deze *Micro-boekjes* werd veel ruimte gegeven aan nieuw talent, dat er dan ook uitgekomen is, zoals *Salvé, Delière, Degotte, Devos, Turk* en *De Groot*.

Met het vorderen van de leeftijd groeide Robbedoes voordurend. In 1946 werd het aantal pagina's uitgebreid tot 16, in 1947 tot 20 en in 1949 tot 24. Daarna duurde het tot 1955 voor Robbedoes opnieuw dikker werd, maar toen was de groei niet meer te stuiten: 28 pagina's in 1955, 32 in 1957, 40 in 1959, 48 in 1962 en tenslotte 52 in 1964. De welvaart had definitief toegeslagen. Deze snelle vermeerdering van het aantal pagina's schiep ruimte voor nieuwe strips en allerhande probeersels, waardoor het solide karakter dat het blad omstreeks 1957 kenmerkte, behoorlijk verwaterde. In de Zestiger Jaren stroomden allerlei nieuwe tekenaars binnen; van wie sommigen zeer succesvol zijn geweest en anderen minder: *Roba, Jidéhem, Bara, Roger Camille, José Larraz, Fournier, Derib, Seron, Cauvin, Berck* en *Mazel*.

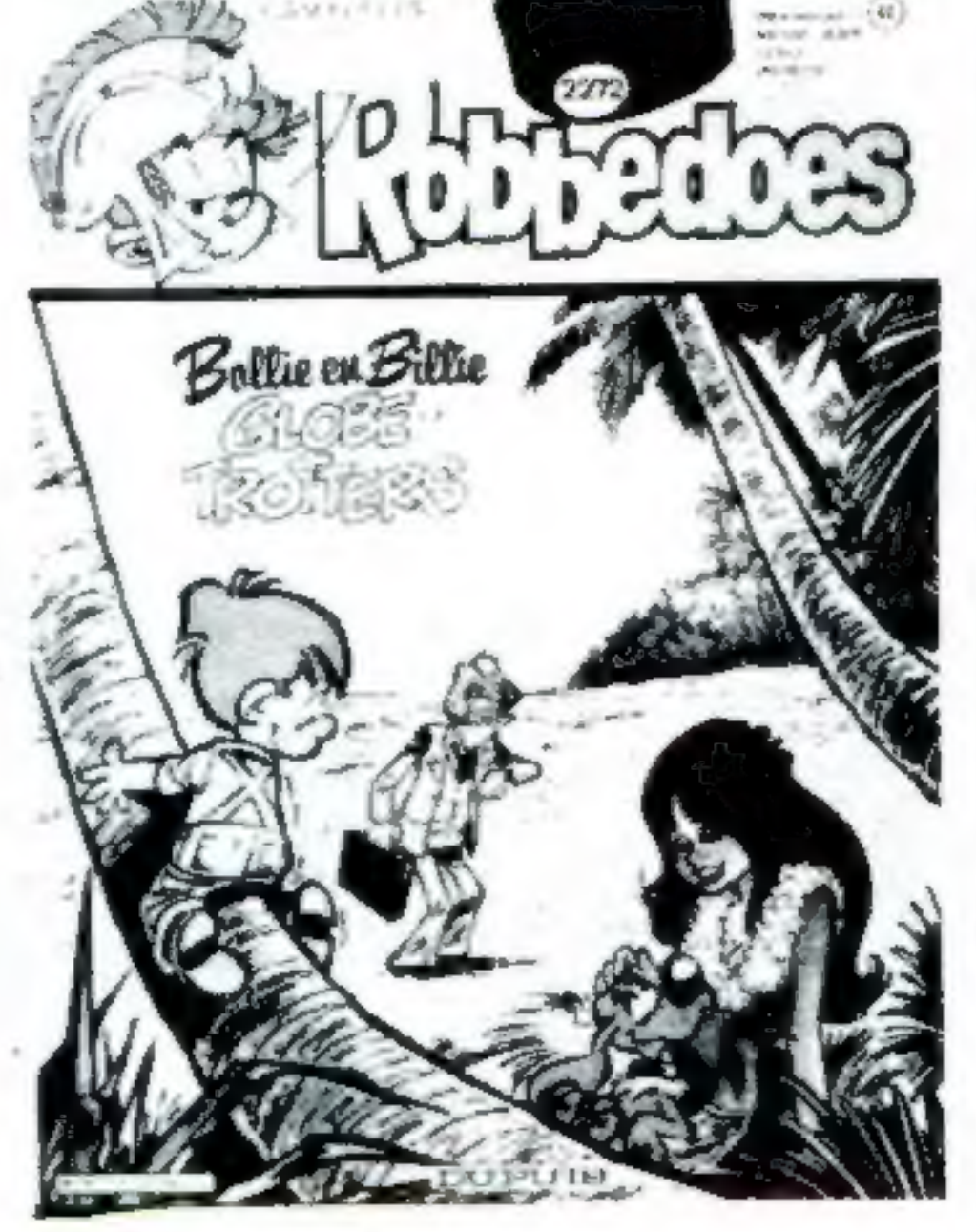
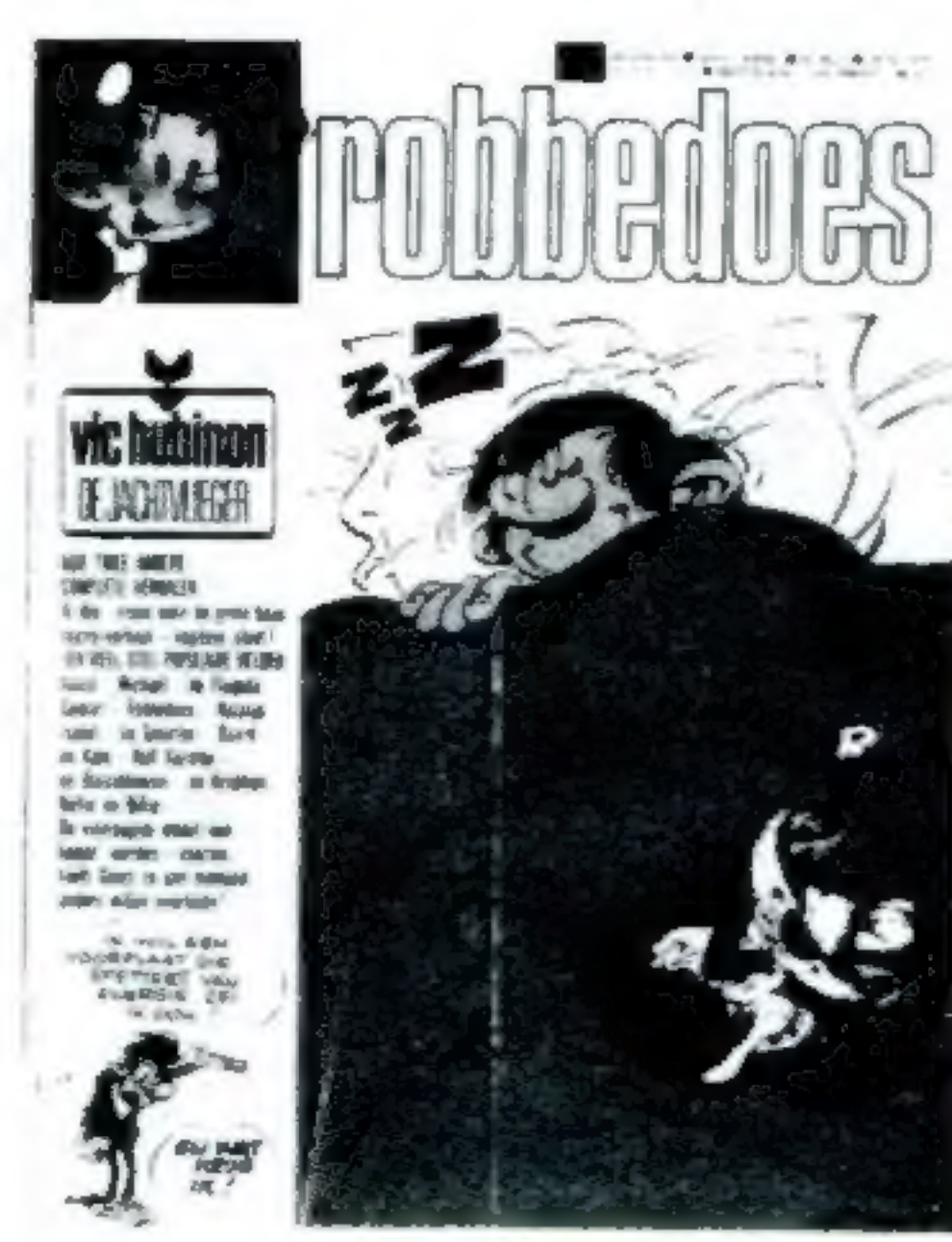
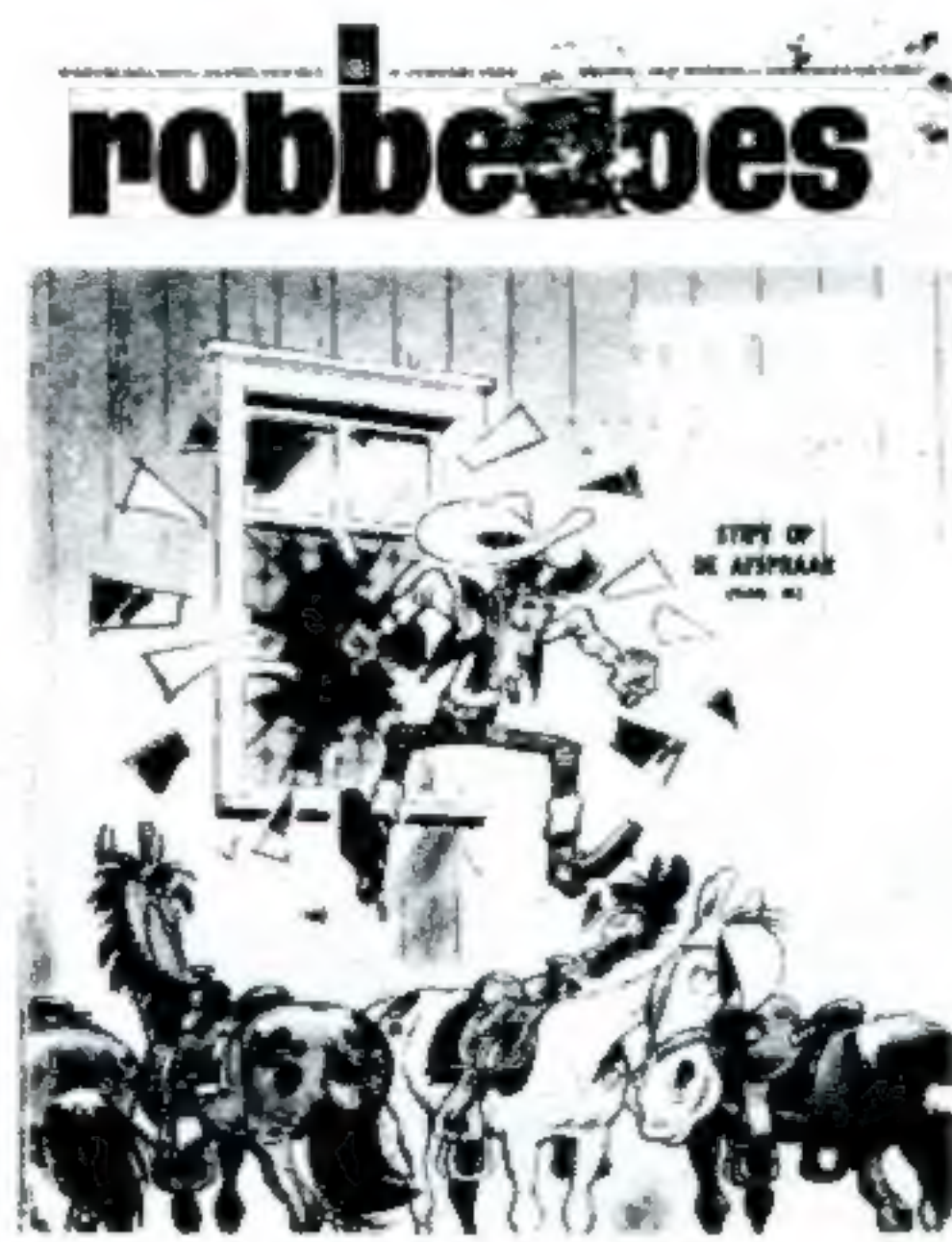
In de tweede helft van de Zestiger Jaren, als Robbedoes dus rond de dertig is, lijken de energie en vitaliteit van tien jaar daarvoor verdwenen. Het blad probeert enigszins in te haken op de veranderingen in de maatschappij van dat moment, maar het lukt niet helemaal om een nieuwe vaste vorm te

vinden. De dertigjarige Robbedoes probeert nog mee te doen met de jeugd en slaat een wat joliger toon aan onder invloed van de veranderende opvattingen en normen, maar erg best lukt het hem niet.

In de loop van de Zeventiger Jaren blijft Robbedoes aanvankelijk dit wisselende beeld vertonen. Het wordt een vallen en opstaan van een veertigjarige die probeert mee te komen. Nieuwe tekenaars moeten hem schragen: *Walthery, Leloup, Malik, Gos, Hardy, Jannin, Tome, Janry*.

Op dit moment, begin Tachtiger Jaren, is er duidelijk talent aanwezig in Robbedoes, dat nieuwe kanten lijkt op te gaan. Stripmakers als *Hislaire, Counhaye, Wasterlain, Berthet, Andrieu, Yann, Conrad, Cossu, Geerts, Le Gall* en *Colman* proberen een eigen stijl te vormen in plaats van voort te teren op de beproefde stijl van de oude meesters, zoals in vroegere perioden wel is gedaan. Die oude meesters zijn er niet meer of ze produceren niet regelmatig meer. De opengevallen plaatsen opvullen is moeilijk, maar het daarvoor benodigde talent is aanwezig.

Toch blijft de glorie tijd voor velen van ons de tweede helft van de Vijftiger Jaren, met giganten als *Franquin, Jijé, Tillieux, Morris* en *Peyo*. De tijd dus dat Robbedoes twintig was, energiek en vitaal. Misschien wordt die mening wat al te sterk beïnvloed door het feit dat het juist die periode is geweest waarin wij Robbedoes voor het eerst lasen, waardoor de verhalen uit die tijd dus het diepst op ons hebben ingewerkt. Dat is heel goed mogelijk, maar toch vragen we ons af of er op dit moment jongetjes van een jaar of acht even intens genieten van de Robbedoes van nu als wij dat in die tijd deden van de Robbedoes van toen, en of zij over twintig jaar de eerste helft van de Tachtiger Jaren, de jaren dus van Robbedoes als veertiger, tot een nieuwe glorie tijd zullen uitroepen. De toekomst zal het uitwijzen...

Flip Flink, de Missing Link tussen Kuifje en moderne striphelden

De aantrekkingskracht van het weekblad *Robbedoes* en de albums van uitgeverij Dupuis is voor veel stripliefhebbers vooral in het oudere werk gelegen. Al jaren lang zijn de oude Dupuis-albums en de oude *Robbedoes*-verzamelbanden gewilde verzamelaarsobjecten, en de namen van de oude meesters Jijé, Wil, Sirius, Tilleux en Franquin worden liefde- en betekenisvol uitgesproken. De uitgeverij heeft deze voorkeur voor het oude werk jarenlang met lede ogen aangezien, ogenschijnlijk omdat zij het als een diskwalifikatie van het werk van de huidige *Robbedoes*-stal beschouwde, en vanuit die gedachte meende, dat het eigen verleden, ook in commercieel opzicht, konkeerde met het eigen heden.

Langzamer dan veel kollega-uitgeverijen ging men er toe over herdrukken van de oude albums uit te brengen, of daarvoor toestemming te verlenen aan derden. De eerste heruitgaven werden uitgebracht in aparte series, die enigszins afzwakkend *Jeugdzonden* of *De buut*, of verhullend *Het Beste uit Robbedoes* of *Geschiedenis in Beeldverhalen* werden genoemd.

Dat is jammer, niet alleen omdat heruitgaves van deze oude albums tegemoetkomen aan jarenlang gekoesterde liefhebberswensen, maar vooral ook, omdat het gaat om stripwerk van hoge kwaliteit, dat ook een nieuwe generatie striplezers ongetwijfeld kan boeien. Niet voor niets hebben vele striptekenaars al beweerd, dat zij alleen maar tot striptekenen zijn gekomen, omdat zij door hun moeder naar de kapper

werden gestuurd, waar dan onveranderlijk de *Robbedoes* in de leesportefeuille de hoop op een lange wachttijd deed ontstaan.

Gelukkig lijkt Dupuis zich sinds een aantal jaren definitief gewonnen te hebben gegeven aan de aandrang van de liefhebbers, want sinds die tijd worden ook beroemde series als Jan Korda, Timoer en Jerry Spring in hun geheel heruitgebracht.

Voor velen een aangename verrassing, was ook het volledig in album uitbrengen van de Flip Flink-verhalen, waarvan Eddy Paape en Jean-Michel Charlier er 13 maakten voor *Robbedoes* van 1958 tot en met 1967, en waarvan indertijd maar 6 albums uitkwamen. Nu zijn binnen een tijdsbestek van nog geen drie jaren alle verhalen in album uitgebracht.

DICK STERK

Toch heeft het ook altijd iets hachelijks, om de favoriete verhalen van je jeugd weer onder ogen te krijgen. In nostalgische herinneringen kan de gloed en de spanning die dat soort verhalen met zich meebracht sterk worden opgeklopt en overdreven. Wanneer herlezing dan onontkoombaar wordt, omdat het album weer gewoon te krijgen is, kan dat nog wel eens matig zijn. Vooral als de grote verzamelaarswoede een boek een bijna magische klank heeft gegeven, met de daarbij behorende hoge verzamelaarsprijs, wil het uiteindelijk leesgenot nog wel eens tegenvallen. Zo was de *Donkerburcht* van Jan Korda voor mij, toen het heruitgegeven was, een enorme tegenvaller. Toch is het een spannend verhaal, goed getekend door Eddy Paape, op een scenario van J.M. Charlier. Het vormde de eerste samenwerking tussen Paape en Charlier, voor lange verhalen. Eerder, en ook daarna werkten zij samen aan Oom Wim-verhalen, en hun samenwerking vond zijn hoogtepunt in de Flip Flink-serie. Na het verlaten van Jan Korda door Paape hadden zij

De oude Dick Sterk en de jonge Flip Flink

eerst nog voor het blad *Sprint (Risque-Tout)* de strip *Dick Sterk (André Lefort)* gemaakt, die zij wel voltooiden, maar die door het verdwijnen van de bladen maar voor de helft geplaatst werd. Dick Sterk was een detektive van het type Guus Slim.

AVONTURENSTRIPS

Verhalen, die in eerste instantie de bedoeling hebben mensen te verstrooien, moeten spannend zijn. De hoofdpersoon of -personen en de situaties waarin zij komen te verkeren, moeten zo veel mogelijk ruimte laten voor onverwachte gebeurtenissen en samenlopen van omstandigheden. Was er tot in de vorige eeuw wat dat betreft maar één genre, het avonturenverhaal of -roman, daarna ziet men steeds meer, dat spannende verhalen worden opgebouwd rond een bepaald type hoofdpersoon: de cowboy, de ontdekkingsreiziger, de geheimzinnige geleerde, de politieagent, de detektive, de soldaat, de piloot, de spion, en recent, de astronaut. Avonturen worden aan situaties gebonden en er ontstaan nieuwe verhaal-genres: detektives, westerns, oorlogsverhalen, griezelverhalen, spionage, science-fiction en sword & sorcery. Omdat het leven zelf en de samenleving steeds minder aan toevalligheden worden overgelaten, is het steeds minder mogelijk algemene avonturenverhalen te vertellen, en een al-round-avonturier als held te nemen. In het recente verleden was er eigenlijk maar één type, dat nog in de meest uiteenlopende situaties kon belanden: de reporter. Niet voor niets heeft Kuifje zoveel uiteenlopende avonturen beleefd. Ook Flip Flink was een reporter, met overigens meer binding met zijn vak, dan zijn illustere voorganger. Tegenwoordig zijn er weer nieuwe mogelijkheden om uiteenlopende avonturen te beleven, al zijn die niet altijd even geloofwaardig, zoals bij *Jeremiah* en *Bob Morane*, maar een zekere mystificering van de hoofdpersoon is in, dus vooruit maar.

DE KUIFJE VAN ROBBEDOES

In nummer 1059 van 31 juni 1958 gaan in Robbedoes de avonturen van Flip Flink van start. In de eerste drie verhalen moet Flink een reis om de wereld zonder geld maken in vier maanden om zijn reporterschap bij de *Tempo* te verdienen. Een thema in de trant van Paul D'Ivoi, en een prachtige manier om de meest uiteenlopende avonturen te beleven.

Of bij Charlier en Paape, of bij de

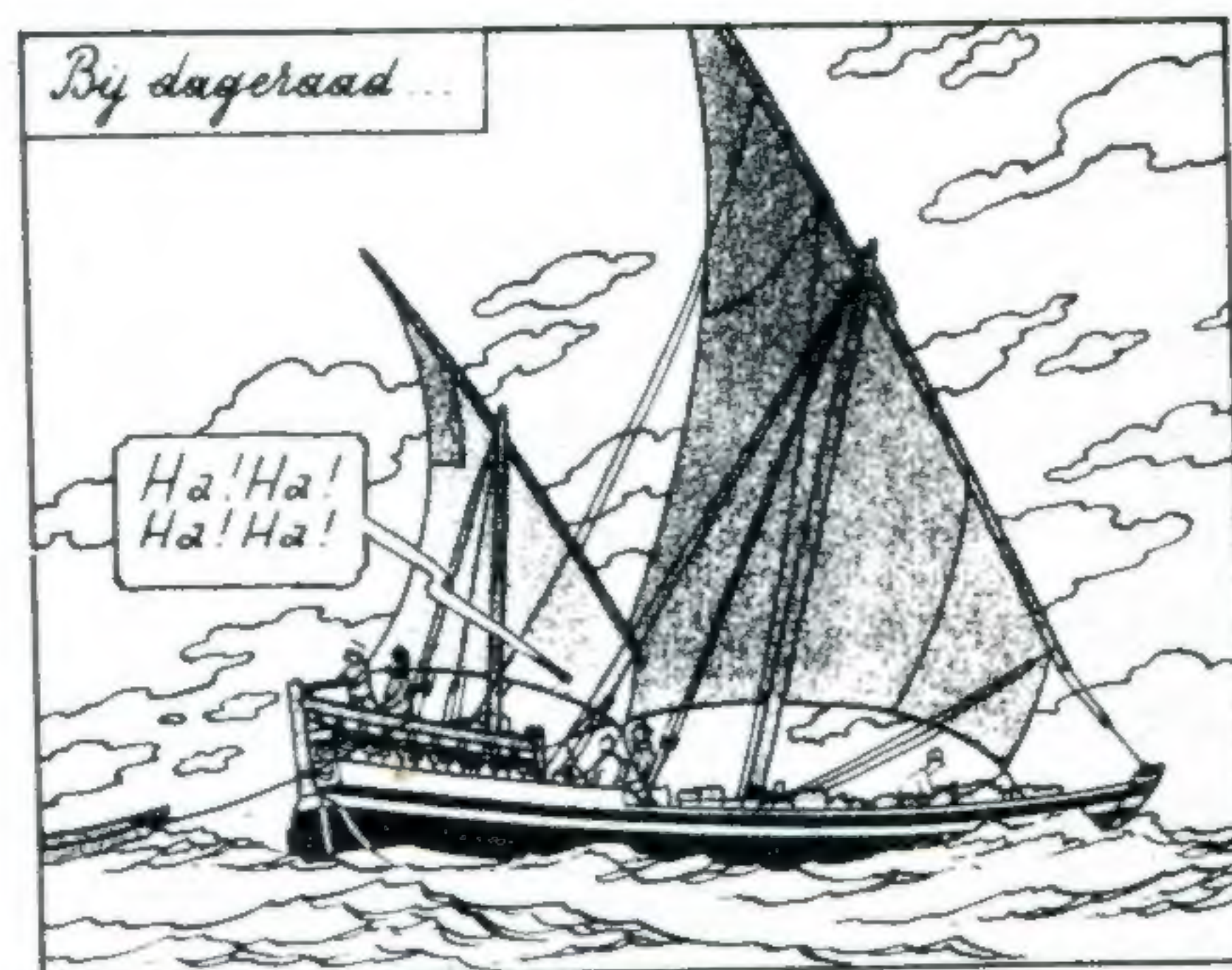
Kapitein Olsen en kapitein Haddock met de scheepskist van C. Olsson

Jonge reporter met aanvaller op vlot

Jonge reporter steekt over in vissersboot

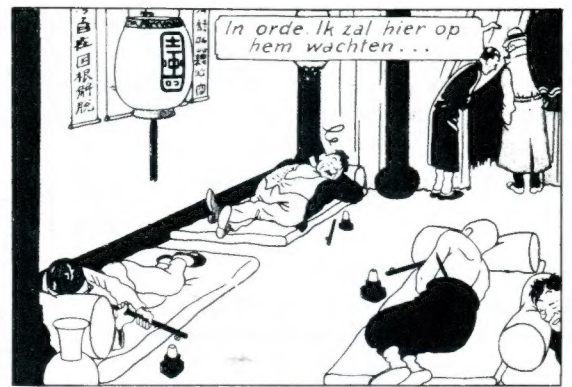

Bijziende, c.q. hardhorende professor krijgt uitbrander

Jonge reporter als spion in een opiumkit

Robbedoesredactie van die jaren welbewust heeft voorgezet om een soort Kuifje voor Robbedoes te creëren is moeilijk na te gaan, maar bij (her-)lezing van de verhalen komt voortdurend de gedachte op, of Kuifje hetzelfde ook al niet eens heeft meegemaakt. Charlier, normaal toch niet om een verhaaltje verlegen, lijkt vooral het pas daarvoor verschenen verhaal *Cokes in voorraad* goed gelezen te hebben, en in het eerste verhaal, maar ook later, gebruikt hij overvloedig elementen uit dit Kuifje-avontuur, maar ook uit andere Kuifje-albums. Door een kunstige herschikking van deze elementen, en ook door het verschil in tekenstijl tussen Paape en Hergé valt dit 'lenen' van verhaalelementen niet direct op, maar het is onmiskenbaar, zoals uit bijgaande illustraties blijkt.

Zijn de eerste drie verhalen een soort algemeen warmlopertje – zoals ook de eerste drie Kuifje-albums!, vanaf verhaal 4 *De geheimen van de Koraalzee* beginnen de echte avonturen. Dit verhaal vormt één geheel met *De dood loert onder water*, dat om onverklaarbare redenen in de herdrukserie als deel 8 is uitgebracht. Thema is een schat, waarvan het geheim alleen achterhaald kan worden als drie verschillende aantekeningen bij elkaar gebracht worden. Waar heb ik dat meer

gelezen? Juist, in Het geheim van de Eenhoorn! In het vervolgdeel geeft Charlier het plagiaat zo goed als toe, door Flip Flink achter het geheim van de schat aan te laten gaan via een expeditie-schip met een nieuw onderwater-onderzoeksschip van een professor Pannékoek, compleet met kale schedel, snor en sik, en raar hoofddekseel, en alleen bijziend i.p.v. hardhorend. Ook een ontmoeting van de jonge reporter met haaien ontbreekt niet. Naamsverwisseling van twee schepen speelt een rol in de plot, zoals in *De Krab met de Gulden Scharen*.

In het zesde verhaal, *De Zeven Steden van CIBOLA*, gaat Charlier niet alleen bij Kuifje, maar ook bij Oom Dagobert te rade, die al eerder een avontuur met dezelfde titel beleefde.

Hierna volgt het eerste verhaal, dat nog niet eerder als album uitgekomen was: *de Zwarte Hand*, en waarin gelukkig een origineel Flip Flink avontuur wordt verteld. Dit album wordt echter ontsierd door een slechte drukkwaliteit van een aantal pagina's, waarschijnlijk het gevolg van het ontbreken van de originele tekeningen.

Hierna volgt weer een verhaal in twee delen *Het monster van de Andres* en *Het rijk van de Zon*, waarin een expeditie wordt ondernomen naar het geheim van de verschrikkelijke sneeuw-

mannen (waar heb ik dat eerder gelezen? Juist...) en tot slot nog vier afzonderlijke avonturen, waarin ook nog eens elementen uit Kuifje terugkomen. Zo belandt Flip Flink in *Het Goud van de Oostenwind* in een opiumkit (Waar heb ik dat, enz...). Pas in het allerlaatste verhaal, *de Spooktrein*, is Charlier op zijn best.

Niet alleen Charlier lijkt voor Flip Flink leentjebuurt te hebben gespeeld, maar ook Paape is voor de fysionomie van Flink te rade gegaan, maar dan bij zichzelf. Flip Flink is in het begin sprekend de al genoemde Dick Sterk, zodat diens avontuur rustig als het nulde Flip Flink-verhaal beschouwd kan worden. In het laatste avontuur heeft Flip Flink inmiddels een gedaanteverandering ondergaan, waardoor hij zo als voorloper van Luc Oriënt herkenbaar is. Duidelijk een overgangsfiguur dus.

In principe zouden al deze gegevens de Flip Flink-serie duidelijk diskwalificeren, maar dat doen ze niet. De verhalen zijn met vaart en spanning opgezet en verlenen, ondanks het 'déjà vu'-karakter menig genoeg leesuurte ook voor oudere lezers, die de nostalgische herkenning missen. In veel opzichten kan zelfs gezegd worden, dat veel elementen uit de huidige avonturenstrips al bij Flink aanwezig zijn. Met name de omzwervingen in verre oosterse steden, met hun geheimzinnige boeven- en spionnenorganisaties, zoals die tegenwoordig zo vaak het strijdtoneel van moderne striphelden als Bernard Prince, Bruno Brazil en Bob Morane vormen, zijn bij Flip Flink op aanvaardbare wijze neergezet. De serie en zijn hoofdpersoon lijken op die manier een verbinding te vormen tussen de avonturen van de jonge reporter Kuifje en de avonturen van vele moderne striphelden. Het brandend houden van die vlam is misschien wel de belangrijkste verdienste van Flip Flink geweest.

De oude Flip Flink en de jonge Luc Oriënt

Will: een doodgewone Robbedoestekenaar

Willy Maltaite (Will) werd geboren in 1927 te Anthée, bij Dinant, in de Belgische provincie Luxemburg. Zijn vader was loodgieter en installateur van centrale verwarmingen; hij wilde dat zijn zoon een vakman werd. Met name zijn moeder bewonderde Wills schilderkunsten. Ze wilde hem op de Benediktijner kunstschool van Maredsous plaatsen, maar Will haalde zijn toelatingsexamen niet. Toen hij in Dinant tekenlessen wilde gaan volgen, verwees de tekenleraar hem door naar Jijé.

Will door de ogen van Jijé

Jijé, één van de steunpilaren van het jeugdblad Robbedoes, wilde het wel met kleine Will proberen. Hij stelde diens ouders voor Will twee weken op proef te nemen. Dat ging goed en Will kon blijven. Voortaan fietste Will iedere dag heen en weer tussen zij ouderlijke huis en Dinant, waar Jijé woonde. Bij Jijé leerde hij tekenen en schilderen.

Toen Jijé naar Waterloo verhuisde, kon Will mee, evenals Franquin en Morris. Deze twee laatsten maakten strips, terwijl Will zich oefende in het maken van cartoons en illustraties. Maar Will moest ook zijn brood zien te verdienen, dus adviseerde Jijé hem om, net als de anderen, strips te gaan maken.

DE EERSTE STRIP

Als Jijé met Franquin en Morris naar Amerika vertrekt, tekent Will 'Les mystères du Bambochal', zijn eerste strip. Deze wordt door Dupuis geweigerd. Hergé ziet er wel iets in, maar Belgische bladen, die op dat moment ook in Frankrijk verspreid worden, lijken verplicht te gaan worden 75% Frans materiaal op te nemen. Will kan dus niet bij Kuifje terecht. Met een bevriende drukker gaat hij zijn strip in eigen beheer uit in een oplage van 15.000 exemplaren wat hem geen vetpot oplevert, maar waar hij toch wat op verdient. Dupuis heeft inmiddels gehoord dat Will contact heeft opgenomen met Kuifje (de konkurrent) en stelt hem

voor de strip baard en kale over te nemen van Fernand Dineur, die er geen zin meer in heeft. Zo begint Will zijn carrière.

DE BAARD EN DE KALE

Bij Dupuis probeert Will de stijl van zijn voorganger, Dineur, zo goed mogelijk over te nemen. De personages

Drie stroken van de eerste pagina die Will voor Baard en Kale tekende

LES PRINCIPAUX PASSE-TEMPS DE WILL PAR F. Walthéry

De voornaamste tijdsbesteding van Will, een stripje door F. Walthéry

zijn rond en goedlachs en de Baard heeft precies zeven punten aan zijn baard. Slechts langzaam slanken de personen af en worden de achtergronden gedetailleerder. Steeds duidelijker wordt de invloed van Jijé merkbaar, een album als dat van Baard en Kale in Midden-Amerika kon zo door de auteur van Blondie en Blinkie op papier zijn gezet. De verhalen op scenario's van Dineur, hebben geen hechte structuur, maar zijn echte avonturenstrips met omzwervingen over de hele wereld (vergelijk 'Het Geheim van de Zwaardvis' van Blake & Mortimer, of de avonturen van Corentin).

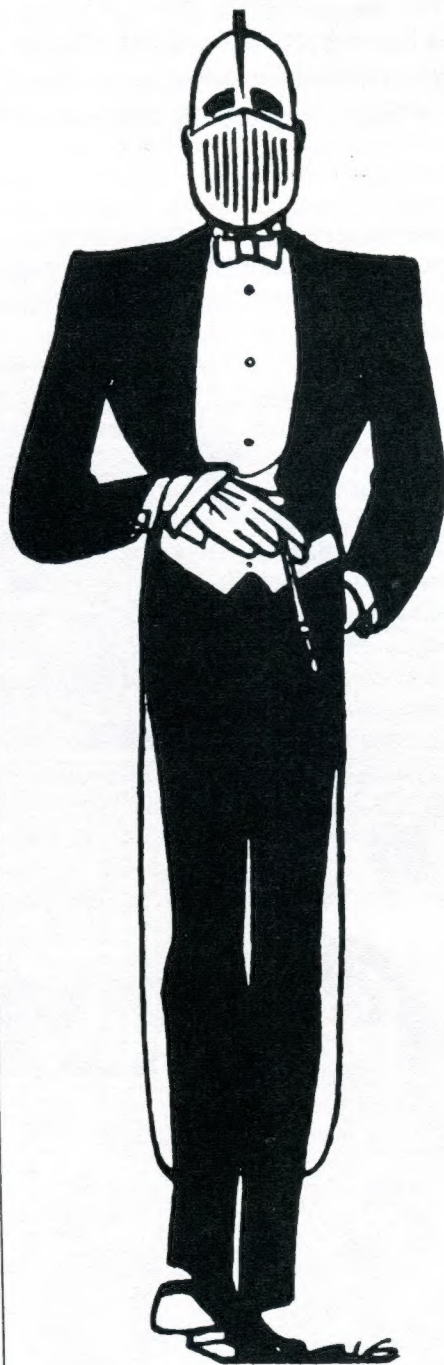
Als Will de scenarist Rosy ontmoet, vernieuwen ze samen de strip. Rosy is een creatief schrijver, die in staat is een verhaal goed te vertellen, dus met spanning, humor en vaart. Rosy heeft een rijke, wat bizarre fantasie en vanaf 'De witte hand' is de wereld voor de Baard en de Kale heel wat gevaarlijker en intrigerender geworden. Steeds opnieuw kunnen ze een stomp verwachten...

EEN ANDERE KANT VAN WILL

Na vijf verhalen met Rosy gemaakt te hebben, na 'De schim van de samoerai' om precies te zijn, gaat Will bij Kuifje werken als artistiek directeur. Hij heeft er genoeg van om strips te tekenen, hij wil illustreren en het blad vormgeven. Het liefst had Will van Kuifje een soort 'Playboy' gemaakt, met witte vlakken en mooie plaatjes. Maar het advertentiebeleid doorkruist nogal eens zijn idealen, en in 1960 pakt hij Baard en Kale weer op.

STOMP

Rosy heeft in 'De Baard en de Kale' tegen de Witte Hand' een slank persona-

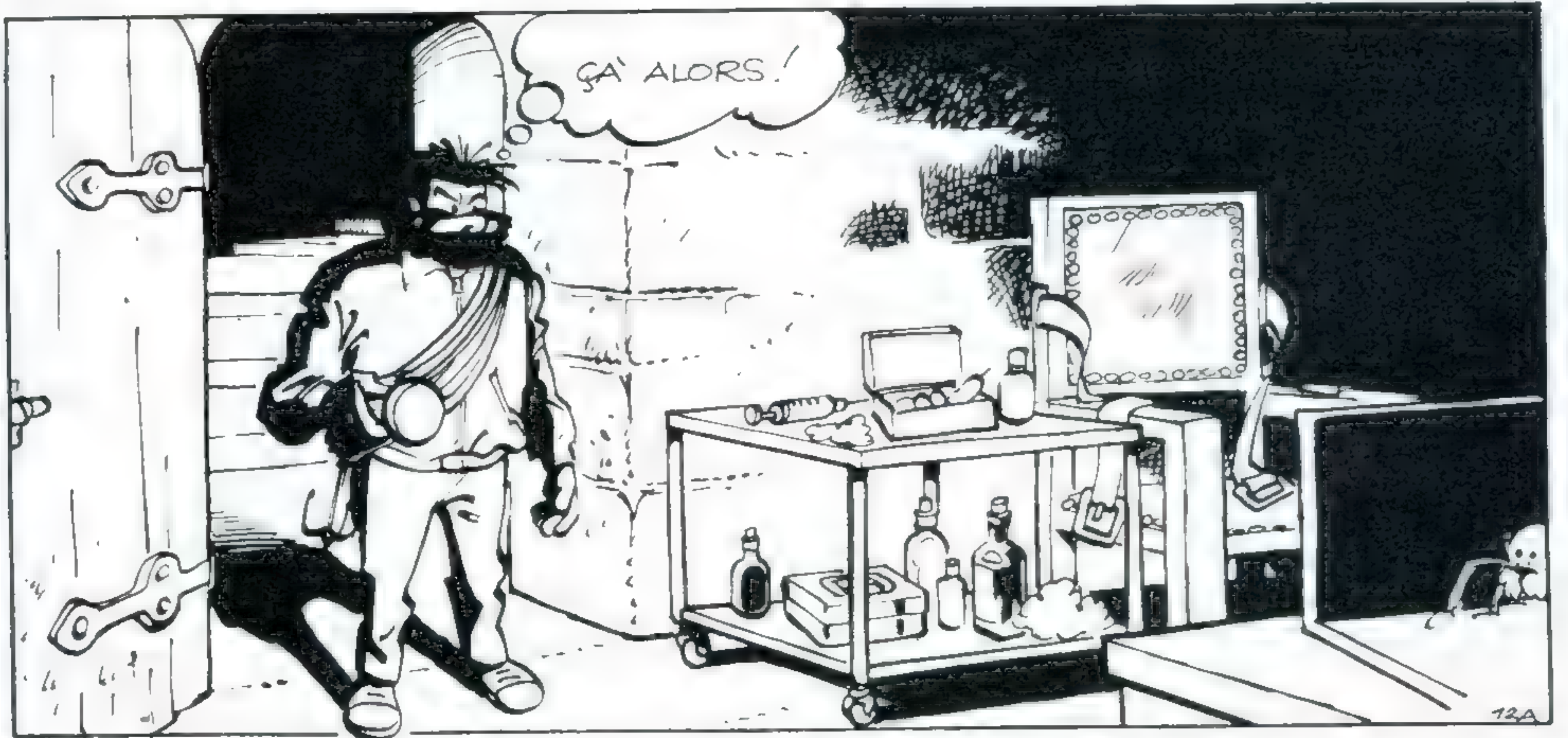
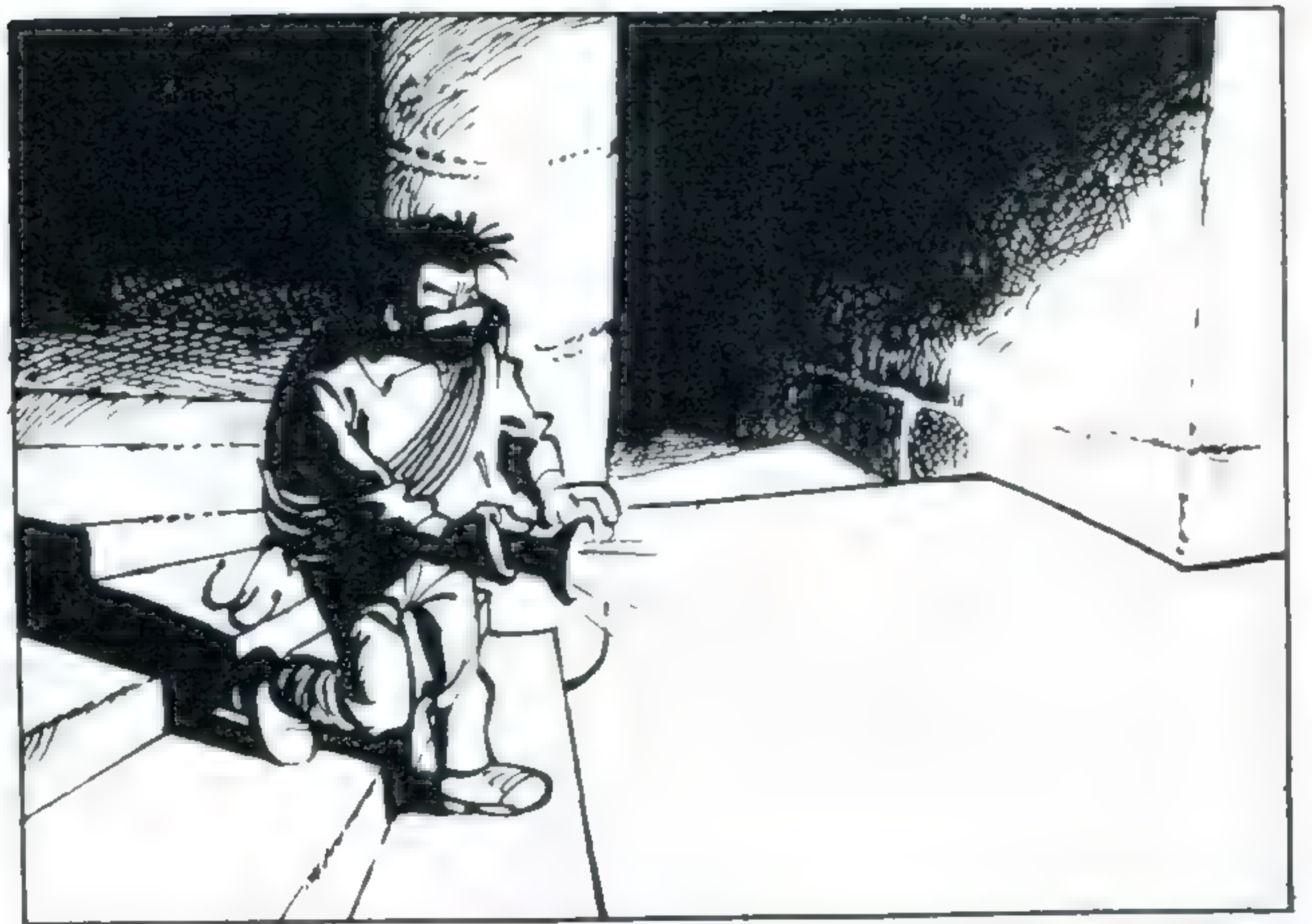
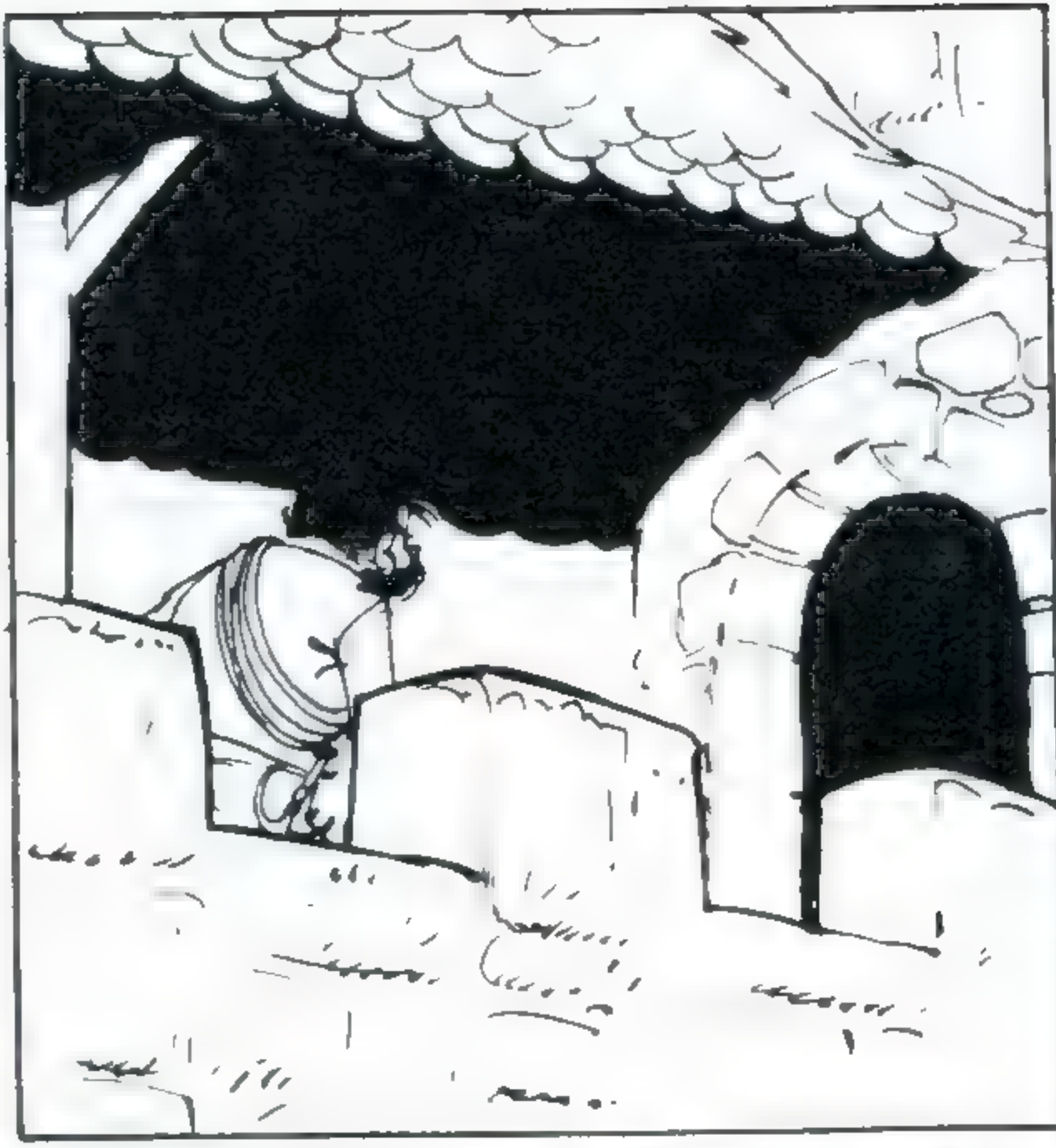
Stomp...

ge ingevoerd, gekleed in smoking, wiens gezicht altijd verborgen blijft achter een Middeleeuwse helm met gesloten vizier. Een gentleman-schurk, op zoek naar *macht* (de macht van het geld, zie: 'Stomp in het Louvre', of gewoon, de Macht, zie o.a. 'De grote strijd'). Het is een onverslaanbare tegenstander, die steeds terugkeert: *Stomp*.

Voortaan lijken de hoofdfiguren van de Baard en Kale-strip een karikaturale versie van de Blake-en-Mortimer-contra-Olrik-driehoek te vormen. Stomp introduceert de *suspense*, het mysterie in een anderszins banale avonturenstrip. Hij is de Eeuwige Vijand, die een strijd tussen het Goede (Baard & Kale) en het Kwade (Stomp) provoceert. Hij is onoverwinnelijk, want hij kan aan het eind van elke mislukte onderneming ontsnappen. Vergeleken met de imposante persoon van Stomp zijn Baard en Kale twee sufferds, twee karakterloze figuren, en eigenlijk hun tegenstander onwaardig. Toch kunnen ze steeds zijn fantastische plannen vrijdelen. Het zijn fantastische, groots opgezette ondernemingen die Stomp op touw zet. In 'De ontwaakte Toar' laat hij een reusachtig mechaniek uit de aarde omhoogkomen (een ridderharnas notabene), en in de finale bestuurt hij de droomwerelden van degenen die hem altijd dwarsbomen. Een fascinerend gegeven dat ook door Guido Crepax gebruikt wordt (zie Valentina: La forza di gravità/La loi de le pèsanteur, waarin een buitenaardse robot de dromen van Valentina dirigeert).

TILLIEUX

Na dertien avonturen, van 'De Baard en de Kale tegen de Witte Hand' tot en

Sfeervolle plaatjes uit Baard en Kale

met 'Kale kaatst terug', heeft Rosy geen zin meer en neemt Maurice Tillieux (van 'Guus Slim') de scenario's voor zijn rekening. Doordat Rosy de rechten van 'Stomp' heeft, komt de Eeuwige Vijand nu niet meer terug; hij is in de Grote Strijd gevallen. Tillieux creëert als compensatie een belangrijke medespeelster voor Baard en Kale, namelijk gravin Akkelina van Zon; we mogen haar *Kiki* noemen. Kiki is de eerste belangrijke vrouw in het werk van Will; en hij tekent graag vrouwen, zegt hij zelf. Toch kan Kiki, ondanks haar charmante verschijning, het verlies van de verschrikkelijke Stomp niet goedmaken. Het mysterie verdwijnt en Baard en Kale ontpoppen zich tot eerste klas detectives in verhalen die ook voor 'Guus Slim' geschreven hadden kunnen zijn. Bepaalde Baard en Kale-verhalen zijn overigens bewerkingen van oude Felix-scenario's, bijv. 'De vervloekte rots'

Will past zijn tekenstijl aan iedere scenarist aan. Waren zijn hoofdfiguren in de eerste strips nog bolvormig en goedlachs, voor de verhalen van Rosy werden ze kleiner, kordater en ernstiger. Voor de scenarios van Tillieux en, in laatste instantie, Stephan Desberg zijn ze nog harder en serieuzer geworden; er kan geen glimlachje meer af.

Will heeft een eenvoudige heldere stijl

in zijn Baard en Kale-verhalen, maar in tegenstelling tot de Brusselse school (die van Hergé) zijn het geen zorgvuldig opgebouwde plaatjes die hij tekent, geen nauwkeurig verzorgde lijntjes die hij neerzet: de stijl van de Robbedoestekenaars is een heel andere, een vrijere, vaak ook dynamische wijze van hanteren van pen en penseel; hun figuurtjes staan wat losser op het blad. Die vrijheid kan echter ook nogal snel tot slordigheid worden, en volgens mij maakt Will zich hier nogal eens schuldig aan. Wills krabbeltjes zijn aardig,

maar vaak niet meer dan dat. Zijn Middellandse Zee-landschappen zijn niet onaardig, zijn nachtscènes zijn dat evenmin, maar veel van zijn werk begeleidt alleen het verhaal dat zich ontwikkelt. En als na het vertrek van Stomp/Rosy, de verhalen ook in kwaliteit sterk achteruit gaan – op een paar uitschieters na, zoals 'De vervloekte rots', 'New York' en 'De laatste stunt' – dan wordt het illustreren van de Baard en de Kale voor Will slechts dan ook slechts een eindeloze herhaling.

Baard en Kale vóór een uitgewerkt decor

ISABEL, een te onbekende serie

In het begin was Isabel een klein meisje dat Mientje heette. Ze kwam, vergezeld door een kleine jongen, voor in het verhaaltje 'Gompie en de verloren klepel', dat Will maakte voor een speciaal paasnummer van Robbedoes (in 1968).

In die tijd wilde Will een nieuwe serie – naast Baard en Kale –, en hij zocht daar een scenarioschrijver voor. Hij vroeg toen aan *Yvan Delporte* om voor hem een klein scenario te schrijven, als proef. Dit werd het verhaaltje 'De Bloemenmensen', dat in 1969 in Robbedoes verscheen. Het meisje dat daarin de hoofdrol speelt is hetzelfde meisje dat ook in het paasverhaaltje voorkomt, maar nu heet ze Isabel.

Op teksten van *Delporte* en *Raymond Macherot* beleeft Isabel daarna verschillende avonturen. Deze verhalen spelen zich af in een klein stadje aan zee, waar Isabel woont bij haar tante Ursula. De verhalen draaien telkens om een sprookjeselement: een mannetje dat woont in het schilderij dat Isabel koopt, en dat een goede daad moest doen (*Het Betoverde Schilderij*); iemand die wensen kan vervullen als hij de hik heeft, en daarom wordt ontvoerd door twee boeven (*De Kapitein*); een meisje dat bij Isabel komt logeren, en een fee blijkt te zijn (*Het au-pair feetje*).

De verhalen zijn wel aardig, en het tekenwerk van Will ook wel, maar het is allemaal nog niet veel bijzonders.

Dit wordt anders vanaf het verhaal 'De hekserij van Oom Hermes' (1975). Sindsdien werkt *André Franquin* mee aan de de scenario's, aanvankelijk samen met Delporte en Macherot, later alleen met Delporte.

Terwijl in de eerste verhalen elke keer een sprookjeselement in de normale wereld werd geplaatst, maakt de lezer vanaf nu kennis met een *hele wereld*, verweven met de normale wereld, en bevolkt door tovenaars, heksen, feeën en nog ontelbare andere wezens.

HERMES

In 'De hekserij van Oom Hermes' gaat Isabel op bezoek bij haar achter-oud oom, de tovenaars Hermes. In dat huis blijkt dat Hermes al zo'n 75 jaar de gevangene is van de vlammen van zijn haardvuur. Hij kan niet buiten een vlam leven, anders gaat hij dood. Dit is de schuld van een betovering die de verschrikkelijke heks Calendula hem heeft opgelegd, om een toverdrank te kunnen stelen.

Isabel gaat op weg naar het huis van de

kwade Calendula om de betovering te verbreken. Daarbij neemt ze Hermes mee in de vlam van een olielamp. Het huis van Calendula bevindt zich boven het midden van een meer, en onderweg proberen allerlei kwade wezens, regenbuien en golven de vlam te doven, maar Isabel treedt doortastend op en ze bereiken het huis (zie figuur). Dan blijkt dat dit inmiddels wordt bewoond door de achter-achterkleindochter van de kwade heks, die ook Calendula heet. Sinds de betovering zijn heel wat jaren verstreken, en aan de kwade heks herinnert alleen nog maar een levensgroot portret.

De mooie Calendula wil eerst niet mee-

werken aan het verbreken van de betovering, want bij heksen gaat 'behalve de naam' ook de wraak over van generatie op generatie. Isabel weet haar echter te overtuigen, en als de betovering eenmaal doorbroken is, en Hermes zijn oude gestalte terug heeft, worden Calendula en hij snel verliefd op elkaar.

CALENDULA

In 'Het eiland der gedoemden' blijkt dat de oude, kwade Calendula helemaal niet zo dood is. Ze komt tot leven van uit het schilderij en verbant Hermes en zijn verloofde, de jonge Calendula, en Isabel naar het eiland der gedoemden, waar de echtgenoot van de kwade heks al eeuwen zit, bewaakt door twee vogels, die een soort siamese tweeling vormen.

THEMA

Van nu af hebben de verhalen een vast

Uit: 'De hekserij van Oom Hermes'

De goede Calendula

thema: de kwade Calendula wil Hermes in haar macht krijgen, en daarbij maakt ze gebruik van alle mogelijke middelen.

Zo maakt Hermes in 'De ceintuur van Cassiopea' een toverceintuur. Aan de vrouw die hem draagt kan Hermes zijn liefde niet onttrekken. Hij wil hem aan zijn verloofde geven, maar hij wordt gestolen door de kwade Calendula, die daarop Hermes met zich mee neemt. Isabel en de jonge Calendula moeten daarop naar het diepste der zeeën om Hermes te redden.

In 'Een rijk van 10 morgen' wordt uit de ceintuur de grote, sprekende diamant gestolen door een expeditie vanuit het 'rijk van 10 morgen'. Dit rijk is een aardklomp van enkele hectare (een morgen is een oude oppervlaktemaat, ongeveer $\frac{1}{3}$ tot $\frac{1}{2}$ ha.), die al 150 jaar rondzweeft. Voor de voorbeweging wordt de kracht van een diamant gebruikt, maar na 150 jaar is deze bijna op, en de gestolen diamant moet hem vervangen. Op zoek naar het rijk komen Hermes en Calendula onder andere terecht in het 'Hemels Trefpunt'.

De kwade Calendula

In 'De behekste vijver' beraamt de kwade Calendula een nieuwe poging om Hermes in haar macht te krijgen. Ondertussen komt de lezer te weten hoe goede heksenbezems worden gemaakt, en maakt kennis met het heksje Fenicia, die de nieuwe bezems uitprobeert, vaak ten koste van haar leven, maar blijkbaar heeft ze er nogal veel.

HOOFDROL

In 'De hekserij van oom Hermes' speelt Isabel een belangrijke rol, maar in de verhalen die daarna komen treden de volwassen figuren veel meer op de voorgrond. Het is de bedoeling dat Isabel in de nieuwe verhalen weer een belangrijke rol krijgt, en dat is in 'De behekste vijver' al duidelijk het geval.

TEKENSTIJL

Vanaf 'De hekserij van oom Hermes' zijn de tekeningen van Will zeer de moeite waard, en veel beter dan wat hij tekent voor 'Baard en Kale'. De belangrijkste oorzaak hiervoor ligt waarschijnlijk in de aard van de verhalen. In deze verhalen spelen avonturen tegen een fantastische achtergrond. De

serie is de moeite waard door een combinatie van goede verhalen en een geloofwaardige uitwerking van omgeving en figuren. Will kan als tekenaar dus niet volstaan met het efficiënt vertellen van het verhaal (zoals in 'Baard en Kale'), maar is genooddaakt om veel aandacht te besteden aan de omgeving en de sfeer. Isabel is de eerste serie na jaren waarbij Will voldoende is aangezet om veel zorg te besteden aan de tekeningen, en het blijkt dat hij erg mooie dingen kan maken.

Will is eigenlijk een tekenaar die graag illustraties maakt, en hij zegt zelf dat hij veel liever werkt aan een plaat waarbij veel achtergronden moeten worden uitgewerkt, dan aan een plaat met een dialoog tussen twee mensen. Een belangrijke invloed op de kwaliteit van de tekeningen ligt wellicht ook bij de scenaristen. Will zegt dat ze bij het maken van scenario's rekening houden met wat hij graag tekent, namelijk landschappen en achtergronden (vergelijk dit met Hermann, die graag woeste landschappen tekent. Daarom stopt Greg zoveel natuur in zijn scenario's voor Hermann).

WERKWIJZE

De werkwijze is bij de laatste verhalen als volgt: in de tijd dat een verhaal gemaakt wordt, komen ze eenmaal in de week bij elkaar. Franquin en Delporte maken een synopsis, en delen de scènes in. Delporte maakt dan de dialogen, en Will komt daarbij voor de tekeningen. Franquin maakt uiteindelijk de schets, en Will tekent de plaat. Isabel is een heel aardige serie, die in Robbedoes de laatste tijd uitsteekt boven veel andere series. De serie heeft nog niet zoveel succes, maar hopelijk wordt dit in de toekomst beter.

German, de Guust Flater van de tachtiger jaren?

Toen in 1977 voor de eerst het inmiddels al haast legendarische *Le Trombone Illustré* als bijlage bij *Spirou*, het franse zusje van *Robbedoes* verscheen, was de grote aantrekkingskracht voor de liefhebbers, dat het tekenwerk hoofdzakelijk van zeer gerenomeerde tekenaars afkomstig was. Namen als Bretécher, De Smet, Gotlib, Jijé, Sirius, Bilal en vooral Franquin, stonden borg voor hoge kwaliteit, en hebben het kortstondige verschijnen van *Le Trombone* tot een happening op stripgebied gemaakt.

Frédéric Jannin

Opvallend was, dat temidden van deze groten wekelijks een flinke ruimte in beslag werd genomen door de strips *Germain et nous* (German en wij) van de tot dan toe onbekende Belgische tekenaar Frédéric Jannin.

Jannin, een Brusselaar geboren in 1956, richtte zijn tekentechnische vaardigheden in eerste instantie op televisie, en zijn illustratieve werk voor kinderprogramma's was opgevallen bij de mensen achter *Le Trombone*: André Franquin en Yvan Delporte.

Gedurende alle afleveringen van *Le Trombone* verzorgde Jannin op scenario van zijn vriend Thierry Culliford afleveringen van deze één-pagina-strip, en na het verscheiden van de *Trombone*, werd de serie voortgezet in *Spirou* en *Robbedoes*, meestal op de achterpagina.

German en wij – volgens de tekenaar zelf uitgesproken als Herman, zodat verwarring met iets van onze oosterburen onterecht is – gaat over een vertegenwoordiger van de huidige jongere generatie, die per één-pagina aflevering omringd wordt door wisselende andere vertegenwoordigers van die generatie. Steeds wordt geprobeerd de leefsituatie en het levensgevoel van de hedendaagse jeugd in al zijn facetten in beeld te brengen. Jannin noemt dat zelf: kleine observaties van de hedendaagse jeugd.

Dat er bij huidige generaties jongeren andere dingen spelen en belangrijk zijn dan in de jaren zestig en zeventig zal niemand ontgaan zijn. Veranderende toekomstperspectieven, opgegroeid zijn met een brede informatiestroom op allerlei gebied via TV en andere publiciteitsmedia, brengt een ander,

wat realistischer, maar ook wat minder idealistisch gekleurd en misschien wat minder speels levensgevoel met zich mee. En dat is het nu juist, wat Jannin in zijn observaties verbeeldt. En hoewel German in zekere zin geïnspireerd lijkt – Jannin geeft dat zelf toe – op Franquin en zijn Guust Flater is hij veel levenswijzer en ook berustender.

Aanvankelijk heeft Jannin de strip nogal gedetailleerd uitgevoerd, maar de laatste tijd is de opzet veel strakker. Ondanks de bewondering voor Franquin, probeert hij nu meer aansluiting te krijgen bij de moderne humorstrips zoals van Bretécher en Reiser. Hij

streeft naar het creëren van meer absurde situaties, in de trant van Sjef van Oekel en de Monty Python-shows. Behalve German tekende Jannin ook nog voor het blad *En Attendant* en voor *Robbedoes* de strip *Didi*, samen met hoofdredakteur De Kuyssche. Verder werkte hij aan de strip *A. Ringard* (Pieter Pook en Molleke), waarvan een album verscheen als nummer één van de zogenaamde Debuut-reeks van Dupuis op een scenario van Franquin en Delporte. Van *Germain et nous* verscheen in 1979 een album bij *Fluide Glacial*. Bij Dupuis zijn tot nu toe drie albums van de serie verschenen. (Met dank aan Martijn Daalder)

German en wij

Signalement van nieuwe Robbedoes tekenaars: Bercovici, Hislaire en Cos

Bercovici

Een opvallende nieuwkomer op de pagina's van Robbedoes van de laatste jaren is ongetwijfeld Philippe Bercovici. Deze pas 19-jarige Fransman begon al in 1979 te publiceren in het blad, op een leeftijd dat de meeste andere tekenaars in de dop hun eerste knol geplant krijgen. Bercovici was bij Robbedoes terechtgekomen via Raoul Cauvin, die hij op een boekenbeurs ontmoet had. Cauvin had onmiddellijk de mogelijkheden van de humoristische tekenstijl van de jonge Philippe en bood aan, dat ze samen een aantal korte gagstrips zouden maken. Het werd een leuke serie, die over een periode van meer dan twee jaar in Robbedoes verscheen onder de titel: 'Ongelukkige Liefdes' (Les grandes amours contrariées). Achtereenvolgens worden alle belangrijke en bekende liedsparen uit de geschiedenis onder de loep genomen: Adam en Eva, Paris en Helena, Samson en Delilah, Romeo en Julia, Orfeus en Euridice, ja zelfs Tarzan en Jane, worden in komische verwickelingen afgebeeld. Ondanks zijn jeugdige leeftijd weet Philippe Bercovici vanaf de eerste verhalen een afgewogen geheel van zijn strips te maken, al moet zijn stijl nog groeien. Aanvankelijk geeft hij er vooral blijk van wel eens werk van Bretécher, Mandryka, Franquin en Mordillo onder ogen gehad te hebben, maar naarmate de serie vordert, ontwikkelt hij meer een eigen stijl. De mannen blijven hun komkommers grote neuzen houden, maar het uiterlijk van de diverse gelieven neemt steeds wildere vormen aan. Vooral de ogen gaan het gezicht van de strip bepalen, omdat Bercovici ze steeds meer op Picasso-achtige wijze intekent: vanuit welke hoek je een figuur ook ziet, je ziet altijd beide ogen, zoals in het laatste verhaal over Cleopatra. Het talent van Bercovici bleef ook buiten de kringen van Robbedoes/Spirou niet onop-

gemerkt. Zo tekende hij ook voor het Belgische Rockblad *En Attendant*, en sinds kort verschijnt er ook werk van hem in het jeugdstripblad van uitgeverij Glénat: *Gomme*.

Van 'Ongelukkige Liefdes' verscheen onlangs een album in de zogenaamde Debuut-reeks (deel 3) van Dupuis. De serie is echter in 1981 beëindigd omdat de formule zich niet leende voor verdere ontwikkelingen. Maar sinds die tijd maken Bercovici en Cauvin een nieuwe serie onder de titel 'Vrouwen in 't Wit' (Les Femmes en Blanc), waarin verpleegsters en dokters als hoofdpersonen optreden. Een thema met ruime mogelijkheden in de huidige tijd voor humoristische strips.

Gezien de jeugdige leeftijd van Bercovici en het scenaristisch talent van Cauvin, mogen we nog veel van dit duo verwachten.

Bernard Hislaire

Bernard Hislaire is op 11 januari 1957 geboren. Hij woont in België, maar drie maanden per jaar brengt hij door bij zijn a.s. schoonouders die in een 80 inwoners tellend dorpje in de Haute Provence wonen.

In België heeft hij zelf ook lange tijd gewoond in FROMMELTJE's Straat van de Gezeggende Boom (de oorspronkelijke bank en boom hebben plaats moeten maken voor een parkeerplaats).

Hij werd afgekeurd voor militaire dienst wegens aanleg voor dag- en alcoholdromen, neuroses en een overdosis sentimentaliteit.

Na wat aanmodderen op een gymnasium kwam hij op de

kunstacademie St. Luc in Brussel terecht, en bekwaamde zich daar in tekenen, schilderen en fotografie. Het fanzine Robidule bracht hem aan het beeldverhaal.

Hij tekent sinds zijn zevende jaar. Toen hij 13½ was ontmoette hij J.-M. Brouyère (scenarist van Archie Cash), in wiens huis hij toen iedere zaterdagmiddag zat te tekenen. Tegelijkertijd ontmoette hij Thierry Martens, destijds hoofdredacteur van Spirou, het Franstalige zusterblad van Robbedoes.

Hislaire heeft 2x een 'vrij vel' getekend voor Robbedoes, daarna een verhaal van 16 pagina's in de rubriek 'Découvertes Dupuis', 2 pagina's in Le Trombone Illustré en een realistisch verhaal voor Robbedoes. Verder heeft hij een serie voor A Suivre gemaakt en meegewerkt aan een teevee uitzending.

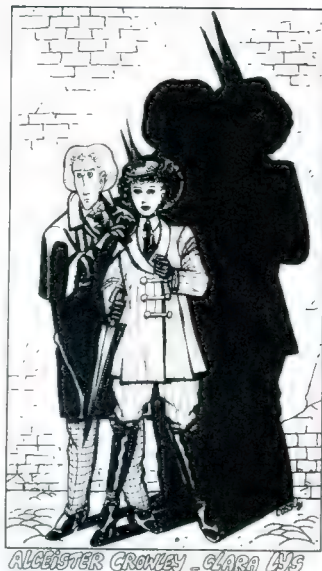
In 1977/'78 verscheen Zakkeloper en Blasius (44 pagina's, op scenario van Brouyère) in Robbedoes, in 1978 gevolgd door FROMMELTJE EN VIOLA. Hij werkt ook af en toe als illustrator mee aan La Libre Belgique (zijn vader is daar redacteur).

Hislaire vindt het maken van een scenario moeilijker dan het tekenen, omdat kleine foutjes in een scenario volgens hem eerder opvallen dan in een tekening.

Cossu

Antonio Cossu is in februari 1952 op Sardinië geboren. Zijn jeugd bracht hij grotendeels door in Henegouwen. Van 1974-'77 volgde hij een opleiding aan het Atelier R van de kunstacademie St. Luc te Brussel. In die tijd droeg hij bij aan het tot stand komen van twee albums '9ème rêve', albums die stripwerk bevatten van leerlingen van St. Luc.

In 1977 begon Cossu te tekenen voor uitgeverij Deligne (in de tijdschriften Curiosity en Spatiale) en daarna voor Kuifje (héél

eventjes); verder werkte hij aan reclame en encyclopedieën mee. In 1979 won hij een prijs in het 'Concours BD', een stripprijsvraag uitgeschreven door het Belgische ministerie van cultuur. Eind 1980 debuteerde hij in Robbedoes met Alceister Crowley.

Cossu is erg onder de indruk van het werk van de grote meesters van het zwart-wit: Tardi, Munoz, Toth... Zijn sfeervolle tekeningen met veel fantasie, veel mysterie, veel clair-obscur, zoals Cossu die maakt in Alceister Crowley, zijn misschien wel eerbetuigen aan deze tekonaars.

Behalve Alceister Crowley werkt Cossu ook aan andere fantastische vertellingen voor Robbedoes. Verder publiceert hij in Pilote, Métal Hurlant en Circus (in samenwerking met Berthet).

Morris: De tekenaar die sneller tekent dan z'n schaduw...

Veel is er al geschreven over Lucky Luke en diens schepper Maurice de Bevere, zeg maar Morris.

Maar er zijn altijd nog wel wat vraagjes die in de loop der tijd onbeantwoord zijn gebleven of die juist nu actueel zijn. Daarom zijn we eens gaan praten met Morris, die in de loop van zo'n 25 jaar ruim 50 albums zelf tekende!

Is Disney nog een bron van inspiratie voor u?

Niet meer zo zeer! Misschien wel als je de gehele zaak gaat analyseren. Maar toch niet zoveel.

Geeft het problemen, dat u met diverse scenaristen werkt?

Nee, praktisch niet. Ik neem natuurlijk scenaristen die ik goed vind. Zo zijn de laatste drie albums door drie verschillende tekstschrijvers geschreven. En voor het volgende (Fingers RvW) heb ik weer een ander, t.w. Lo Hartog van Banda. Hij heeft de atmosfeer helemaal begrepen en goed overgenomen. Ik heb bijna geen veranderingen hoeven aan te brengen. Het is helemaal in de lijn van de vorige verhalen.

Gaat u met hem door?

Waarom niet? Ik neem alle scenario's die ik goed vind.

Hij heeft ook al wat suggesties gedaan voor komende verhalen. Ik geloof wel dat ik met hem blijf werken.

Wat betekent Lucky Luke voor u?

Veel, want hoewel ik er sinds de jaren veertig mee bezig ben, en men mij wel eens vraagt hoe lang je dezelfde figuur kunt blijven tekenen, ben ik het absoluut niet beu.

Ik werk er praktisch iedere dag aan.

Er zijn momenten dat het wat moeilijker gaat; sommigen proberen dat op te lossen met koffie of alcohol, iets wat niet gaat. De beste manier is om wat te gaan wandelen of met vakantie te gaan en dan gaat het weer veel en veel beter.

Bent u niet verbaasd over het enorme succes?

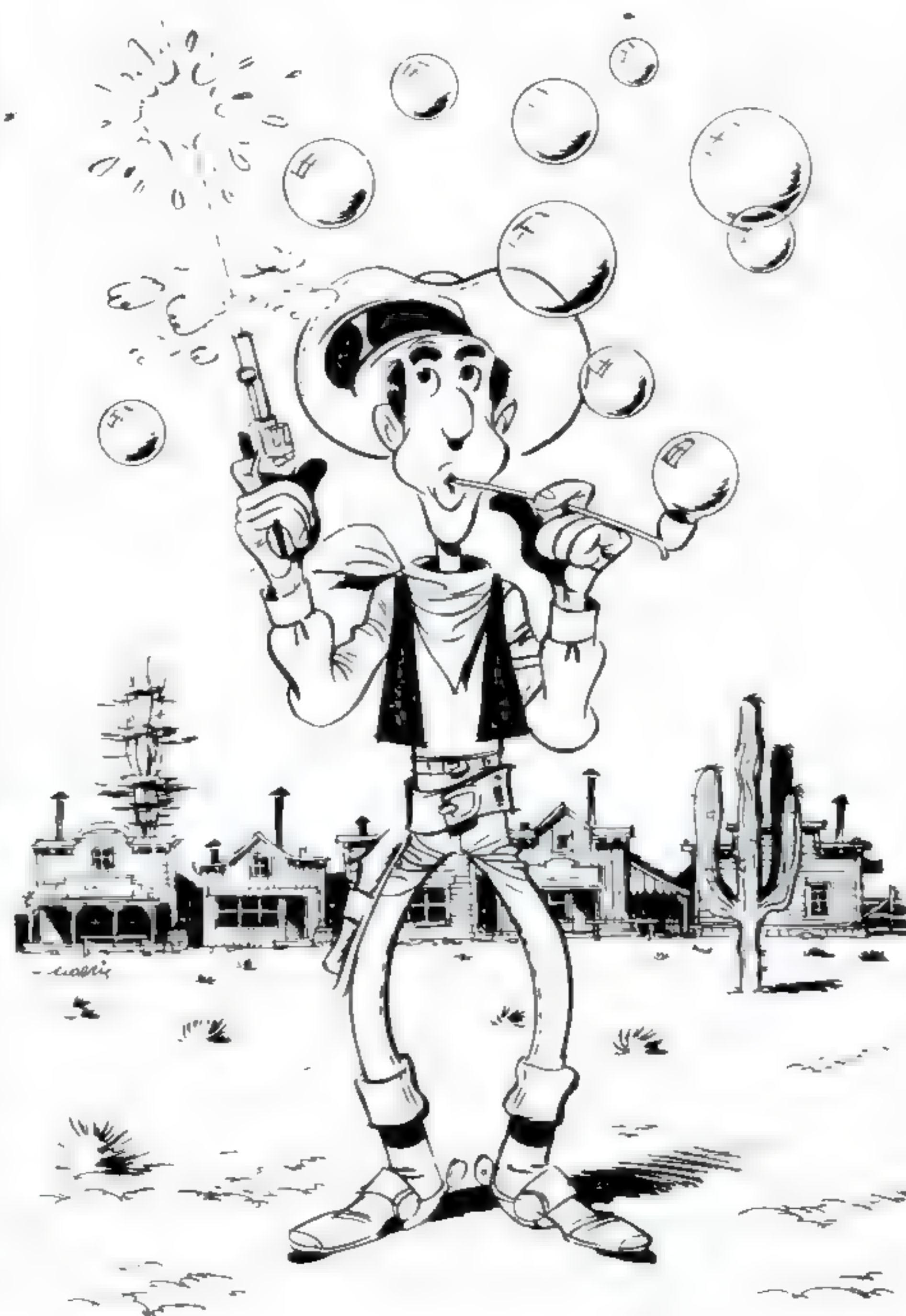
Als je begint hoop je altijd op een bepaald succes.

De tijd is het voordeel geweest van deze strip...

U bedoelt dat u de tijd heeft meegehad, wat betreft de kansen voor beginnende striptekenaars?

Ja, ja. Toen ik begon was het veel makkelijker dan nu. De concurrentie was minder belangrijk, bovendien was het niveau om gepubliceerd te worden lager dan op dit moment. Ik ben er van overtuigd, dat ik met hetgeen ik in mijn beginperiode maakte, vandaag de dag aan de deur zou worden gezet.

Copyright 1982 Morris/Dargaud

Anderzijds moet ik zeggen dat de jongeren nu veel meer voorbeelden hebben. In mijn tijd had je Popeye en Hergé. Ikzelf was met name van Walt Disney onder de indruk.

U hebt er dus geen problemen mee, dat anderen met uw figuren bezig zijn?

Tot nu toe niet. Ik moet wel zeggen, dat ik sedert de dood van Goscinny stapels scenario's heb gekregen. De meeste waren slecht!

Maar het gebeurt ook wel, dat er in een minder scenario een goede passage zit. Zo heb ik een scenario gekregen van een Franse dame, die persé wilde dat ik een album maak over het huwelijk van Lucky Luke...

Wat vindt u van de Lucky Luke persiflages, die op dit ogenblik op de markt zijn?

U bedoelt die pornografie?

Ja.

We hebben geprobeerd de uitgever een proces aan te doen, maar in Nederland is dat bijzonder moeilijk; daar bestaat, net als in Frankrijk, het recht op parodie. In België bestaat dat niet! En onder het voorwendsel dat het een parodie zou zijn, kunnen ze natuurlijk van alles doen! Maar strikt genomen is het dat niet! Een echte parodie is iets wat zich bezighoudt met het karakteristieke van de held. Dingen die gewoon voorkomen in de verhalen. In dit geval is het totaal iets anders, want ik heb Lucky Luke geen sexuele avonturen laten beleven.

Als andere tekenaars voor bv. een tekenfilm bezig zijn met uw werk, bent u dan tevreden?

Ik vind het leuk, maar je moet goed in de gaten houden, dat de figuur Lucky Luke gerespecteerd blijft. Dat is niet altijd het geval! Met de tekenfilm heb ik ondervonden, dat mijn stijl moeilijk te imiteren blijkt te zijn. Dat hebben ze mij ook verschillende keren gezegd. Het is veel moeilijker mijn stijl na te bootsen, dan die van Hergé of Uderzo.

Ik heb in het begin last gehad van die tekenfilms (met name *De Zonnetempel*, die voor de eerste Lucky Luke tekenfilm werd gemaakt RvW) en het heeft moeite gekost, te zorgen dat het goed getekend werd.

Hoe vond u het eindresultaat?

Helemaal tevreden ben je nooit!

Het is zo'n ontzagelijk werk en er zijn altijd fragmenten met kleine onvolmaaktheden. Maar dan is het meestal te laat om dat te verbeteren.

Dat geldt voor alle tekenfilms. Perfectie kun je nooit bekomen. Van de andere kant is het toch bijzonder leuk voor de schepper van een figuur om ze te zien 'leven'; geanimeerd te zien...

Het is een voldoening.

En hoe komt het over als u uw figuren hoort praten?

De eerst keer dat ik de stem van Lucky Luke hoorde, was dat een heel eigenaardige ervaring. Ik voelde me als een vader die doof zou zijn en de eerste keer de stem van zijn zoon hoort...

Is Lucky Luke in Amerika bekend?

Ik denk het niet. De strip is nog niet zo lang te koop daar.

Zoals je waarschijnlijk weet is Greg in Amerika gaan wonen om daar de belangen van Dargaud te behartigen.

Het is nu te vroeg om daarover resultaten te verkrijgen. Er zijn wel een paar miljoen albums van Asterix en Lucky Luke verkocht. Het is een gigantisch land, dus als de zaak lukt is dat fantastisch. Trouwens, de Amerikanen die ik ken, vinden de boeken wel aardig. En dat blijkt ook wel uit het feit dat Hanna en Barbera (inderdaad van The Flintstones RvW) de cowboy willen gebruiken voor een tekenfilmserie. Hoewel het wat problemen geeft vanwege de censuur, die de Amerikaanse t.v. heeft en vooral bedoeld is voor de kinderen. Ze zijn sinds enkele jaren bijzonder streng! Niet dat ik het karakter moet veranderen van bijv. Lucky Luke, maar wel de clichés die we gewoonlijk gebruiken in de albums, zoals Mexicanen die liggen te slapen. Dat mag niet. Dat is taboe.

Bent u niet bang dat om het 'geweld' te vermijden Lucky Luke 'geweld' wordt aangedaan?

Nee. Ze zullen hem een wat persoonlijker karakter geven. Zo hebben ze besloten – iets wat ik prima vind – van hem een geluksvogel te maken. Zijn naam is Lucky, vandaar...

Blijft u nauw betrokken bij de productie van deze serie tekenfilms?

Natuurlijk! Ik heb alle controle daarover. Ik kan altijd mijn veto uitspreken. Bovendien worden de scenario's gemaakt door scenaristen van Hanna-Barbera in samenwerking met mij.

Er zijn al wat verhalen geschreven, die gebaseerd zijn op bestaande albums. Maar dan wel bijzonder vrij geïnterpreteerd.

Krijgt u fanmail?

Nogal veel! Iedere dag. De meeste brieven gaan over het volgende: 'Ik zie graag uw boeken. Zend alsjeblieft een tekening!' Dat gaat gewoonlijk de mand in.

Soms is er een leuke brief bij, zoals: 'Ik ben zojuist geopereerd. Eén van mijn vrienden heeft een Lucky Luke album gebracht, maar de dokter heeft me verboden het te lezen. Hij is van mening, dat het schadelijk zou zijn vanwege mijn operatie...'

Bent u tevreden als u terugkijkt?

(Gelach...) Over het algemeen ben ik tevreden. Niet dat ik alles zo bijzonder goed vind wat ik heb gedaan. Ik lees die oude boeken niet vaak, maar als ik het doe, dan zie ik de onvolmaaktheden. Ik heb nog steeds de indruk dat ik progressieer.

Dus u gaat nog heel lang door met Lucky Luke?

Ik ga er mee door, absoluut!

Ja, Ja... Dat lange laat u weg...

Copyright 1982 Morris/Dargaud

'A la banda dessinee'

Indien alles naar wens verloopt zal eind dit jaar het nieuwe Lucky Luke verhaal *Fingers* geplaatst gaan worden. Voor dit scenario 'tekende' niemand minder dan Lo Hartog van Banda, die dan eindelijk na jaren bij de t.v. zijn tijd 'doorgebracht' te hebben, weer terug is in het sympathieke stripwereldje. Lo vertelt dat hij Morris voor het eerst ontmoette – enkele jaren geleden alweer – in een panel waarin ook Marten Toonder zat. Het viel hem op hoe bescheiden Morris was en vatte daardoor direct sympathie voor deze man op, niet wetende dat hij ooit eens een scenario voor hem zou schrijven.

Na het medium t.v. vaarwel te hebben gezegd werd hij, tesamen met Daan Jippes, verzocht een proeefaflevering te maken voor een Asterix verhaal. Maar al snel bleek dat het onder de naam Uderzo gemaakt moest worden, iets waar Lo geen zin in had. 'Al bieden ze me tonnen, dat doe ik niet...' Kortom hij werd hier Gallisch van.

Maar ook het bloed van een stripschrijver kruipt waar het niet gaan kan en hij dacht dat het misschien wel leuk zou zijn een Lucky Luke verhaal te schrijven.

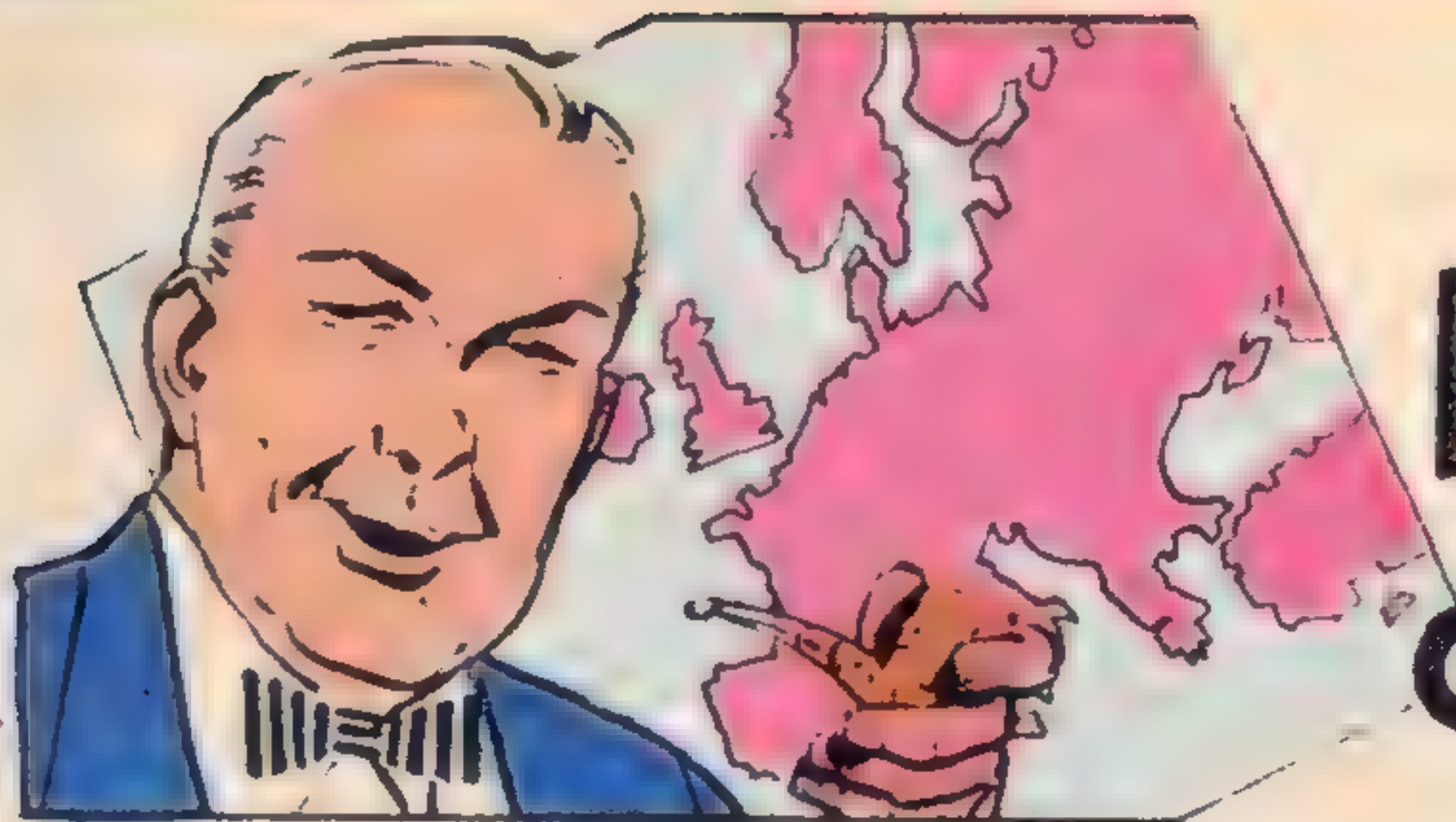
Er werd contact opgenomen met Morris. En om een lang verhaal kort te maken, die zag het wel zitten.

Lo introduceerde een nieuw figuur, waar Morris bijzonder tevreden mee was. Morris vond het een personage dat echt in het wilde westen thuishoorde en was verbaasd dat men niet eerder op het idee gekomen was.

Lo besprak de figuur uitgebreid met Morris en verzoon een plot. Ook gaf hij mogelijkheden voor de verloop van het verhaal, maar Morris vond dat Lo het verhaal zelf maar moest schrijven. Daar heeft Lo ruim een jaar de tijd voor gehad, iets wat hem, vanwege het moordende tempo van het schrijven voor de t.v., zeer welkom was. Het verhaal werd naar Morris gestuurd, die hier bijzonder mee ingenomen was. Op dit ogenblik (begin juli '82) is het tekenwerk ongeveer halverwege, vandaar dat het verhaal spoedig tegemoet kan worden gezien.

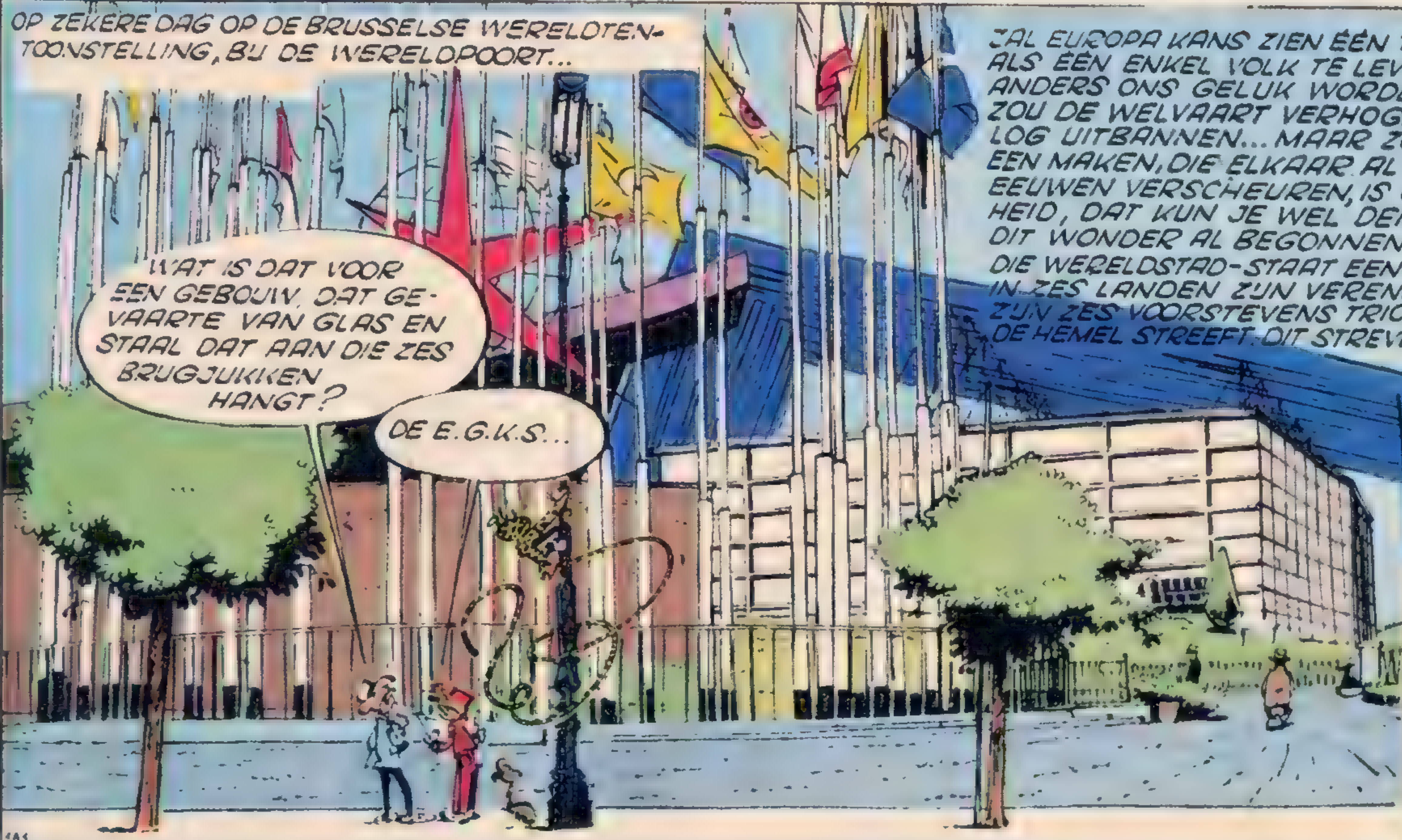
Trouwens, Morris is zo tevreden met het verhaal, dat er praktisch niets door hem veranderd werd. En bij één kleine wijziging werd Lo zelfs gebeld om te vragen of hij het wel goed vond...

RvW.

ROBBEDOES ontdekt EUROPA

OP ZEKERE DAG OP DE BRUSSELSE WERELDTENTONSTELLING, BIJ DE WERELDOPOORT...

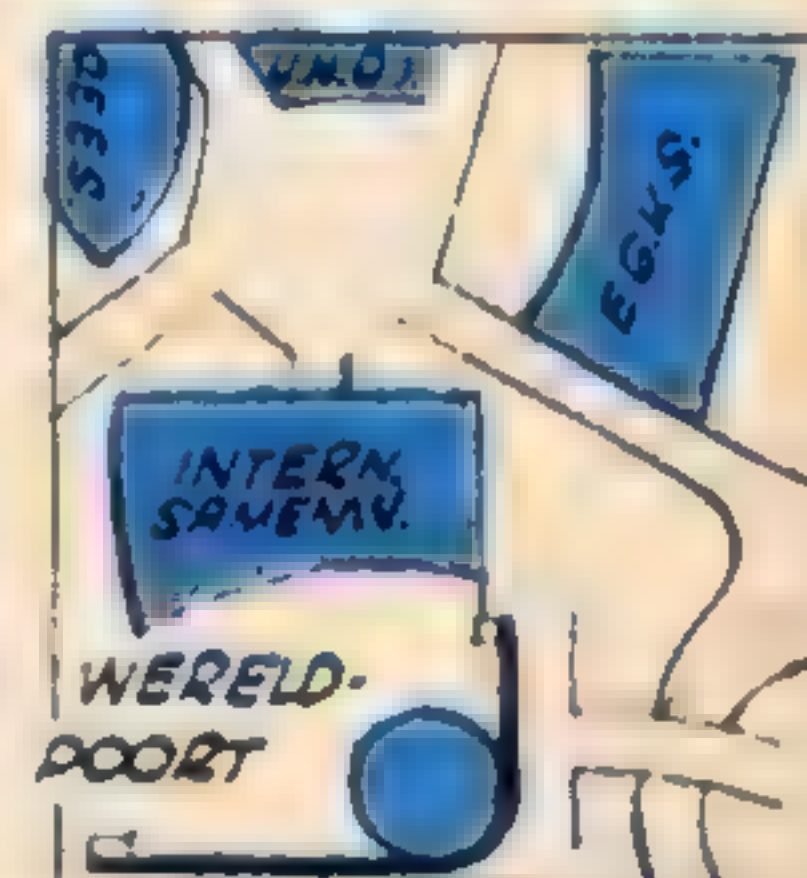

WAT IS DAT VOOR EEN GEBOUW, DAT GEVAARTE VAN GLAS EN STAAL DAT AAN DIE ZES BRUGJUKKEN HANGT?

DE E.G.K.S....

ZAL EUROPA KANS ZIEN EEN TE WORDEN EN ALS EEN ENKEL VOLK TE LEVEN? DAT ZOU ANDERS ONS GELUK WORDEN, WANT HET ZOU DE WELVAART VERHOGEN EN DE OORLOG UITBANNEN... MAAR ZOVEEL VOLKEREN EEN MAKEN, DIE ELKAAR AL SINOS TWINTIG EEUWEN VERSCHEUREN, IS GEEN KLEINIGHEID, DAT KUN JE WEL DENKEN! TOCH IS DIT WONDER AL BEGONNEN. OP DE EXPO '58-DIE WERELDSTAD-STAAT EEN DAVILJOEN WAARIN ZES LANDE ZIJN VERENIGD EN DAT MET ZIJN ZES VOORSTEVENS TRIOMFANTELUK NAAR DE HEMEL STREEFT. DIT STREVEN NU IS HET ZIN-

NEBEELD VAN HET EUROPA IN WORDING!

DIE DROGE AFKORTINGEN ZIJN CHINEES VOOR MIJ. KOM, GA MEE!

NEE, LATEN WE ER WEL IN GAAN. JE KAN ER HET MOOISTE AVONTUUR VAN ONZE TIJD BEWONDEREN, SCHIJNT HET...

EVEN LATER...

GENOEG! ONS HUIS LIGT ER VOL MEE!

IK WIL ER WAT UIT LEREN!

HEREN, HIER IS 'DE GIDS'...

WAAR?

HIER! (1)

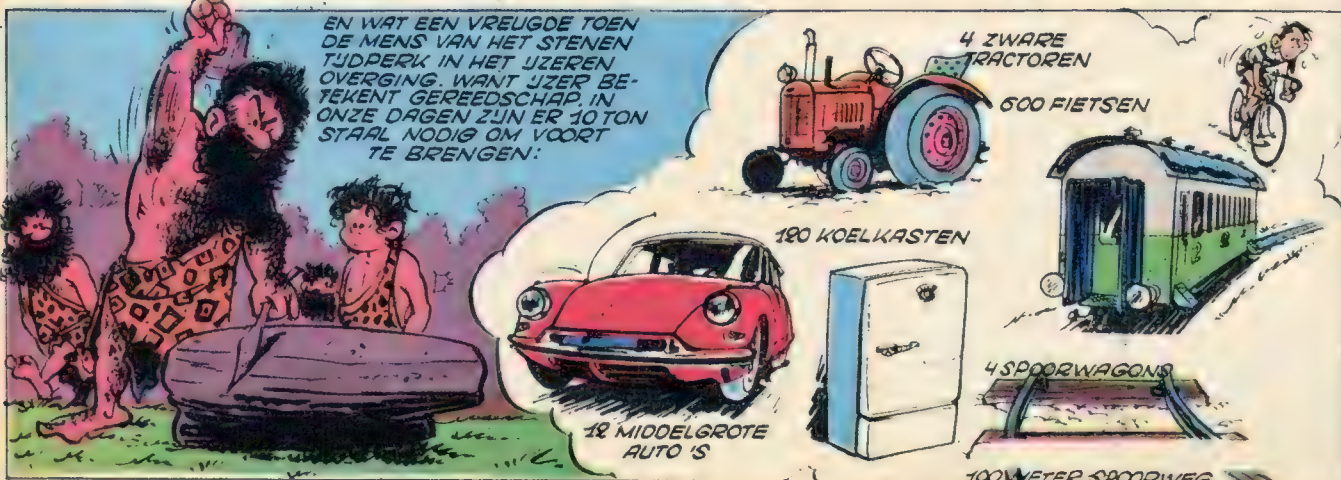
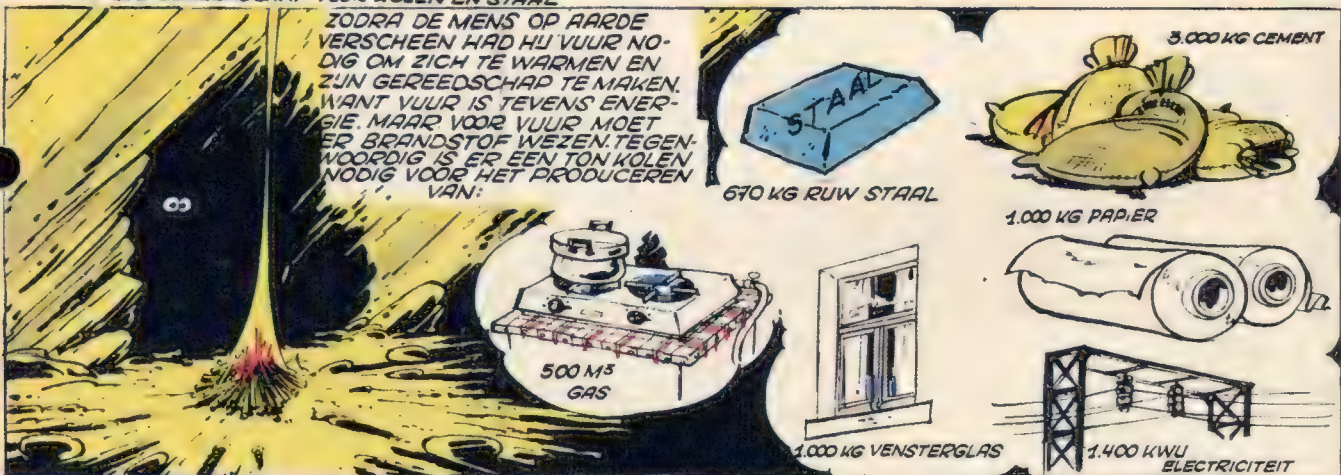
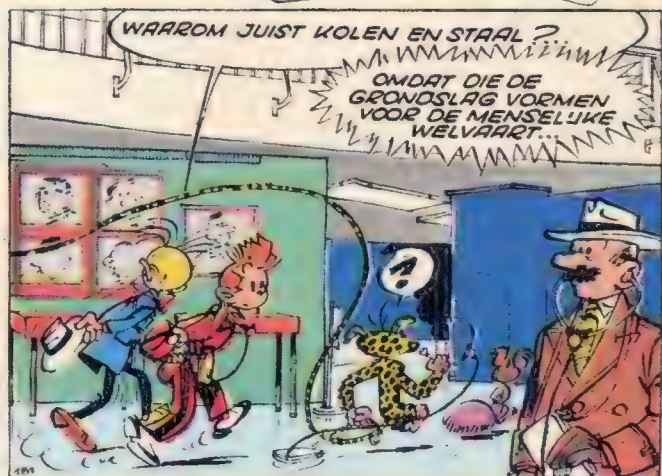
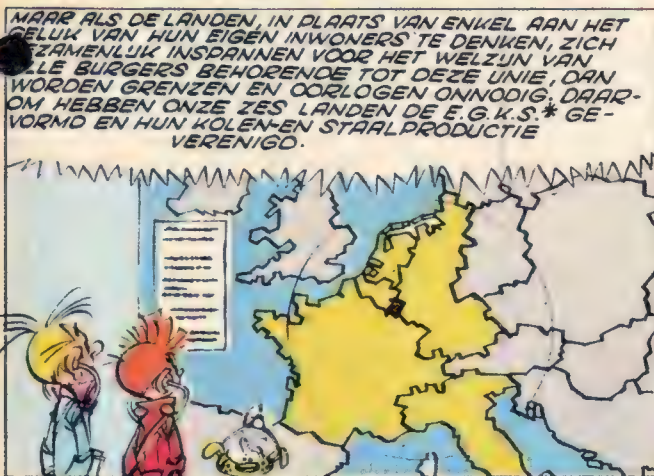
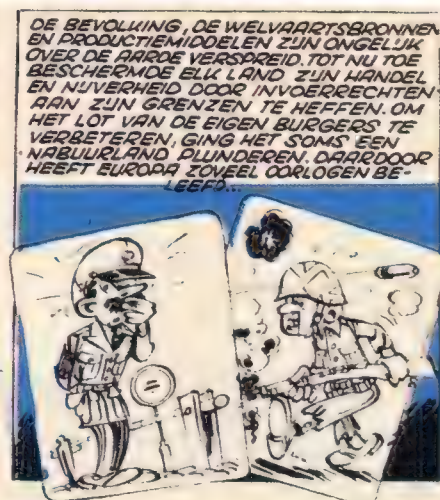
UREN WAAROP DIE "ONZICHTBARE GIDS" WORDT UITGEREIKT: 10.30 - 11 - 11.30 - 16 - 16.30 - 17 - 17.30. PROBEER JIJ DIE OOK EENS!

HJ PRAAT 5 TALEN. ZEG HEM WAT JIJ SPREEKT. DAN ZAL HJ JE UITLEG GEVEN OVER ELKE ZAAL WAAR JE BINNENLOOPT. EN KIES JE EEN ANDERE AFDELING, DAN VERANDERT HJ OOK DIRECT VAN ONDERWERP...

JA, MAAR NEEM HEM NIET BIJ VERGISSING MEE MET DE PROSPECTUSSEN ALS UW BEZOEK UIT IS. DAT ZOU U LELIJKE PARTEN KUNNEN SPELEN...

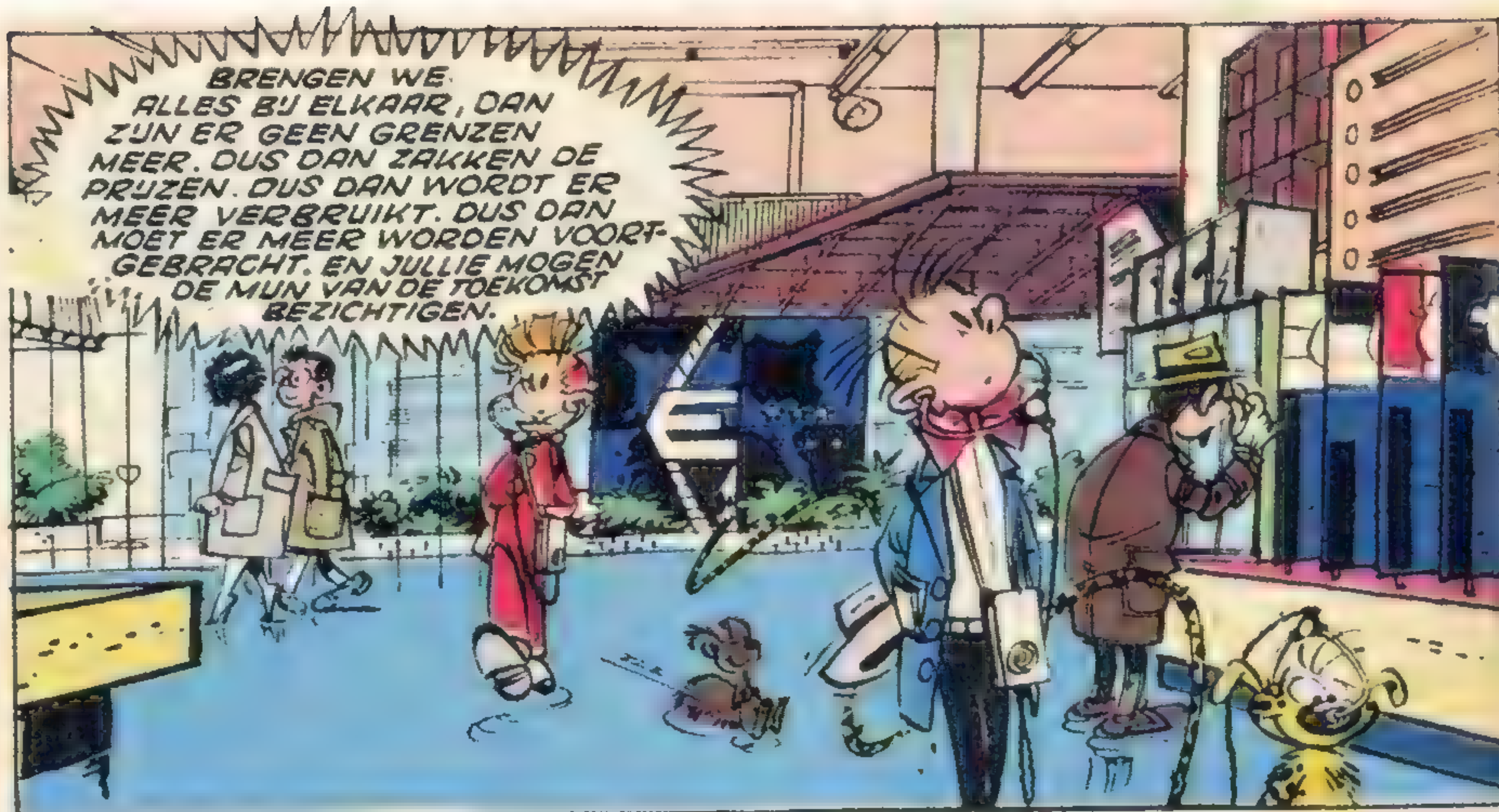
NIEMAND HEEFT NATUURLIJK AAN EEKHOORNS GE-DACHT!

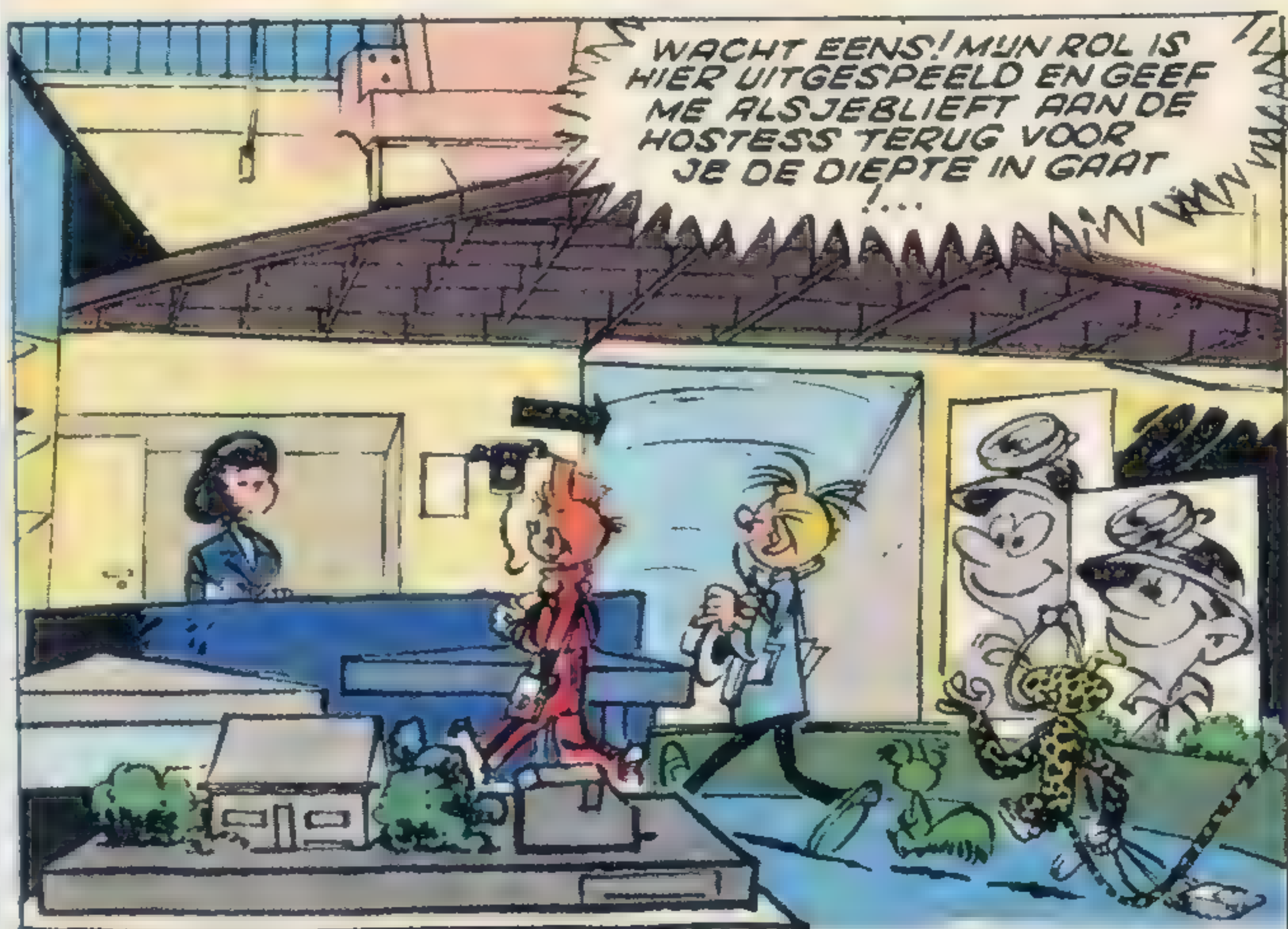
DE MENS HEEFT DUS EEN GEWELDIGE
BEHOEFTE AAN KOLEN EN STAAL...

HUIDIG VERBRUIK PER IN-
WONER:

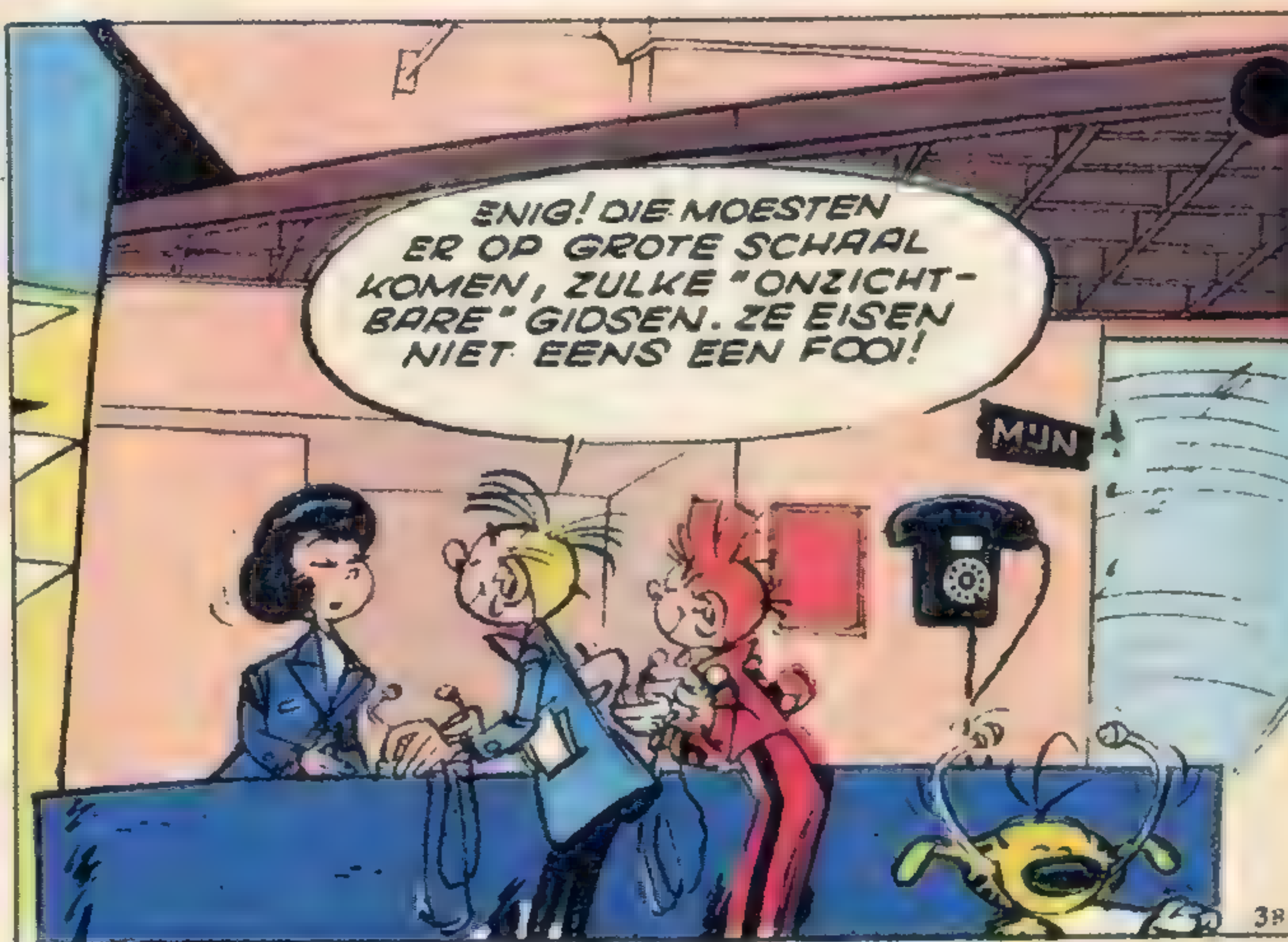
	EUROPA	USA
STAAL:	175 kg	614 kg
ENERGIE:	2,11 kwh	8 kwh

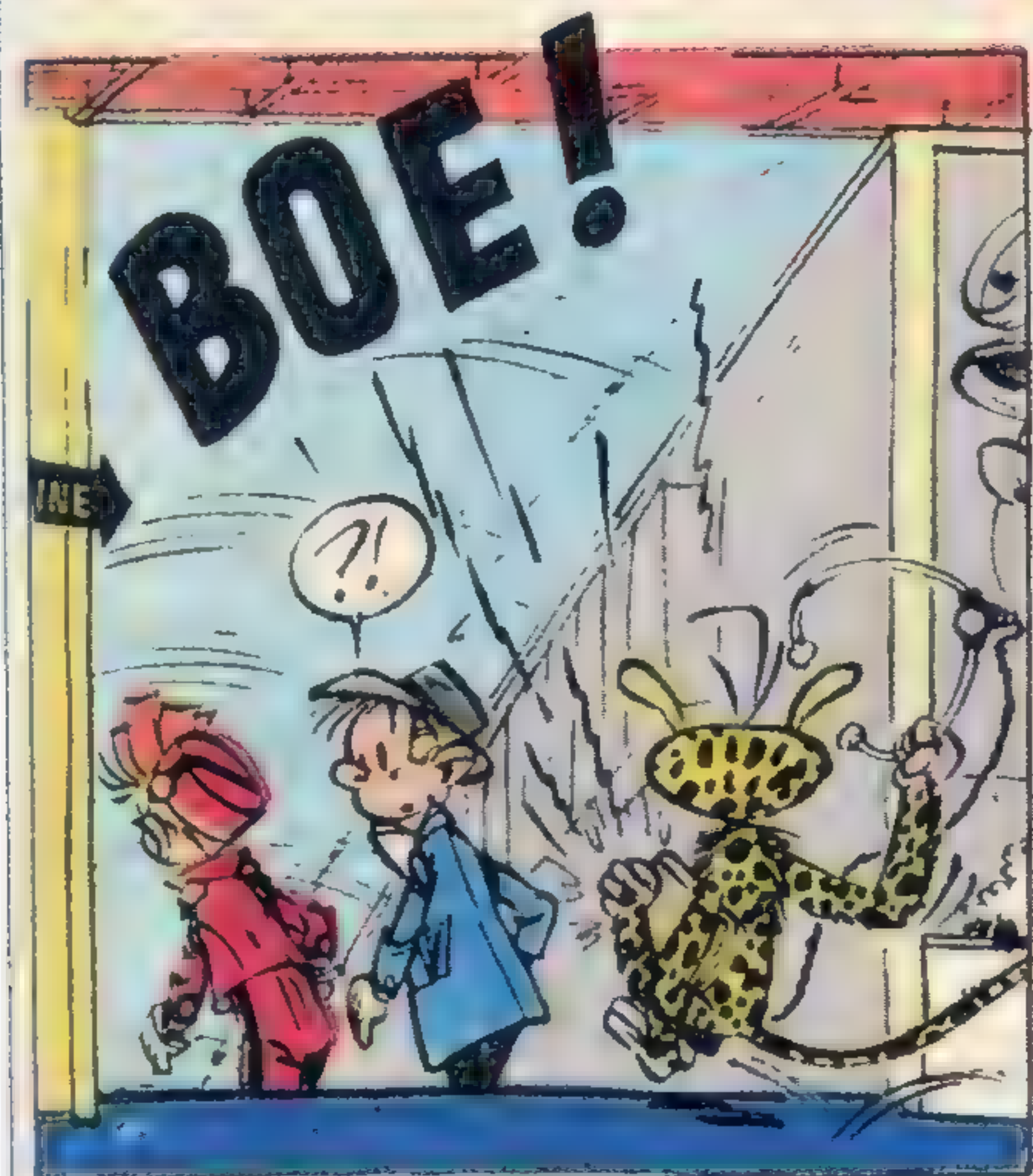
BRENGEN WE
ALLES BIJ ELKAAR, DAN
ZIJN ER GEEN GRENZEN
MEER. DUS DAN ZAKKEN DE
PRIJZEN. DUS DAN WORDT ER
MEER VERBRUIKT. DUS DAN
MOET ER MEER WORDEN VOORT-
GEBRACHT. EN JULLIE MOGEN
DE MUN VAN DE TOEKOMST
BEZICHTIGEN.

WACHT EENS! MUN ROL IS
HIER UITGESPEELD EN GEEF
ME ALS JE BLIEFT AAN DE
HOSTESS TERUG VOOR
JE DE DIEPTE IN GAAT

ENIG! DIE MOESTEN
ER OP GROTE SCHAAL
KOMEN, ZULKE "ONZICHT-
BARE" GIDSEN. ZE EISEN
NIET EENS EEN FOOI!

BOE!

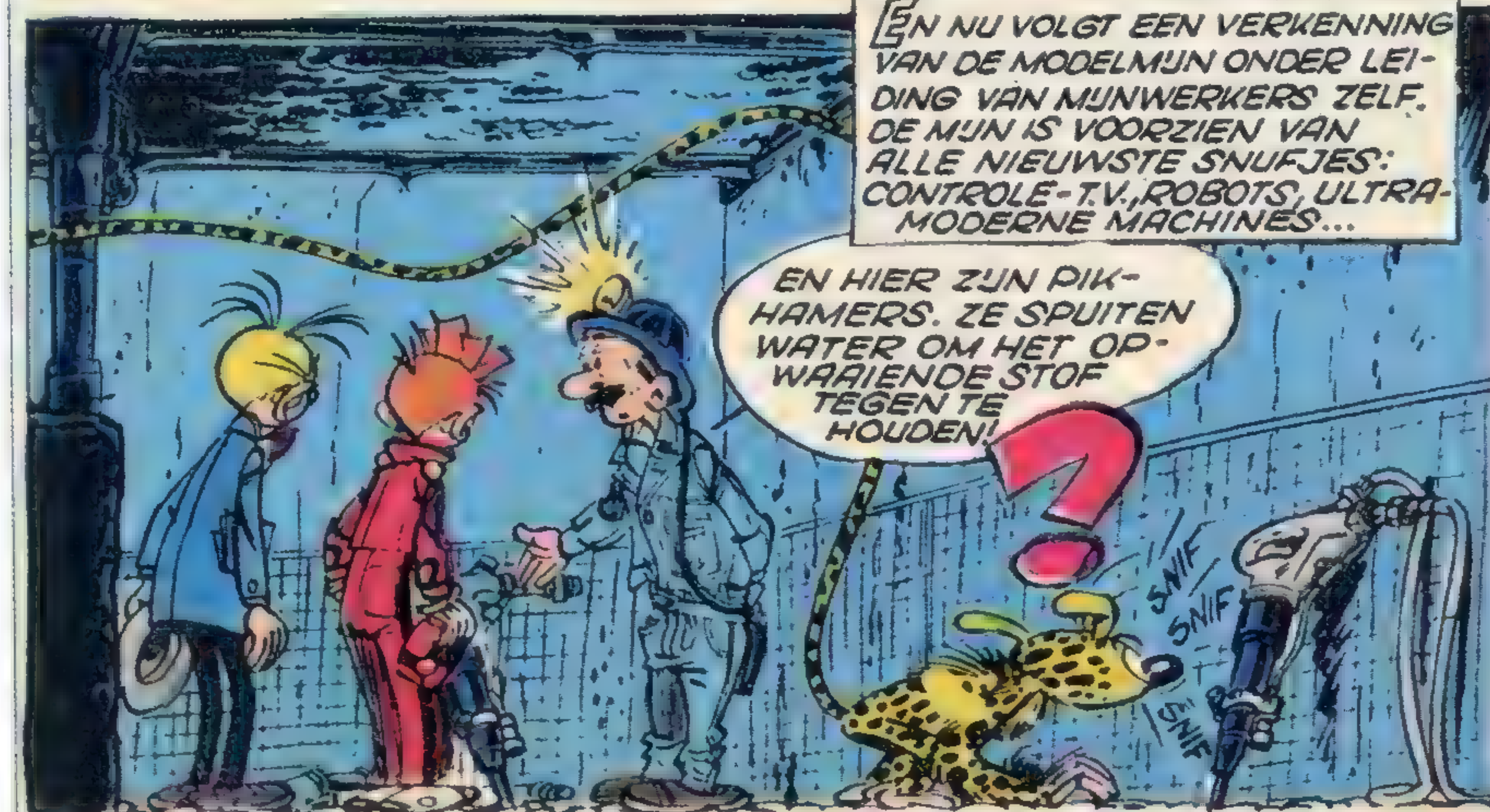
BOE!

MENEER MARSUPILAMI, U
HEEFT VERGETEN UW GIDS
TERUG TE GEVEN!

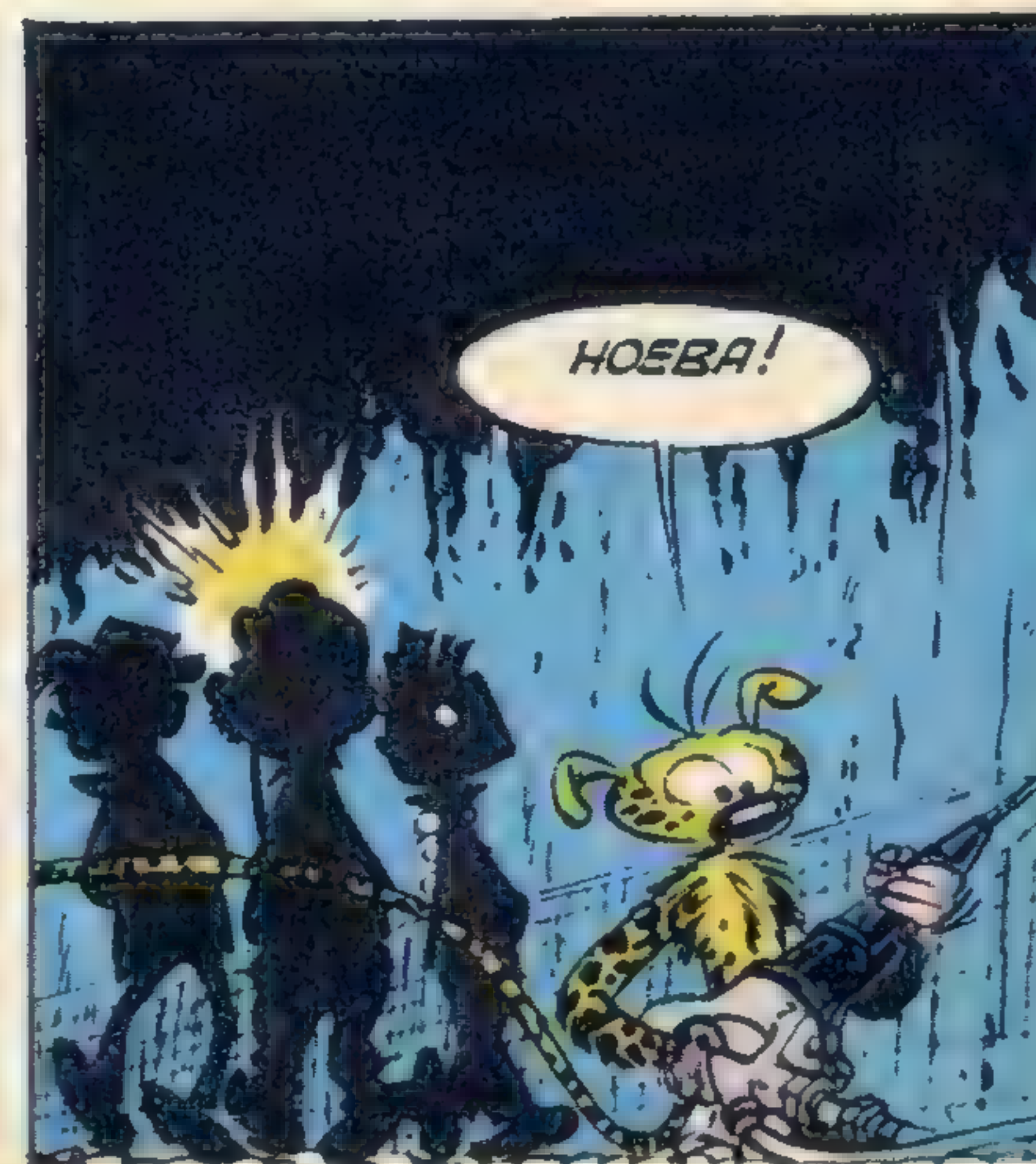
BBOEOEOE
BOEBOE.

HOEBA?

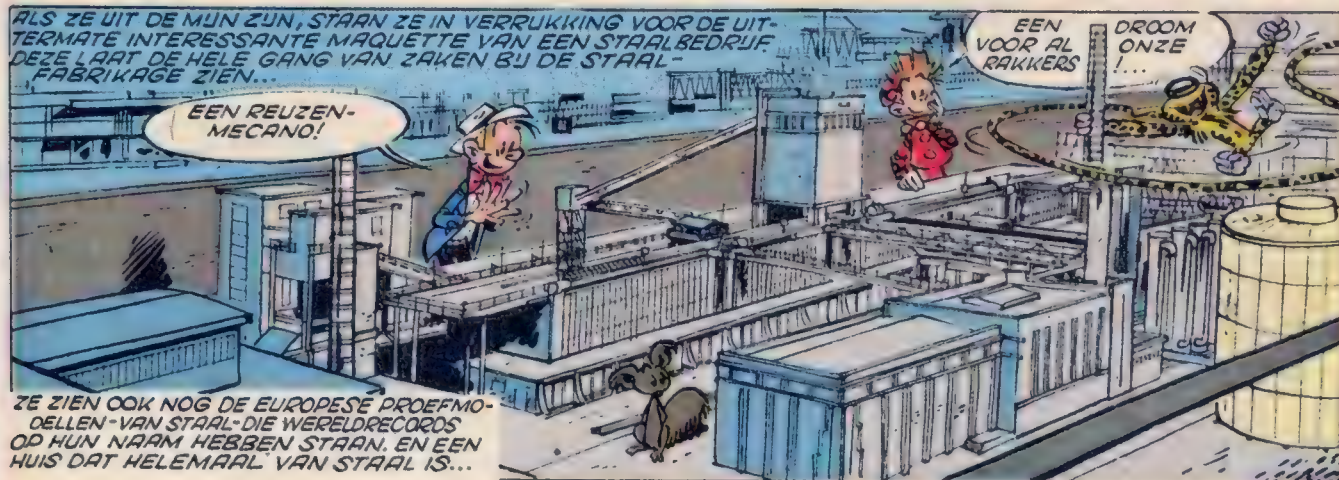
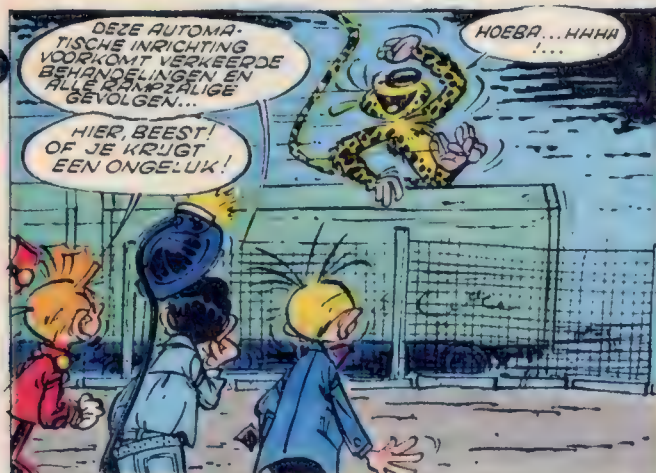
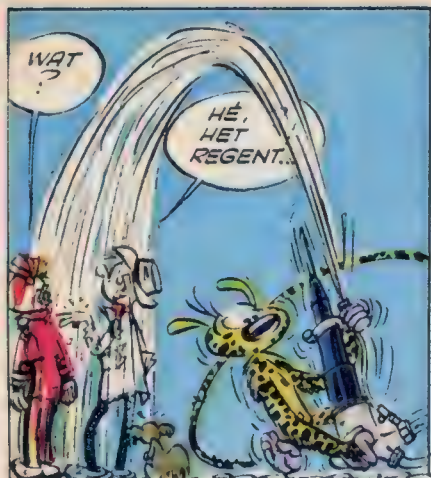

EN NU VOLGT EEN VERKENNING
VAN DE MODEL MUN ONDER LEI-
DING VAN MUNWERKERS ZELF.
DE MUN IS VOORZIEN VAN
ALLE NIEUWSTE SNUFJES:
CONTROLE-TV, ROBOTS, ULTRA-
MODERNE MACHINES...

EN HIER ZIJN PIK-
HAMERS. ZE SPIJTEN
WATER OM HET OP-
WARIENDE STOF
TEGEN TE HOUDEN!

HOEBA!

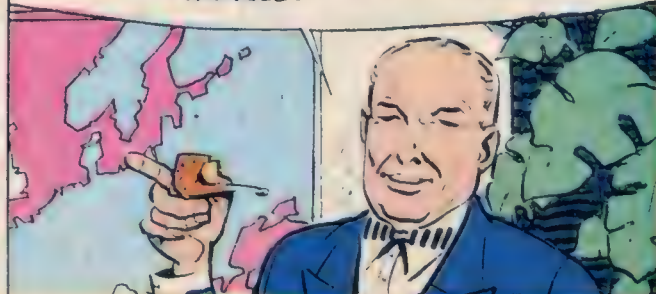

JA! KOLEN EN STAAL VOOR ALLEMAAL! MAAR SINDS 1957
HEEFT DE E.G.K.S. DE GEMEENSCHAPPELIJKE MARKT TOT
ALLE PRODUCTEN UITGEBREID, MET INBEGRIJ VAN HET
ATOOM (EURATOM). ZE IS DE KERN VAN HET TOEKOM-
STIGE EUROPA, WANT OOK ANDERE LANDEN ZULLEN
ZICH ER BIJ AANSLUITEN.

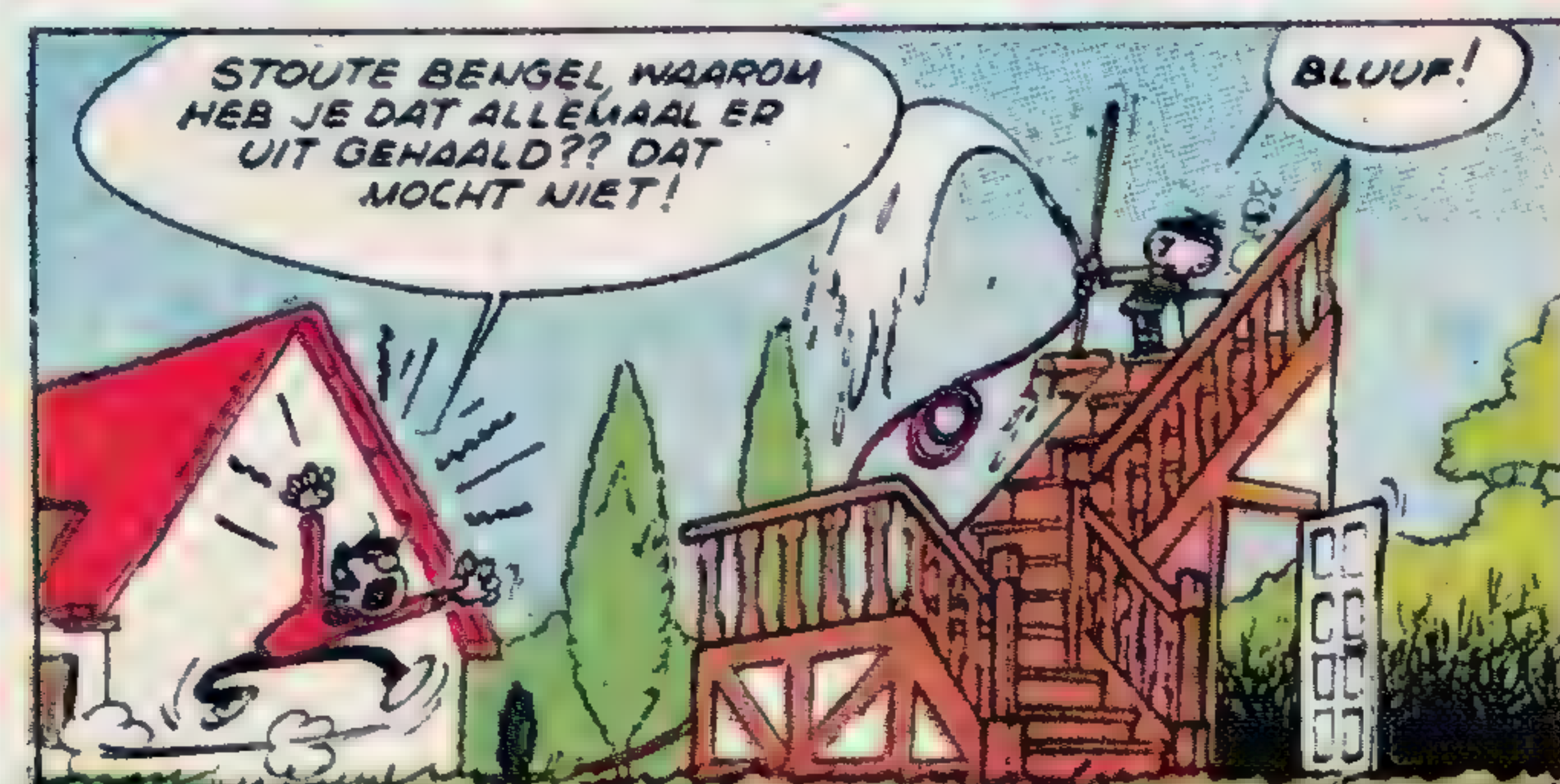
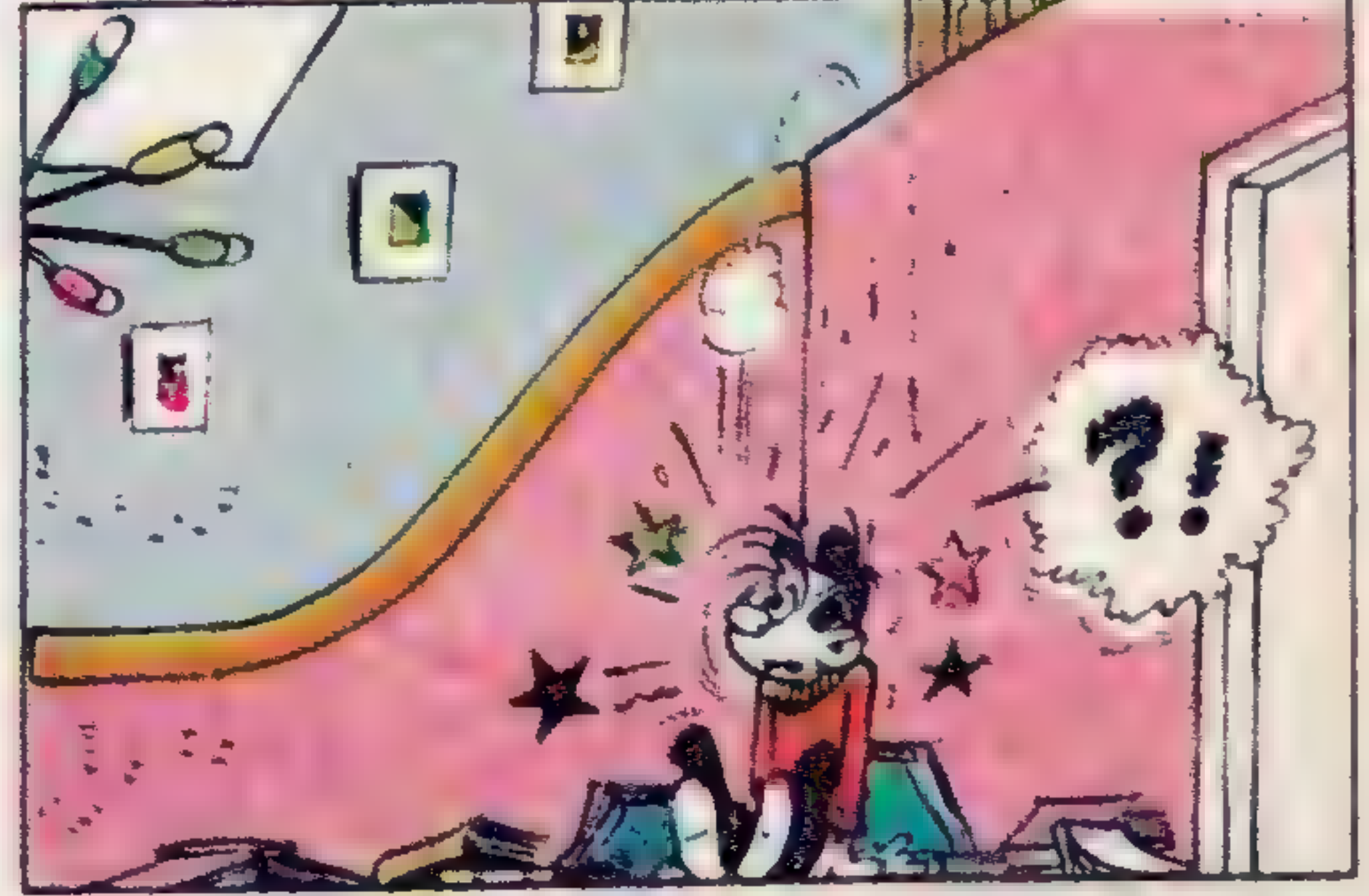
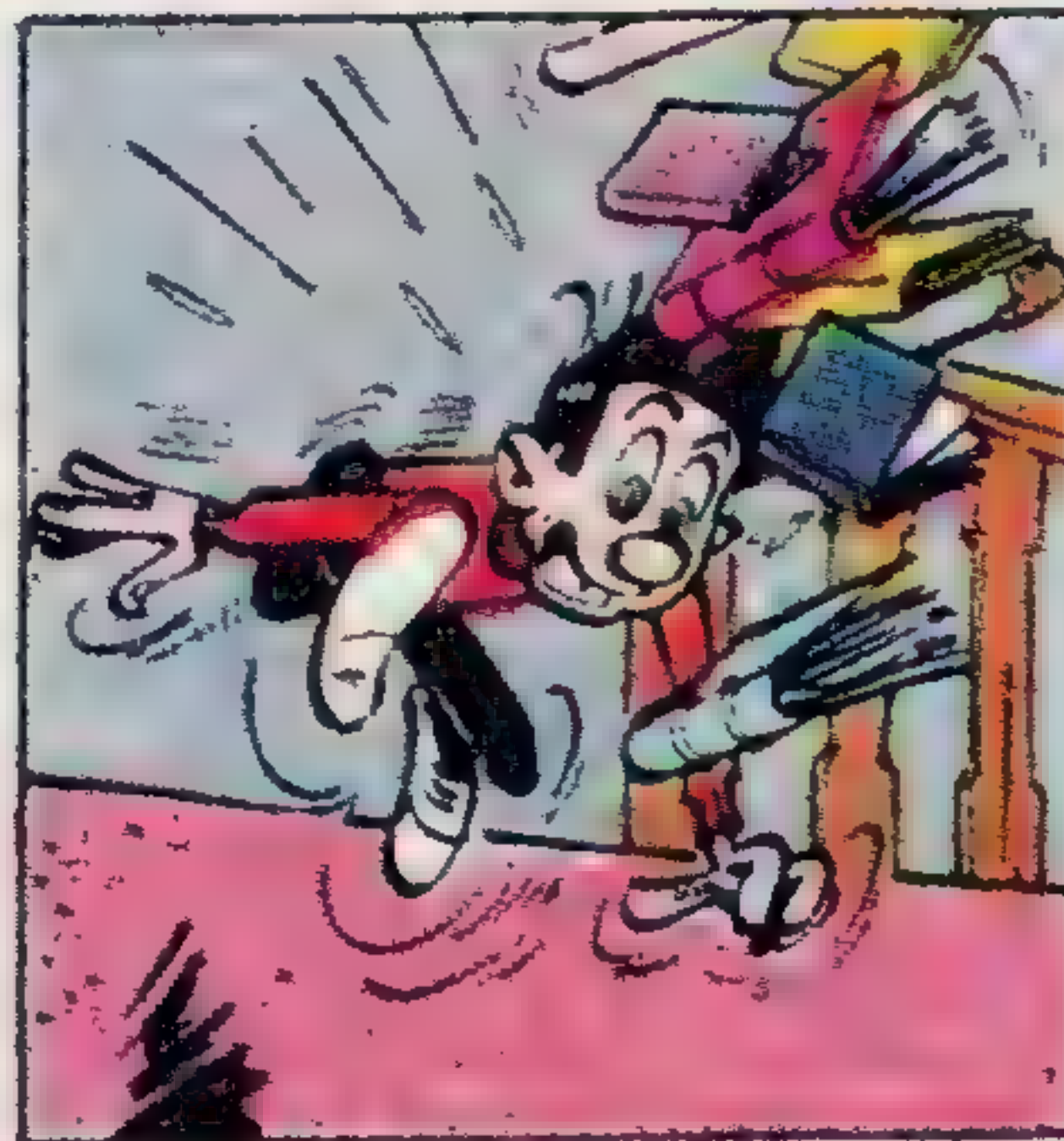
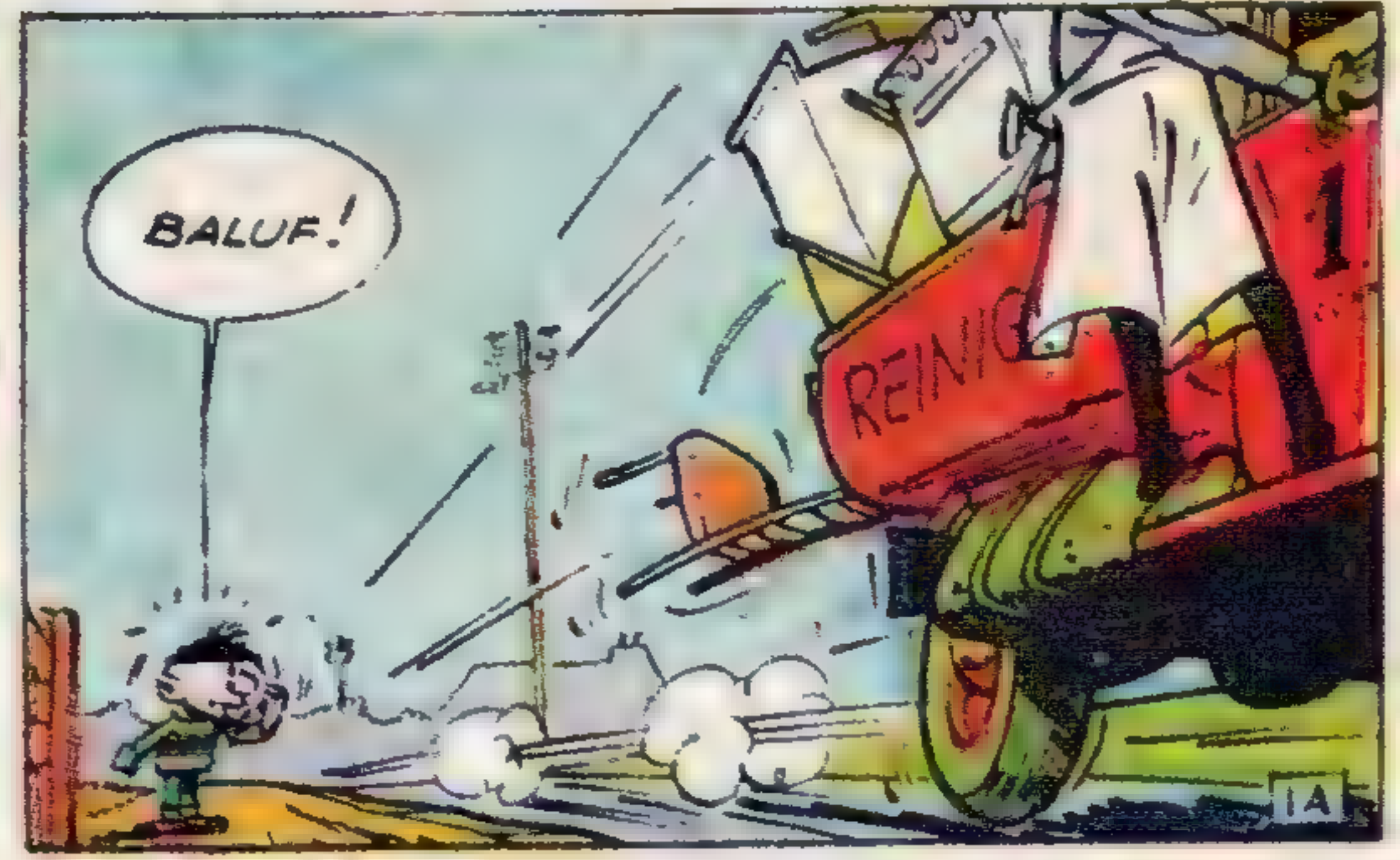
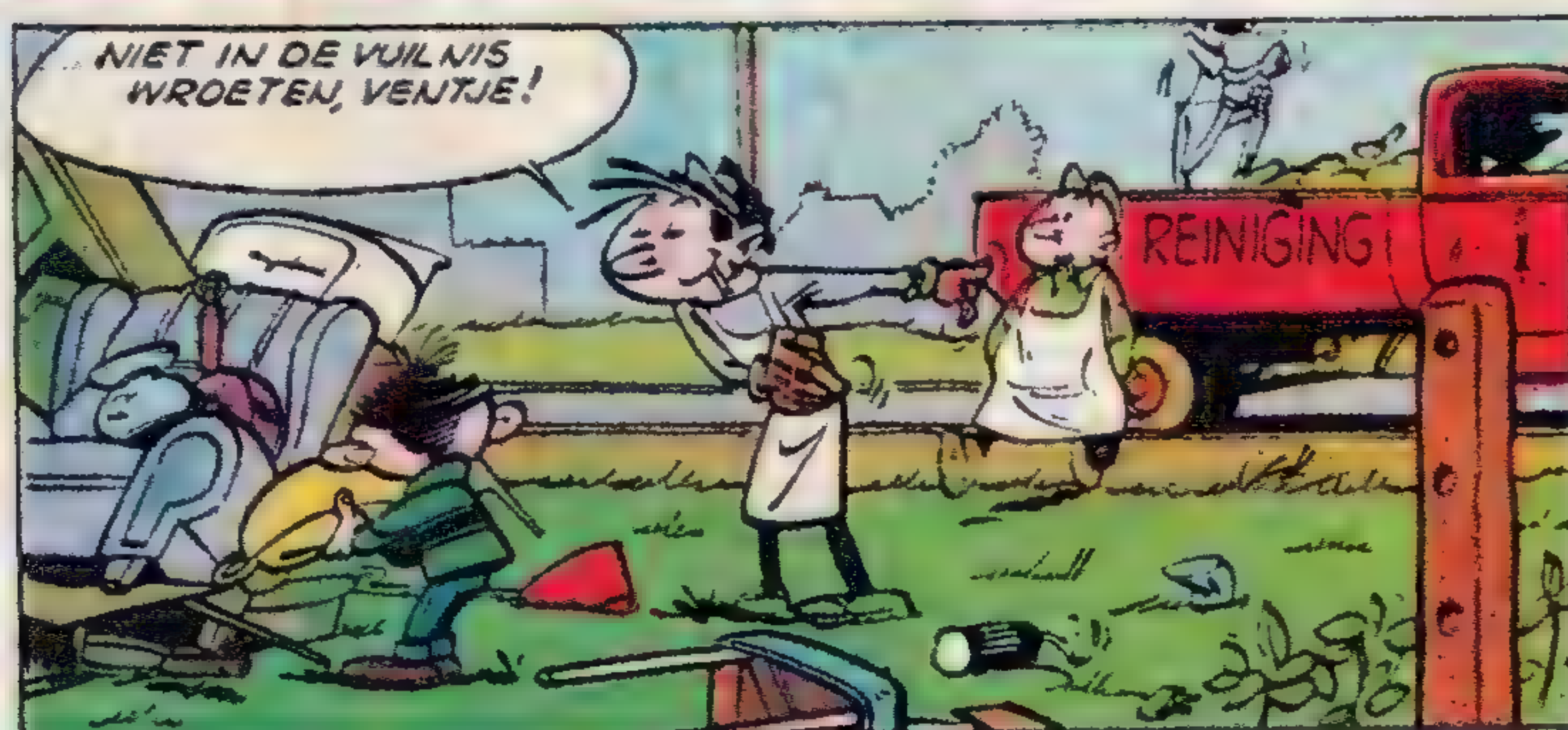
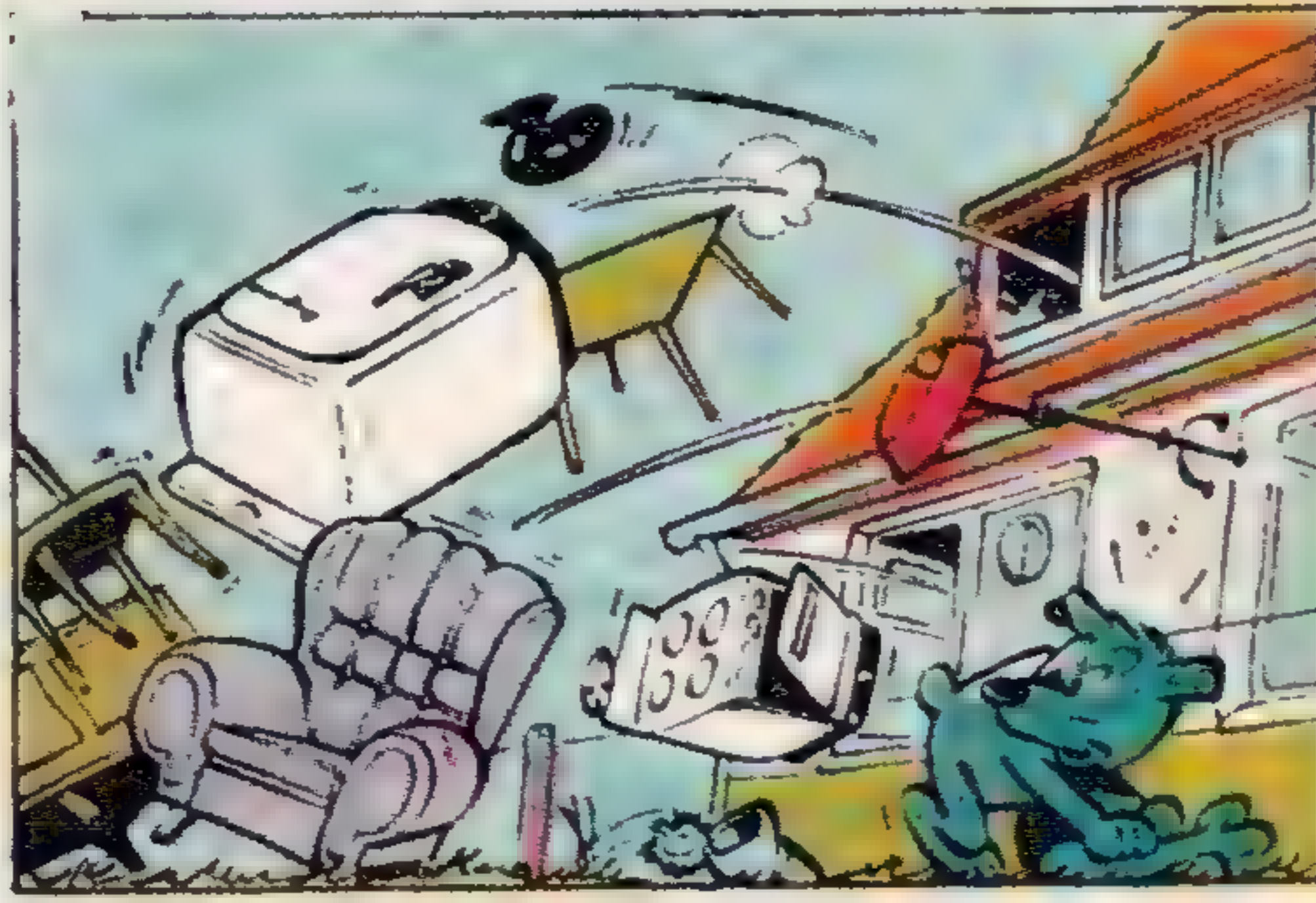
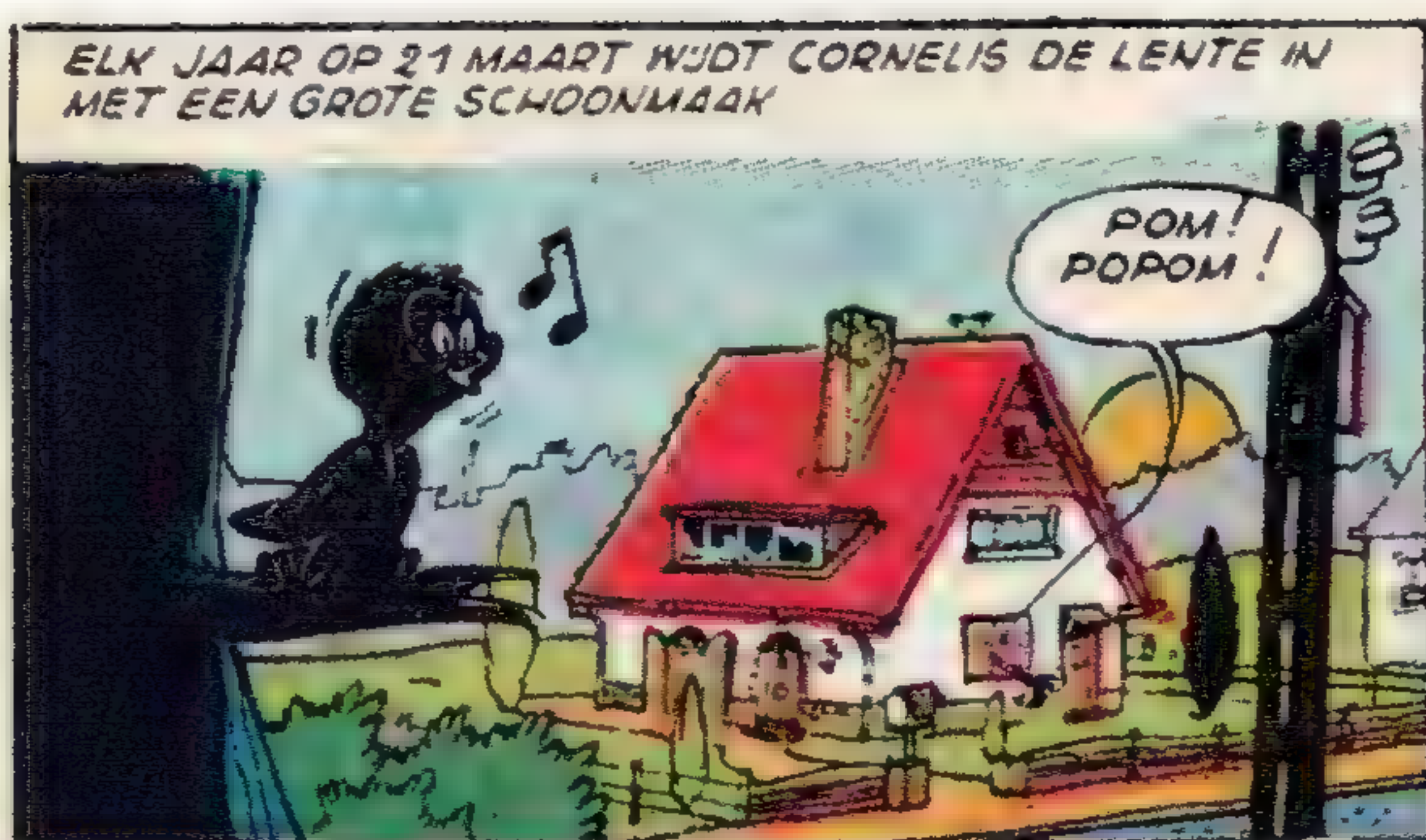
VERSCHEURD ALS HET WAS, ZOU HET DOOR OOR-
LOGEN VERARMDE EUROPA NOG VERDER DE DIEPTE
IN ZIJN GEGAAN. MAAR EEN GEWORDEN, HEROVERT
HET EEN GEWICHTIGE PLAATS TUSSEN DE KOLOS-
SEN AMERIKA EN RUSLAND IN. DEZE UNIE ZAL
NIET ENKEL DE WELVAART VAN EUROPA TEN
GOEDE KOMEN, MAAR OOK DE VREDE IN DE
WERELD.

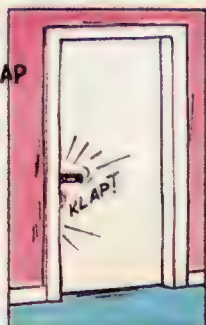
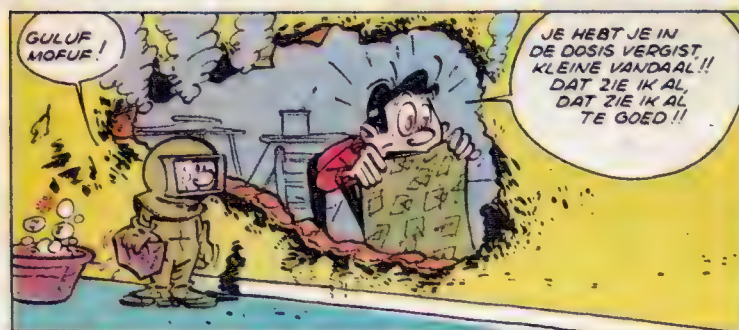
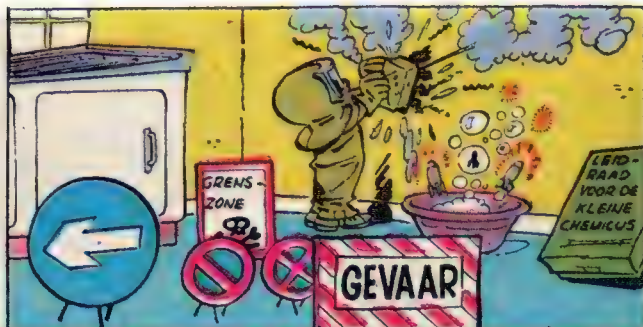

Decors: Jules
Figuren v. Franquin
Tekst en scenario:
JOLY

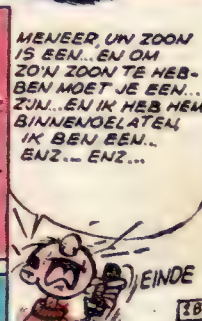

Lente-ellende

EEN HELE POOS LATER...

KERSTMIS VAN EEN HERRIESCHOPPER

EEN SPROOKJE IN BEELD.
DE MARSUPILAMI SNAPT ER
NATUURLIJK NIETS VAN ALS
ROBBEDOES EN KWABBERNOOT
EEN STUK VOOR MIDDERNACHT
UITGAAN. VOOR EEN MARSUPI-
LAMI IS EEN KERSTNACHT EEN
NACHT ZOALS ANDERE
NACHTEN.

VOOR SDIP TROUWENS OOK.
DIE SLAAFT REEDS ALS EEN
ROOS. EEKHOORNS ZIJN
TROUWENS GEEN VOOR-
BEELD VAN WERKLUST
IN DE WINTER.

DE MARSUPILAMI VERVEELT ZICH.

DOOR HET RAAM NIETS TE ZIEN DAN
DUIZENDEN WITTE VLOKJES.

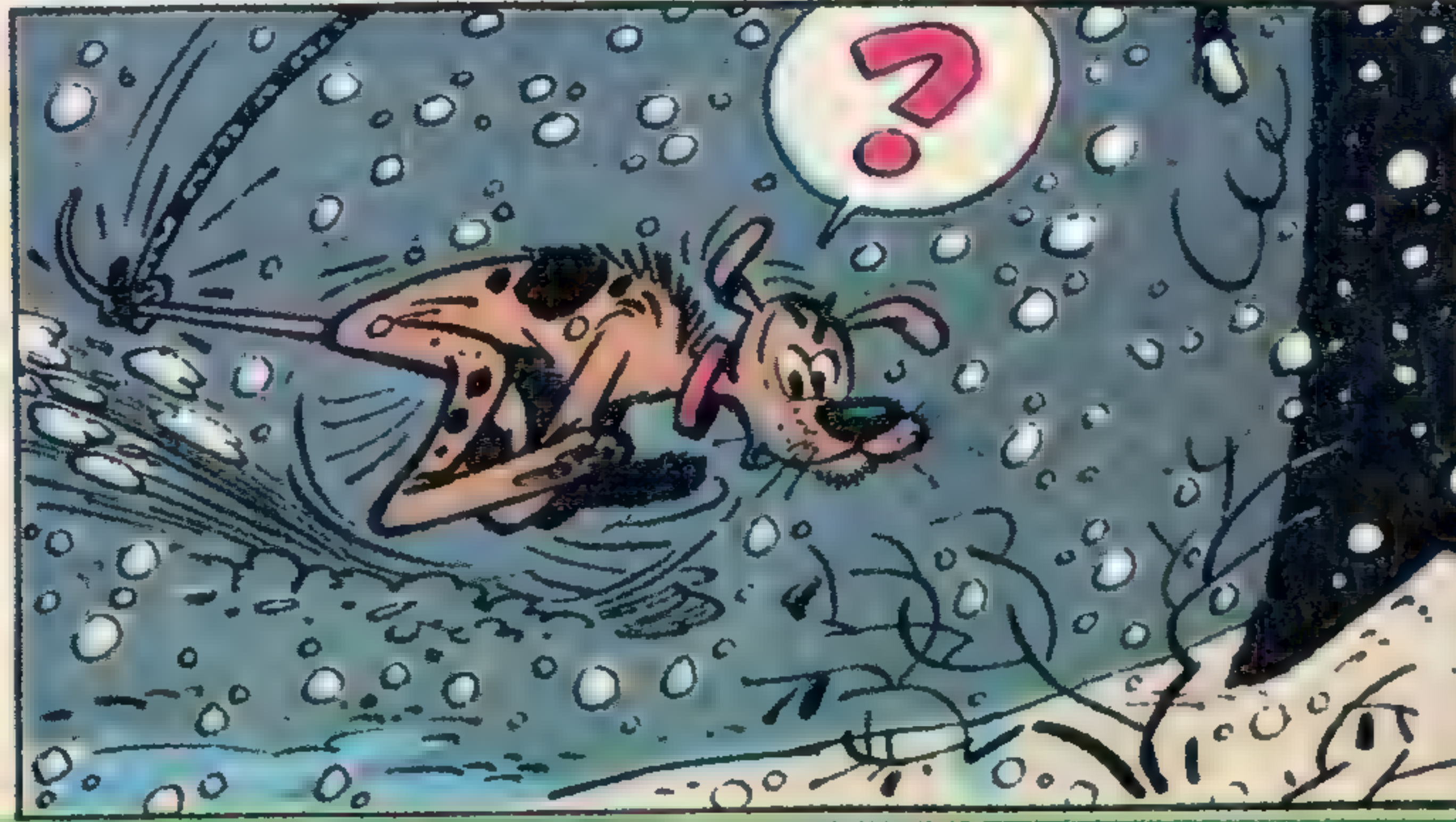
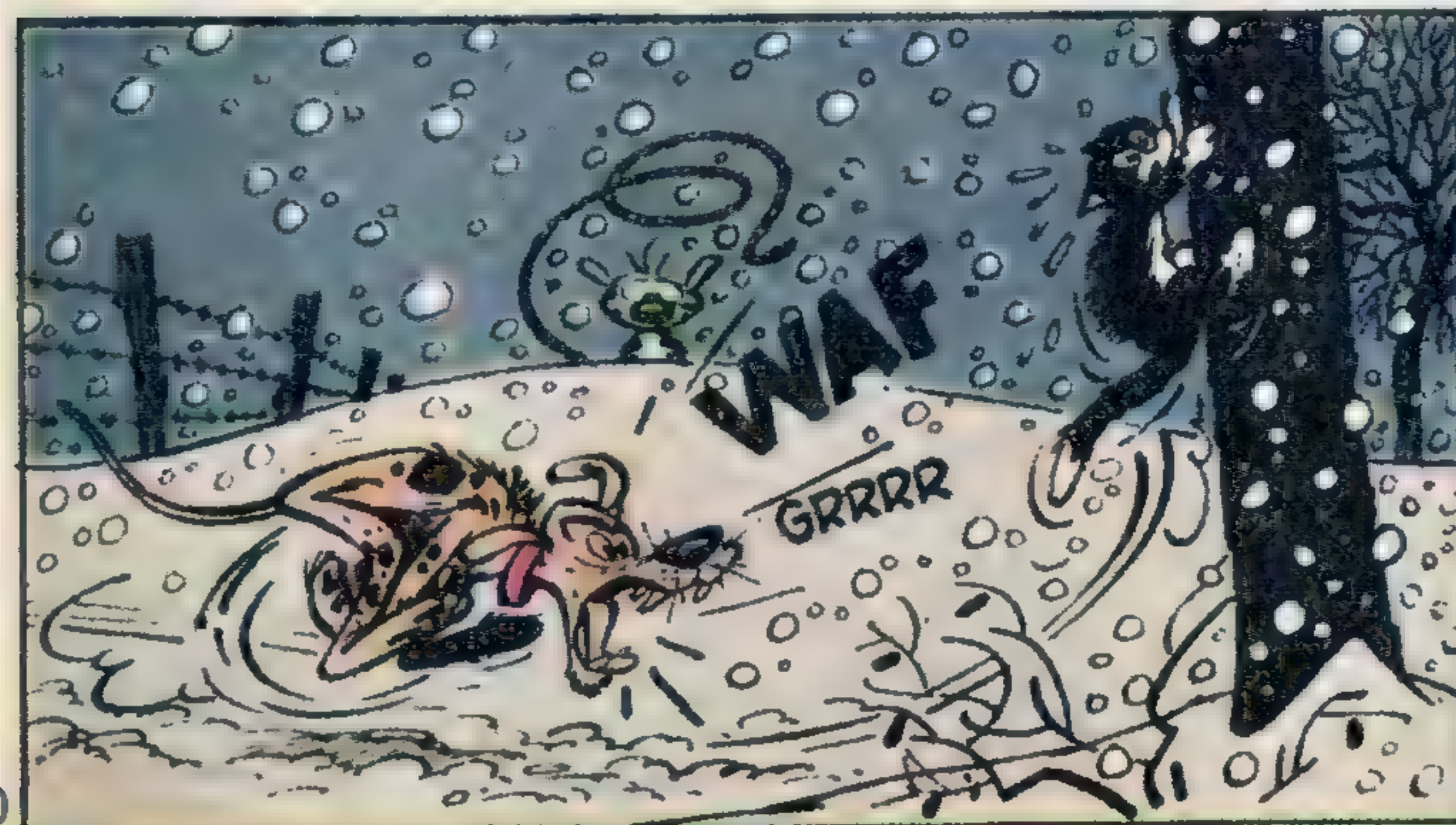
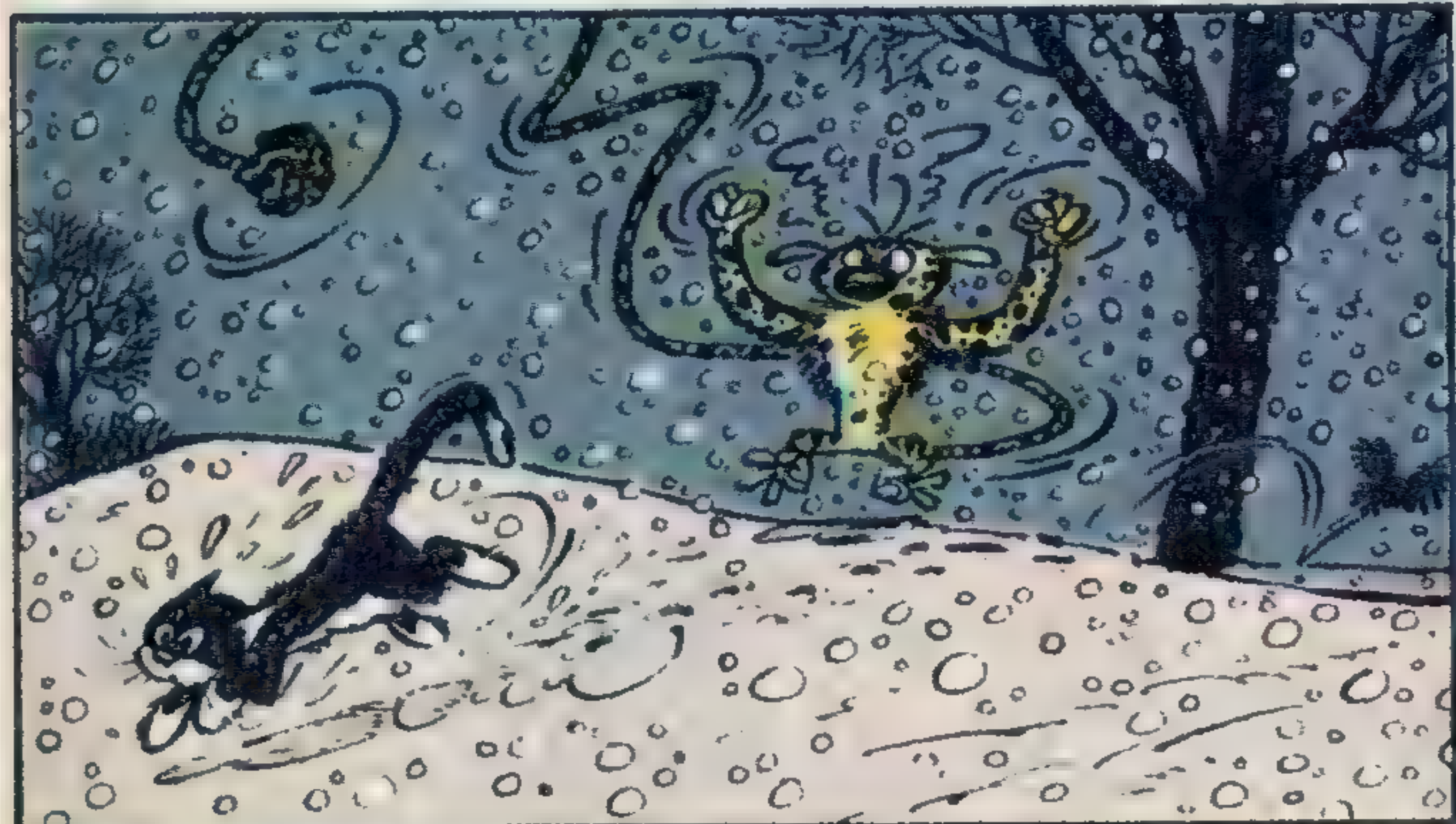
MAAR ZELFS EEN DICT RAAM HOUDT
EEN MARSUPILAMI NIET TEGEN....

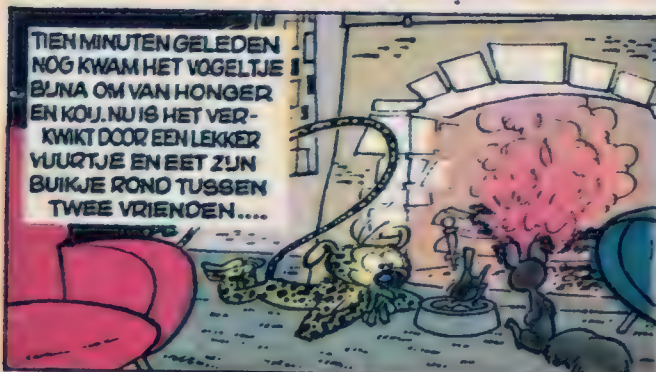
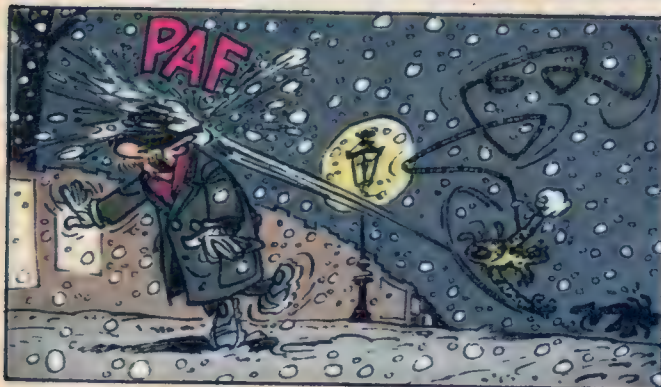
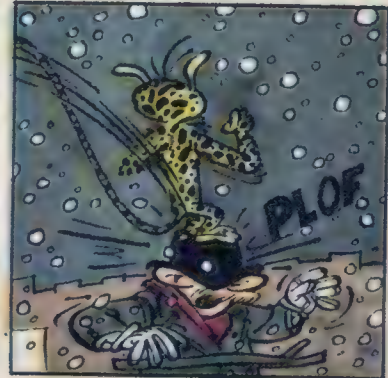
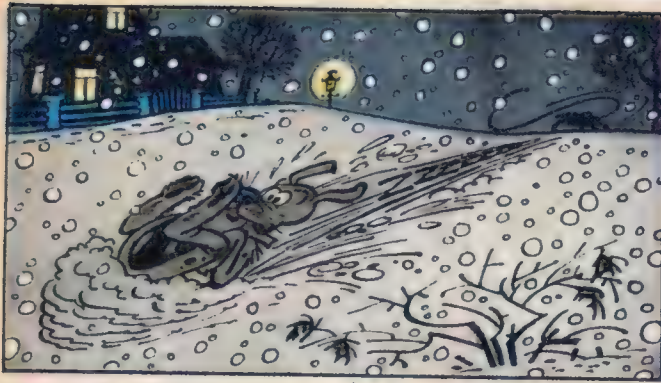

EN ONDANKS DE SNEEUW
DIE ZO KOUD AANVOELT,
GAAT HIJ KUIEREN.

OOK VOOR SOMMIGE ANDEREN
IS DEZE NACHT ALS ANDERE
NACHTEN. IEDEREEN MOET TOCH
ETEN.

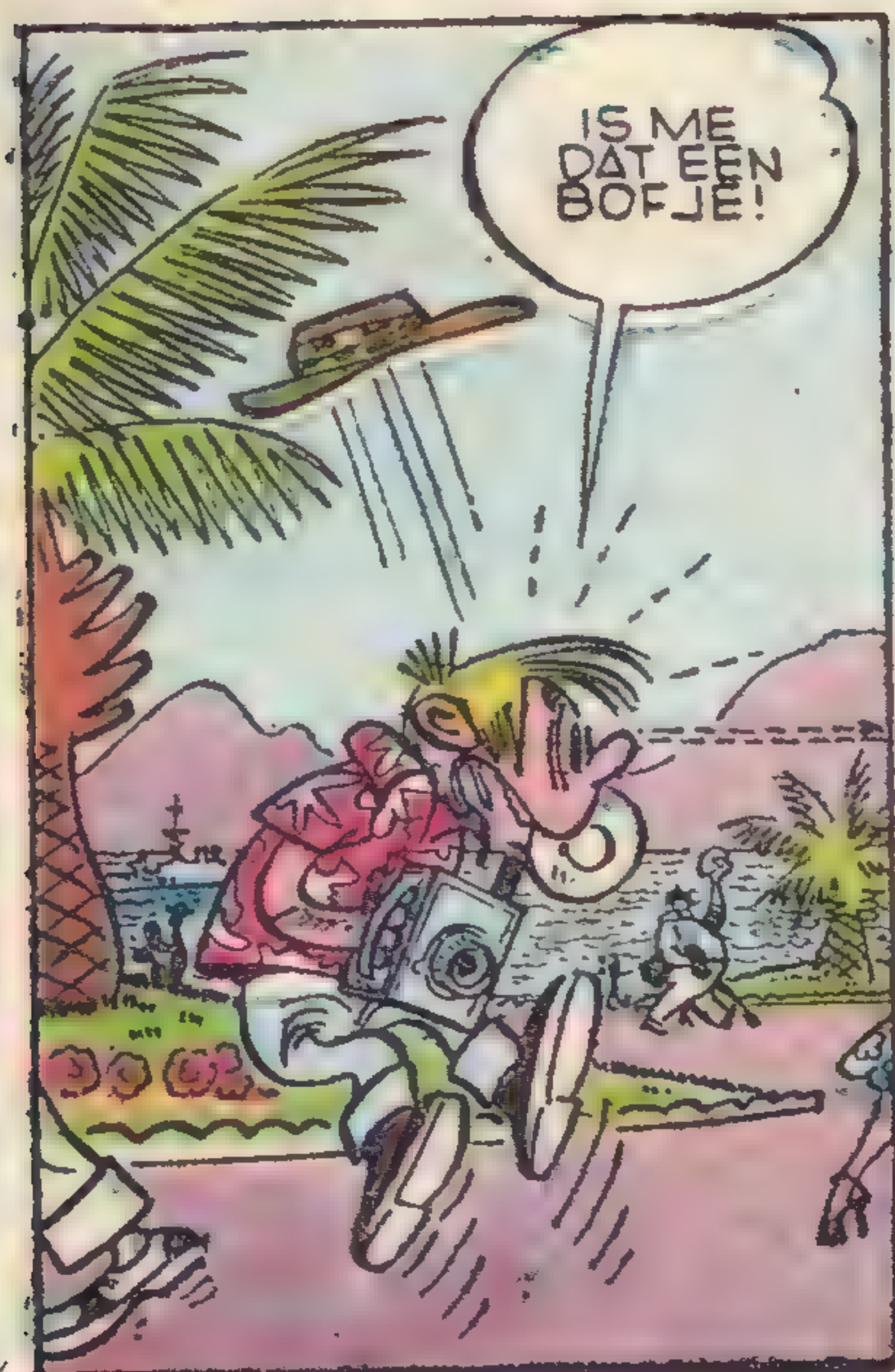
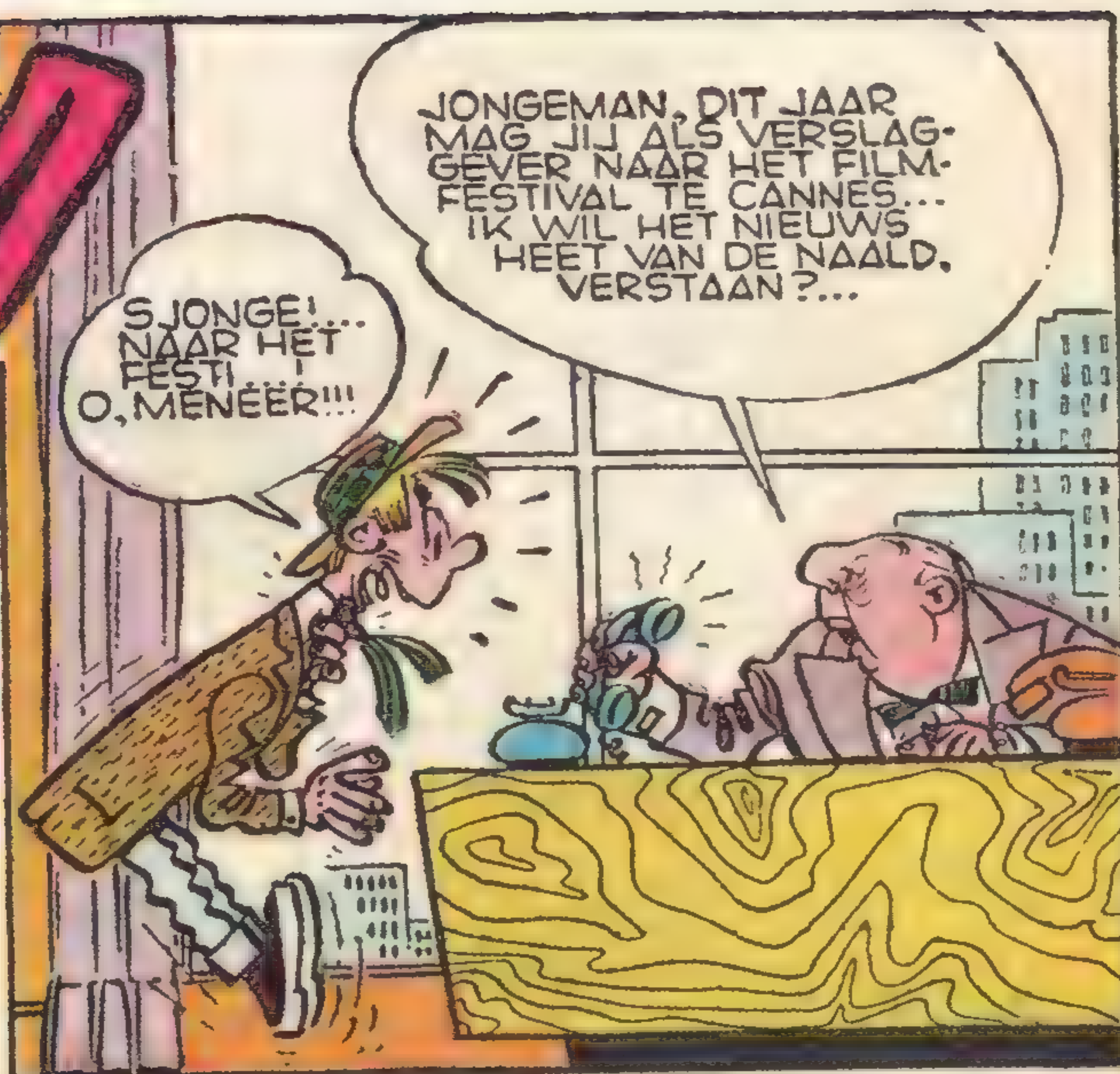
EINDE

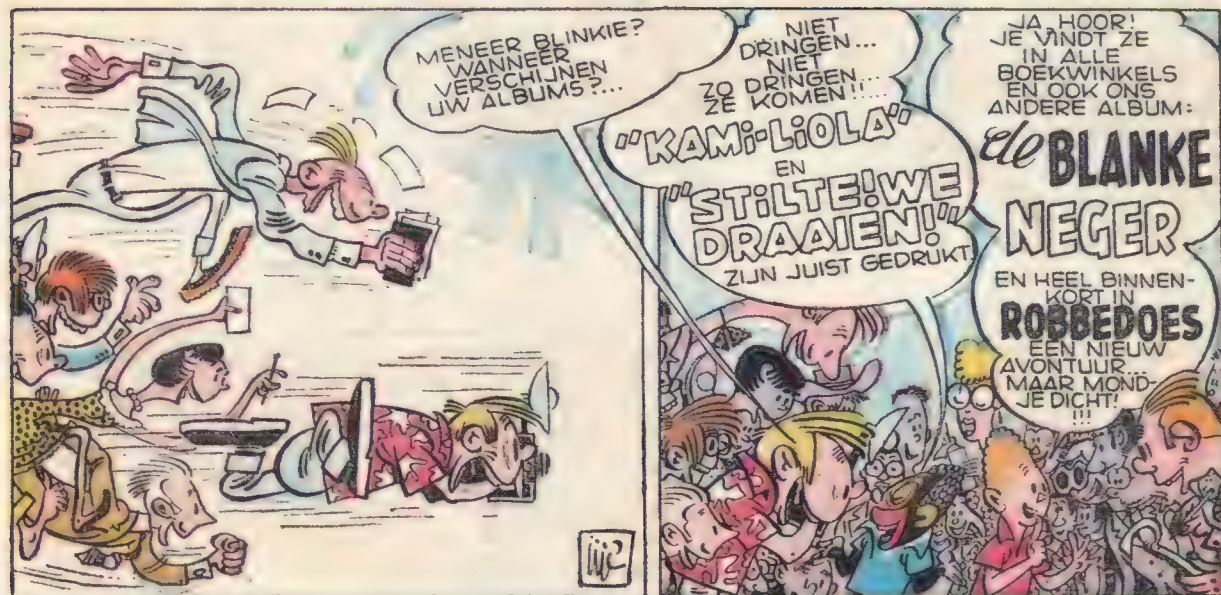
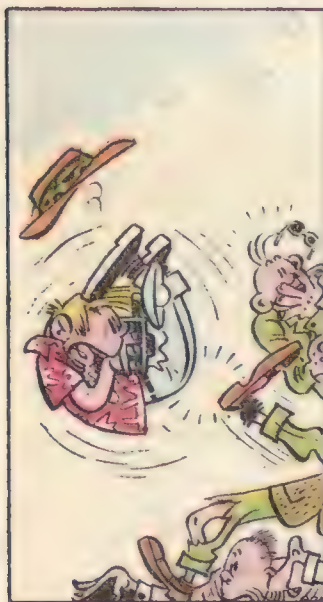
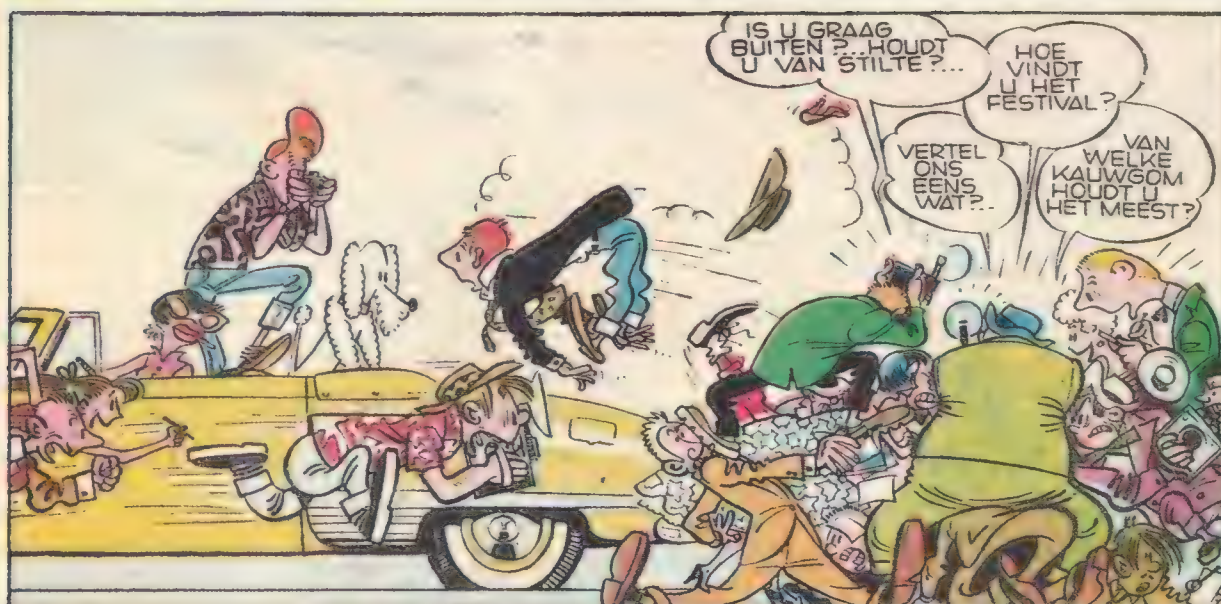
FREDDY

DE KLEINE REPORTER

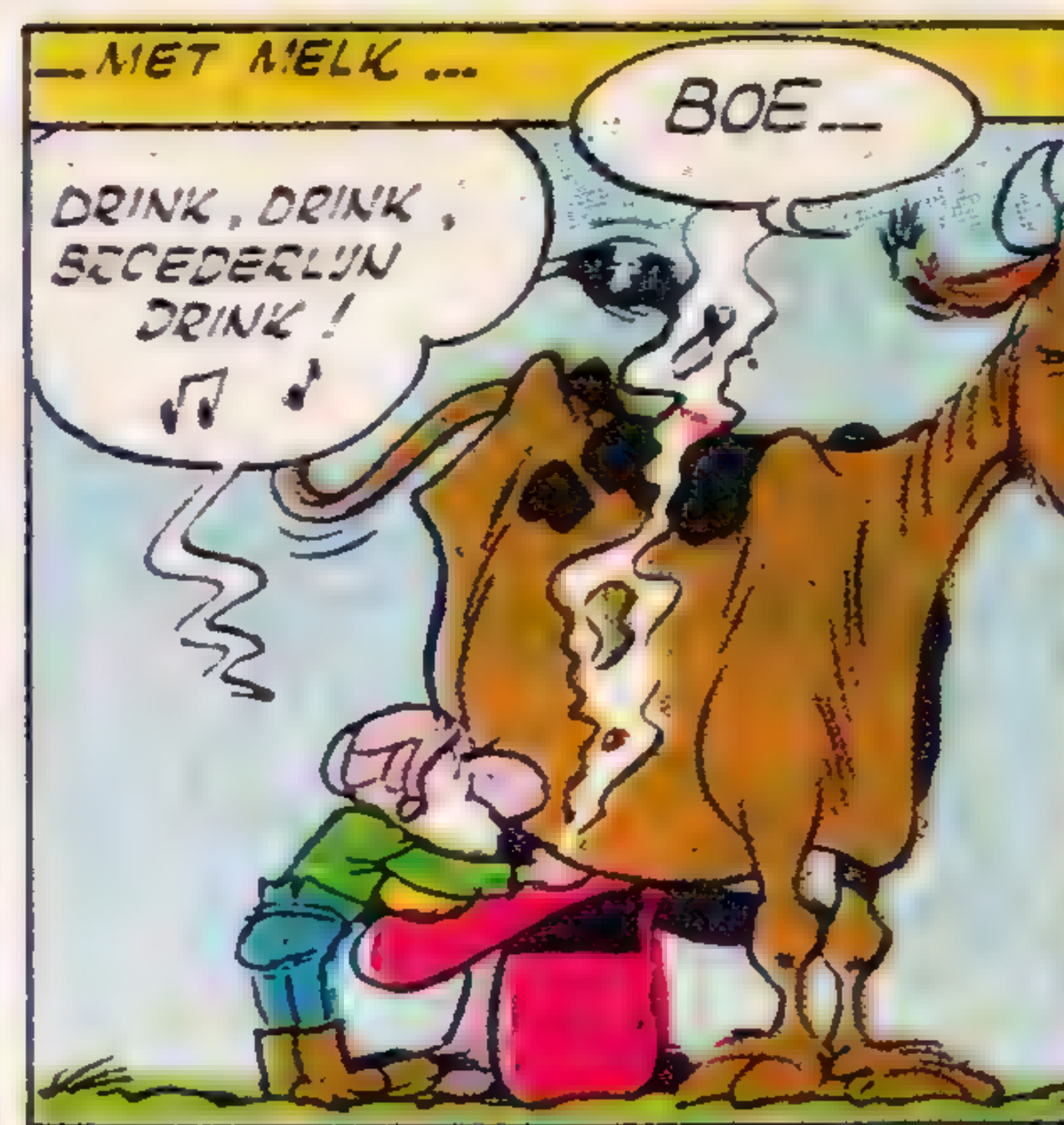
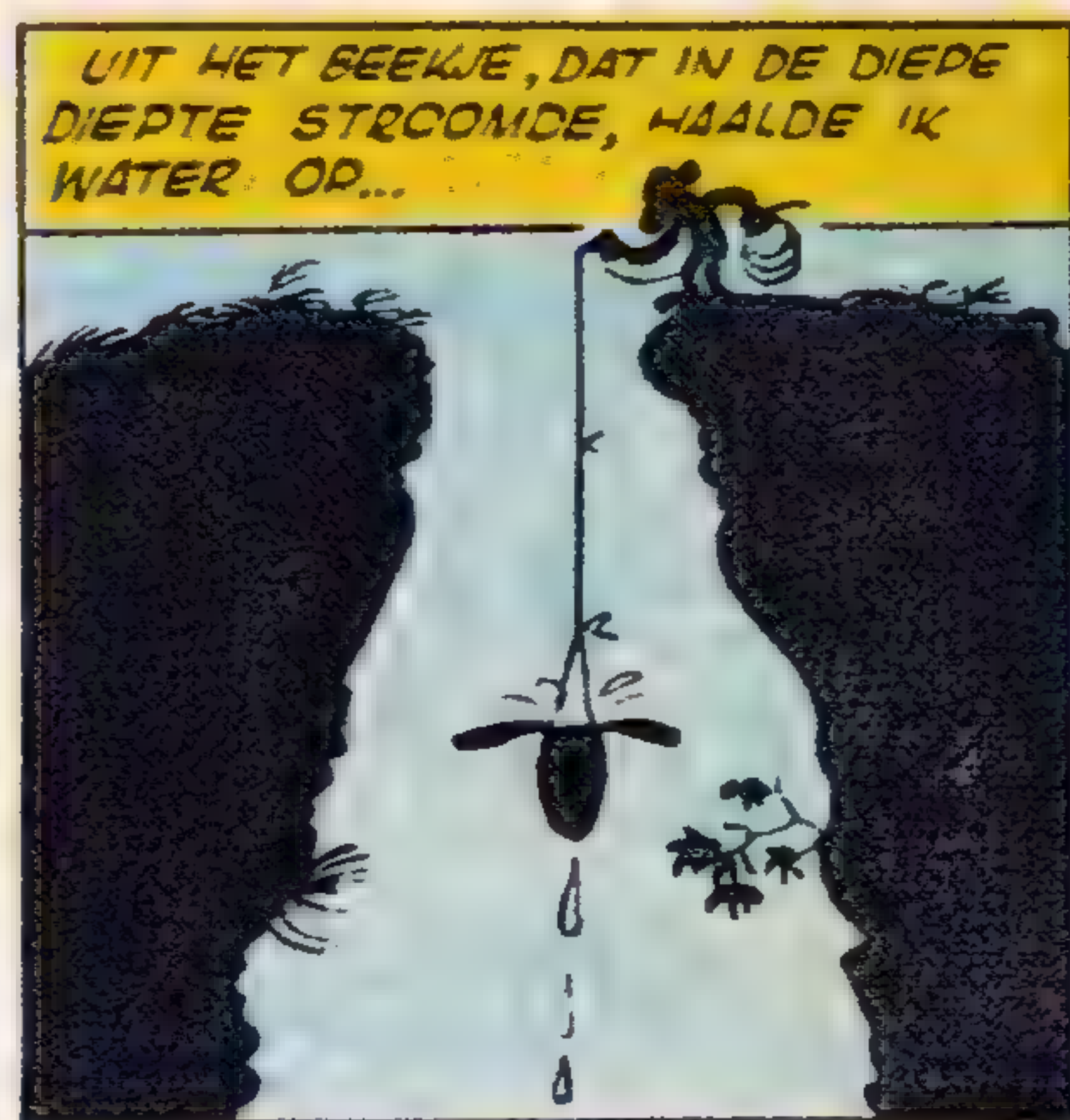
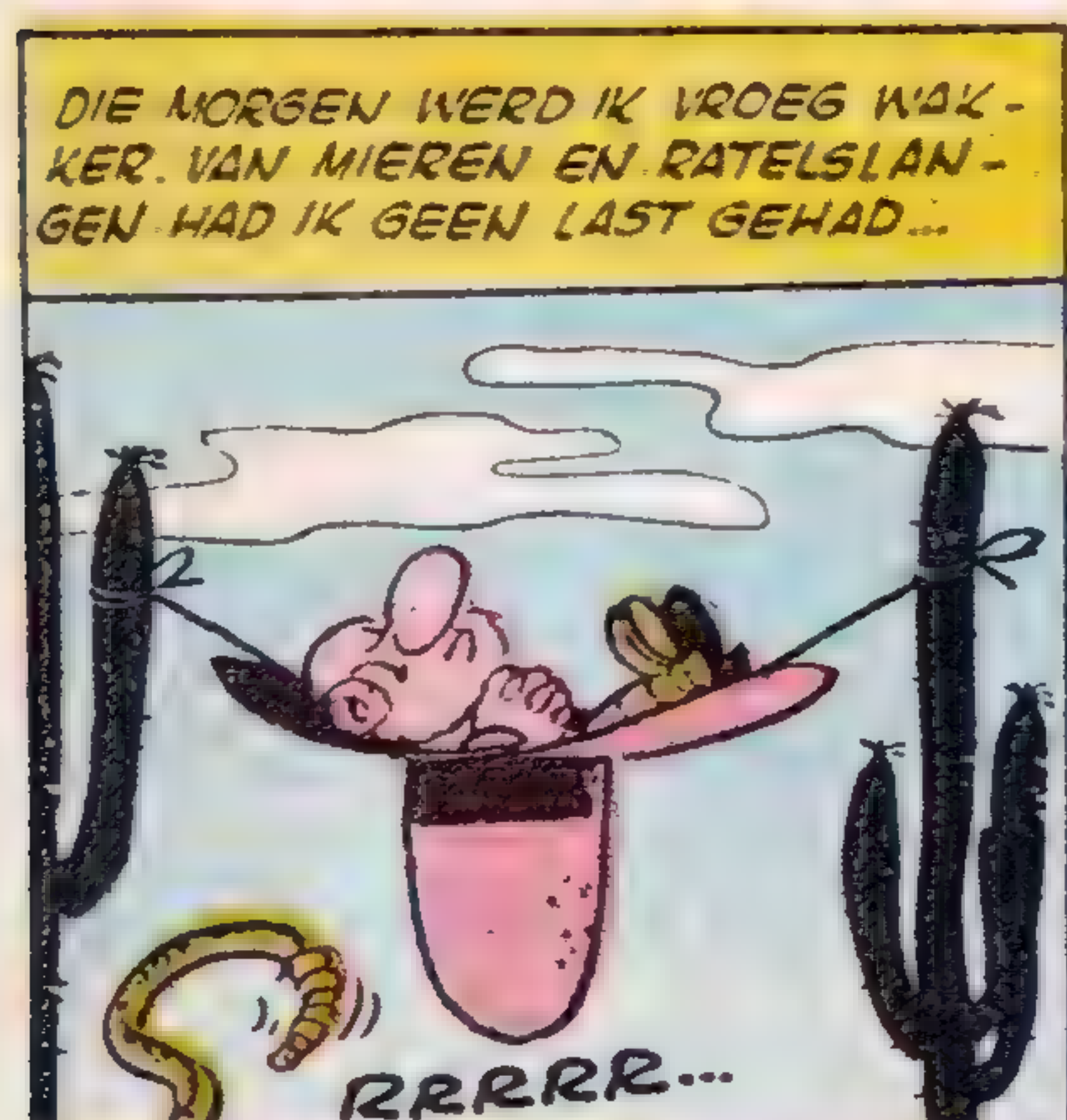
door

Jijé

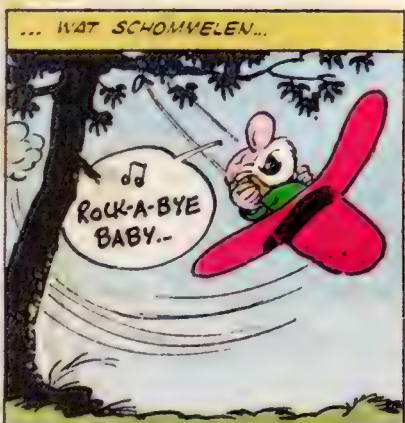
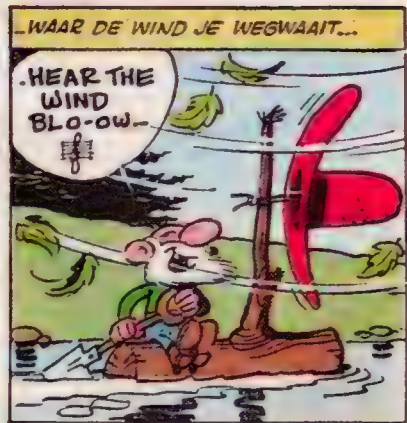
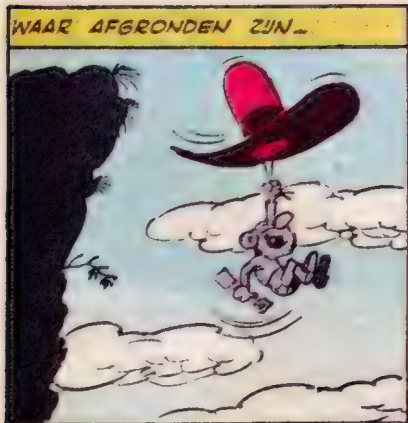

De 1000 diensten...

...van een hoed

Het lukratieve idealisme van parodie, plagiaat en piratendruk

Sinds de officiële en opzienbarende toelating in Nederland van de Kuifjepersiflage *Kuifje in Zwitserland* is een deel van de Nederlandse stripmarkt in heftige beroering geraakt. We hebben het daar in *Stripschrift* in de afgelopen tijd regelmatig over gehad en zelfs de landelijke pers vond daarin een aanleiding om eindelijk ook nieuws te melden van het stripfront. Maar wat Martin Lodewijk in zijn eerste reactie op het Kuifje-proces al vreesde, lijkt met de recente parodiërende stripuitgaven en vooral met *De Keizerkraker* bewaarheid te worden. De toelating van *Kuifje in Zwitserland* heeft de deur geopend voor het adopteren van de geesteskinderen van gerenommeerde stripauteurs (want niet gerenommeerd is niet kommercieel). De troetelkinderen van Casterman en De Standaard, gedurende de vele jaren gepromoot met forse reclamebudgetten, worden voor de kar gespannen van anonieme geldschieters die hun kommerciële motieven voor zover ze al in de publiciteit durven komen verpakken in ideëel kadopapier of die zich als hedendaagse geuzen vermommen gewikkeld in een vrijheidsstrijd met gevestigde uitgeverijen en studios.

IDEALISME

Want wat moeten we nu in godsnaam denken van dhr. W. Verkuyl die in VA-RA's *Sonja op Maandag*-show zijn gratis reclamepenningen zit te tellen en plein public? Wat heeft deze kruising van een ongemanierde uitsmijter en behendige kassier voor een rol in dit spel behalve dan dat hij door De Standaard niet op prijs gestelde uitgaven (in Standaard-verpakking) liefst met pakken tegelijk wenst te verkopen? En hoe zit het met Drukwerk, ooit verspreider van grafisch en anderzins kwalitatief bijzonder, maar kommercieel ondergewaardeerd drukwerk? Drukwerk verstuurt dreigbrieven aan stripantiquariaten die rechtstreeks inkopen bij andere profiteurs. Stuurt privé-detectives door het land om te controleren of zijn jongste Suske & Wiske-succes al dan niet gelijmd of geniet te koop wordt aangeboden. Drukwerk, we zijn het niet vergeten: *Furore*, *Tante Leny Presenteert*, *Gekleurde Omelet*, van kapitaal tot onderkast! En doet het niet pijn aan de ogen om op 'n mooie lentemiddag Mathijs, ooit trotse eigenaar van de ruim van kwaliteitsstrips voorziene stripspeciaalzaak Plaatjes Boekjes in Amsterdam en nu bezorger van Drukwerk, bij zijn ex-kollega Kousemaker (Lambiek) in de weer te zien

Het gesprek van de dag, die sexparodie op Kuifje. Maar heb je hem nu al gekocht? Probeer het eens bij de Noorman Strips in Tilburg.

Durft jouw boekhandel die nieuwe sexparodieën van Kuifje en Suske en Wiske niet te verkopen? Iedere Brunazaak heeft ze wel!

De Volkskrant vindt hem lullig, maar ik heb me rot gelachen om die nieuwe Kuifje-parodie, gekocht bij Stripz in de Nijmeegse Van Welderenstraat.

Lachen geblazen. De nieuwe sex-parodie op Kuifje ligt nu langzamerhand bij iedere boekhandel. De titel: Een Jonge Reporter Aan De Rol.

Dat was lachen gisteravond, met die nieuwe Kuifje sex-parodie. Ik had hem gekocht bij boekhandel Waanders in Zwolle.

Annonces uit De Volkskrant, Het Parool en Trouw van de uitgever

met Suske en Wiske-‘parodieën’, die razendsnel van een nieuwe, rampzalige voor- en achterkast voorzien zijn. Voor de verandering op de achterkant gesierd met het portret van dhr. W. Verkuyl, bekend van radio en TV. En hoe nog meer? Wie kent nog Johnn Bakker? Jaren in de weer om met de strip *Blook* een plaatsje op de markt te veroveren, wat na veel geduld van lezers en redactie van *Pep* niet bleek te lukken. En dat zelfs ook niet met zijn *Dan Teal* waarvoor nota bene als scenarist de toch nauwelijks kapot te krijgen Drs. P. ingehuurd werd. Bakker exit. Maar nee hoor, wat zijn eigen fantasie nooit vermocht wordt nu door middel van wél geslaagde stripfiguren in *De Keizerkraker* op papier gezet. Plaatsvervangende schaamte bekruipt me bij deze afgang, al moet gezegd worden dat nu voor het eerst opvalt dat Bakker als studiotekenaar zijn kans gemist heeft.

En dan nu weer de nieuwe Kuifje-sexparodie. Welke malloot kon bedacht krijgen dat figuren uit *Kuifje en het Haaienmeer* in zo’n opzet ten tonele gebracht kunnen worden! Een kind van vijf ziet al dat *Het Haaienmeer* niets meer met Kuifje te maken heeft: daar kun je Kuifje niet mee persifleren,

omdat dat album zélf al een onopzettelijke persiflage was.

En nu we het toch over Kuifje hebben: door welk idealisme kan Philip Denis bezeten zijn toen hij hele reeksen plaatjes van Hergé onbeholpen aan het overtrekken was ten behoeve van *Kuifje in Zwitserland*? Voor *De Glunderende Gluurder* was karbonpapier kennelijk nog te duur: de slechtste tekenaar van de Studio Vandersteen (en dat zijn er nogal wat) had de door Ger Rijff en Ben Jansen met vereende krachten tot stand gebrachte puinhoop kunnen verbeteren. Dat deze rommel anoniem gebracht wordt moet naast belastingtechnische risico's ongetwijfeld een gezond artistiek schaamtegevoel als oorzaak gehad hebben. We zullen in dit verband maar zwijgen over de Kuifje-parodie *Een jonge Reporter aan de rol* en het hart vasthouden voor de op handen zijnde porno-uitgaven met Blake en Mortimer en Asterix.

Dat het niet zo slecht hoeft bewijzen Johnn Bakker, Roger Brunel en de auteur van *De zeven van Zeveneken*. En dat slecht tekenwerk inherent is aan seks is ook niet waar (Crepax, Pichard, enz.) Het is in dit verband alleen en uitsluitend inherent aan de haast om zo snel mogelijk de zakken te vullen.

KASSA

Het in dit tempo willen vullen van zakken uit zich ook nog eens in het met zo min mogelijk tekenwerk vullen van strippagina's: 6 plaatjes per pagina (dat schiet lekker op...) als maximum in *Een jonge Reporter aan de rol*. Waar geld onder handbereik komt duiden kennelijk de slechtste menselijke eigenschappen op. Zullen we het maar

niet hebben over de prijsstijgingen van de na het proces van De Standaard toegestane Suske én Wiske-persiflages? En zullen we dan ook maar zwijgen over de stripwinkels en -antikwariaten die onderling te sterk variërende verkoopprijzen berekenen? Net doen alsof je neus bloedt als je in Breda *Het Verborgen Volk* en *Toffe Tiko* voor de helft van de Amsterdamse verkoopprijs vindt? Vooruit dan maar, de mens is zwak. Maar niet te verzwijgen oplichterij is het aperte leugenapparaat dat in stelling gebracht wordt op de kraam van een stripverkoper Bosman op de Albert Cuypmarkt en gedeeltelijk ook op de etalageruiten van stripwinkel Wout (ongastvrij beheerd door dhr. W. Verkuyl, bekend van radio en TV). Ondanks de forse dosis gratis publiciteit in de dagbladers, ondanks het goedkope haastwerk, ondanks de voor belastingen onkontroleerbare (want anoniem uitgegeven en ingekochte) oplagen en omzetten, ondanks het gratis gebruik van stripfiguren die door de jarenlange promotie en inventieve auteurs een gegarandeerde afname hebben, ondanks het feit dat seks beurzen opent die anders voor strips gesloten blijven, wordt door dit volk ook nog eens geadverteerd met leugens als *beperkte oplage, alleen bij ons verkrijgbaar, verboden, respectievelijk illegale uitgave...* Nog simpeler bedrog wordt zelfs gepleegd met de leus: *de nieuwe Asterix* (Suske & Wiske, Kuifje, Lucky Luke, enzovoorts)...! Waarom dacht u dat *Asterix en de kerncentrale* zo'n sterk op de normale Asterixreeks gelijkende voorwaart gekregen heeft inmiddels? Idealisme? De pot op: ordinaire oplichterij!

BALANS

Er was een tijd dat Marten Toonder kategorisch weigerde zijn oude Bommelstrips te laten herdrukken en dat heeft geleid tot uiteindelijk een stortvloed van illegale heruitgaven. Hoe men daar ook over mag denken, een van de gevolgen was dat Toonder zijn fiat gaf aan heruitgave van zijn jeugdwerk maar dan ook officieel door de Bezige Bij en Het Stripschap. Het Stripschap heeft in samenwerking met Toonders uitgeverij inmiddels naast de Literaire Reuzenpocketsreeks de eerste 50 Bommelverhalen in druk het licht doen zien. Nou ja, op drie na, omdat Toonder daar bezwaar tegen had. De verzamelaars klagen daarover. Het Stripschap klaagt bij monde van zijn leden bij Toonder zelf. *Stripschrift* heeft geprobeerd die 3 verhalen te herdrukken, maar nee: via Toonder is herdruk onmogelijk. En waar zijn nu al die illegale drukkers gebleven? Niets, niemand, nul. Het absolute bewijs van welk idealistisch motief dan ook van deze heren om Toonder onder het volk of de verzamelaar te brengen is daarmee geleverd. Toonder is kommerciëel niet meer interessant en daarmee vervalt het motief tot illegale herdruk. In één veeg is alles uitgewist. En wat dacht u van hetzelfde, maar dan andersom? Enige tijd geleden verkreeg Brabantia Nostra van De Standaard het recht om in de CISO-reeks *De Familie Snoek* te herdrukken. Om welke reden dan ook moest Brabantia Nostra met die herdruk een zekere tijds marge in acht nemen. Dat doende verschenen inmiddels al vier Snoek-albums in piratendruk. Bevorderen die albums een heruitgave? Nee, want die stond al op stapel. Wat een idealisme...

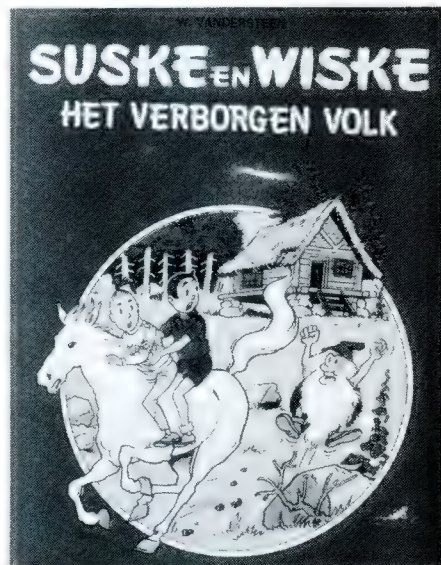
Illegale uitgave 1982

Illegale uitgave 1982

Illegale uitgave 1982

Martin Lodewijk over de zaak Suske & Wiske:

Er is een grens overschreden die niet overschreden mag worden

De hele stripwereld is in beroering geraakt door de uitspraak in het proces dat Willy Vandersteen en De Standaard hebben aangespannen tegen het bestaan van *De Keizerkraker* en *De Glunderende Gluurder*, twee verhalen van Suske & Wiske die niet afkomstig zijn van Studio Vandersteen.

Betitelde men deze verhalen eerst nog als 'illegale uitgaven', nu kan dat niet meer, want de rechter heeft deze werkjes in kort geding het groene licht gegeven (op het moment dat dit geschreven wordt is de uitspraak in hoger beroep nog niet bekend). Betekent dit nu dat iedereen die een verhaal van een beroemde stripfiguur wil gaan tekenen, dit ongestraft kan doen als hij er maar een stempeltje 'parodie' opzet?

Over de mogelijke gevolgen van de gerechtelijke uitspraak, over het wezen van de parodie en over de visie van de mensen uit het vak op het Suske & Wiske-proces vroegen wij de mening van schrijver-tekenaar Martin Lodewijk

Wat vind jij als vakman van de situatie die is ontstaan na het verschijnen van twee illegale Suske & Wiskes en de procesgang daaromheen?

Ik vind het werkelijk alle perken te buiten gaan, ik vind het krankzinnig. Ik geloof dat de rechter zich absoluut niet gerealiseerd heeft met wat voor zaken en wat voor mensen hij te maken heeft gehad en wat de gevolgen van zijn uitspraak zullen zijn, of liever: kunnen zijn.

Bedoel je dat nu de weg is vrijgemaakt voor iedereen die dat wil om een bestaande stripfiguur te gaan tekenen?

Ja, de rechter heeft in feite gezegd dat je een werk – wat dat ook is: een film, of een boek, of een gedicht, of een stuk muziek – getrouw mag kopiëren, tot en met de naam toe, als je er maar ergens iets in laat gebeuren dat in het oorspronkelijke werk niet gebeurt: dan is het een parodie. Je moet dus gaan zoeken naar iets dat een hoofdpersoon niet doet. Als je bijvoorbeeld Linda Lovelace wilt parodiëren moet je haar in je hele verhaal niet laten neuken, maar voor de rest kun je je gang gaan. Strips zijn een massamedium en het is duidelijk dat er daarom altijd van een

zekere mate van zelfcensuur sprake is geweest. Iedereen weet dat er, als Willy Vandersteen in 1945 Suske & Wiske meteen bloot met elkaar het bed in had laten duiken, dan nooit een album van verschenen zou zijn en dat de strip niet langer dan drie dagen in de krant had gestaan. Daarom is in iedere strip die dertig jaar bestaat per definitie nog nooit iets echt onvertogens gebeurd. Dus is het een parodie als jij in zo'n strip iets onvertogens laat gebeuren. We kunnen nu albums van Tom Poes gaan uitgeven, waarin we alleen maar hoeven te vertellen dat Heer Bommel een voyeur is of een masturbant en er de bekende 'leuke' grapjes over de verhouding tussen Tom Poes en Heer Bommel en over juffrouw Doddel aan toevoegen, enzovoort... Het krankzinnige is dat dezelfde strip door geen hond gekocht zou worden, als die niet over Tom Poes en Heer Bommel zou gaan maar over een volgevreten rat en een bunzing, die namen hadden waar niemand nog ooit van gehoord heeft. Maar dankzij het succes van Tom Poes, waaraan Marten Toonder en consorten jarenlang hard hebben gewerkt, wordt iedere scheet die Tom Poes en Heer Bommel genoemd wordt,

óók verkocht. Dat betekent dat een parodie niet eens leuk hoeft te zijn, het kan ook een parodie zijn waar de honden geen brood van lusten. Aan de *De Keizerkraker* is in ieder geval aandacht besteed, ook al vind ik hem niet echt leuk. Maar die andere, *De Glunderende Gluurder*...! Toch zou je *De Glunderende Gluurder* nog eerder een parodie kunnen noemen dan *De Keizerkraker*, omdat dat album zich wel degelijk ergens op richt.

De Keizerkraker zou je met enige goede wil een normaal Suske & Wiske-verhaal kunnen noemen. Ze doen daarin in feite niets wat ze in een gewoon verhaal ook niet doen.

Ja, daarom vind ik het toestaan van *De Keizerkraker* veel zorgwekkender. Want daardoor kan nu alles. Ik kan zomaar Tom Poes gaan tekenen, met *De Keizerkraker* als precedent. Een groot gedeelte van de rechtspraak is jurisprudentie en er zijn nu al twee van deze gevallen geweest waarin het gebruik van andermans stripfiguren is toegestaan: eerst in de zaak-Kuifje en nu in de zaak Suske & Wiske. Ik vind het waanzinnig.

Om op het verschil tussen De Keizerkraker en De Glunderende Gluurder terug te komen: De Glunderende Gluurder zou je met enige goede wil nog een parodie kunnen noemen, maar De Keizerkraker niet.

Er is tussen die twee een verschil in intentie, dat bij de makers heeft gelegen. De makers van *De Glunderende Gluurder* en in zekere mate ook wel de makers van *Kuifje in Zwitserland* hebben nooit de bedoeling gehad hun werk als een 'echt' Kuifje-album of een 'echt' Suske & Wiske-album op de markt te brengen en in grote stapels naast de normale albums neer te leggen. Maar *De Keizerkraker* is wel degelijk gericht op dat verwarringseffekt, op de mensen die automatisch iedere nieuwe Suske & Wiske kopen. Het album moest er

dus zoveel mogelijk op lijken.

Ik vind het ontzettend verwerpelijk. Voor de maker heb ik alleen maar vriendschappelijke gevoelens, want ik vind hem een erg aardige vent, maar dit vind ik écht fout. Dat zoiets een keertje gebeurt is op zich geen ramp en als het daarbij gebleven was, had ik het eigenlijk wel leuk gevonden. Goed, dan hebben een paar mensen er flink wat geld aan verdiend, nou ja, so what. Maar ik vind dat het *illegaal* moet blijven. Ik heb altijd illegale platen gekocht, witte platen, die gemaakt werden omdat er opnamen bestonden van bijvoorbeeld Bob Dylan, die hijzelf niet graag wilde uitbrengen. Ik kan me dat best voorstellen van Dylan en hij heeft natuurlijk al het recht van de wereld om dat niet uit te brengen, maar er is een aantal mensen dat geïnteresseerd is in alles wat die man maakt heeft; ik vond het fantastisch dat die muziek dan op illegale platen voor de liefhebbers te krijgen was. Neem de zwart/wit-albums van Kuifje, dat is naar mijn smaak het mooiste dat Hergé ooit gemaakt heeft, in de mooiste vorm. Ik vind het schitterend; toen ik die verhalen ontdekte ging ik weer helemaal plat voor Hergé. Maar die verhalen waren toentertijd niet te krijgen, tenzij je er honderden guldens voor over had. En dus vond ik het fantastisch dat die verhalen illegaal werden uitgegeven. Maar op het moment dat Hergé die verhalen zelf gaat uitgeven, is iedere rechtvaardiging van een illegale uitgave verdwenen: dan zou zoiets louter en alleen nog poen maken betekenen. Dus vind ik het in principe fout dat er illegale uitgaven bestaan, wettelijk fout en moreel ook nog eens fout, maar ik ben wel bereid om wat door de vingers te zien. Stel dat een grafisch kunstenaar, neem Esscher, op het eind van zijn leven besluit om zijn hele leven als mislukt te beschouwen en daarom al zijn werk te verbranden, dan heeft die man daar het volste recht toe. Maar als iemand daar bijtijds achterkomt en de hele zaak steelt en in een kluis bergt tot Esscher veilig dood is, dan is dat wettelijk en moreel fout, maar ik zou toch blij zijn als iemand dat gedaan had. Maar zodra de reden van het uitgeven van illegale strips niet meer is dat de verhalen helemaal niet te krijgen zijn, vind ik het fout om ze dan nog uit te geven.

Ik wil er nog genoeg mee nemen dat de makers er nog een zakcentje aan verdienen ook, maar zoals de zaken nu liggen gaat het uitsluitend hierom: zoek een kassucces uit en maak iets dat

er zo veel mogelijk op lijkt, terwijl je er een kleine afwijking van het origineel instopt, waardoor een andere onbenul in Amsterdam besluit dat het een parodie is, en kassa! En dat gaat werkelijk om bedragen van tonnen en tonnen; ik heb bedragen horen noemen waardoor het niet leuk meer is: de gangsters zijn op de stripwereld losgelaten.

Er wordt de strip hiermee ook iets heel essentieels aangedaan, maar nu komen we op een terrein waarin de rechter me waarschijnlijk helemaal niet zal kunnen volgen. Ik vind dat datgene wat

een strip nu net even meer waard maakt dan alleen maar plaatjes en tekst, is dat één goede strip een levende, bestaande wereld schept. *Suske & Wiske bestaan* en voor mij is datgene wat *Suske & Wiske* nu wordt aangedaan nog erger dan wat Willy Vandersteen wordt aangedaan. *Suske en Wiske* zijn gewoon gekidnapt. Het is hetzelfde als wanneer je Audrey Hepburn kidnapt en haar onder bedreiging in een pornofilm laat spelen. Dat is letterlijk hetzelfde. Het klinkt lullig, maar zo voel ik het echt. Er zijn natuurlijk mensen die zeggen: maar moet je Kuifje nou eens kijken, je ziet nooit zijn lulletje en hij gaat nooit naar het toilet en hij neukt nooit... Nou, mag hij? Hij is nu eenmaal Kuifje en hij maakt god betere 't zelf wel uit of hij wel of niet neukt, of hij een homofiel is of niet en of hij dat wil verbergen of niet. Dat heeft hij uit te maken en niet een of ander duidelijk niet-burgerlijk iemand die vindt dat Kuifje ongeschooren rond moet lopen en heroine moet spuiten om mens te zijn. Het is hele-

maal niet nodig om te spuiten en te slikken en te zuipen en weet ik veel wat allemaal te doen, om mens te zijn. Kuifje is een rond gegeven, hij is tot leven geroepen door Hergé en ik vind het niet terecht dat een of andere duidelijk niet-burgerlijke klootzak vindt dat zijn maatstaven aan die figuur aangelegd moeten worden. Dat hoort niet: je hoort geen mensen te ontvoeren en dingen te laten doen die ze niet willen. Schep dan zelf maar je eigen mensje: ga zelf met je vrouw naar bed, maak je kind, voed hem op en probeer dáár dan maar wat van te maken. Maar laat Kuifje en Hergé met rust.

Toch beïnvloedt de kwaliteit van het produkt je oordeel. Nu ga ik me juridisch op glad ijs begeven omdat ik nu de kwaliteitseisen ga aanleggen. Ik vond datgene wat *Dan O'Neil* en de *Air Pirates* deden met Mickey en Minnie Mouse hartstikke leuk. Ik vond het heel jammer dat Disney er een eind aan maakte, want het had kwaliteit; maar dat is een subjektief oordeel. Gezien mijn opstelling in het geval van Kuifje en *Suske & Wiske*, zit ik met mijn oordeel van de *Air Pirates* heel duidelijk op een verkeerd spoor.

Het is niet bepaald een principeuitspraak

Nee, en daarom zaten die *Air Pirates* in principe ook fout, maar door de kwaliteit stegen ze er bovenuit. Dan O'Neill probeerde ook niet de stijl van Disney te imiteren, maar maakte zelf iets: hij tekende Mickey en Minnie op zijn manier. Er was geen verwisseling mogelijk tussen de Mickey van Disney en die van O'Neill. En daarom probeer ik mijn foute oordeel in deze een beetje weg te praten; en bovendien was het allemaal erg kleinschalig, het ging niet om de poen. Het ging in zekere zin om de frustratie van een kunstenaar die zich zijn hele leven lang tot op zekere hoogte verdrukt en besprongen voelde door Disney en dat van zich af wilde werken.

Is wat je nu zegt ook niet van toepassing op iemand die zich zijn hele leven lang door Kuifje of Suske & Wiske besprongen en verdrukt heeft gevoeld? Ja, dat is een argument dat werd aangevoerd in het proces tegen *Kuifje in Zwitserland*. Daarom heb ik me toen over dat boek helemaal niet zo druk gemaakt, en ook nu over *De Glunderende Gluurder* niet. Ik geloof dat in deze gevallen de makers veel minder te laken zijn dan de uitgevers. Die Kuifje is inderdaad uit een soort reactie ge-

maakt en die *De Glunderende Gluurder*... ach, er zijn een paar mensen die wat paginatjes hebben getekend waarop Tante Sidonia eens een keer een beha nodig heeft en zo. Maar degene die de échte fout begaan heeft is degene die die verhaaltjes gebundeld heeft en ze als imitatie Suske & Wiske heeft uitgegeven. Want hij heeft duidelijk gezegd: we gaan er poen mee maken, we gaan verdienen aan het succes van Suske & Wiske. En bij *De Keizerkraker* is dat niet alleen het motief van de uitgever geweest, maar ook van de maker. Er moest een verhaal gemaakt worden dat zo dicht mogelijk bij de echte Suske & Wiske lag om zoveel mogelijk poen te kunnen maken. Poen maken vind ik op zich helemaal geen ongezonde motivatie, maar doe het dan wel met iets dat van jezelf is.

Kun je De Keizerkraker en De Glunderende Gluurder allebei een parodie noemen of niet? Wat is voor jou een parodie?

De Glunderende Gluurder is in zijn opzet een parodie, of... Tja, wat zijn de eisen van een parodie...?

Maak je niet een parodie als je juist de meest opvallende kenmerken van een figuur benadrukt in plaats van juist dingen te laten zien die zo'n figuur nooit doet?

Uiteraard. In feite zouden ze in *De Glunderende Gluurder* iedereen hebben moeten laten neuken en honden moeten laten nemen en kinderen moeten laten martelen, behalve Tante Sidonia en Suske en Wiske die daar met grote ogen blozend tussen door liepen. Tja, dan zou het een parodie geweest zijn. Aan de andere kant kun je ook zeggen dat wat Mad vroeger deed met stripfiguren ook een parodie was. Ze hebben comic-parodieën gehad met Mickey en Donald, waarin Mickey als een gangster met een baardgroei van drie dagen schietend door het verhaaltje liep. Maar daar werd een verhaaltje van gemaakt met een duidelijk plotje en een duidelijke motivering. Mickey zette zich af tegen Donald en tegen Disney en dat was een parodie, daar werd een karaktertje gemaakt. *De Glunderende Gluurder* heeft dat niet, die is gewoon slecht. Het is wel bedoeld als parodie, maar dan door mensen die niet weten wat een parodie is en die de kwaliteit niet hebben om een parodie te maken.

Dus volgens je eigen maatstaven is De Glunderende Gluurder geen parodie en

Kuifje in Zwitserland eigenlijk ook niet?

Nee, *Kuifje in Zwitserland* vind ik geen parodie. Tja, hoe moet ik dat zeggen...

De rechter heeft deze verhalen tot parodie verlaard, maar wat vinden de mensen uit het vak?

Maar belangrijker is: wat mag je met een parodie dóén? Veronderstel dat ik *In de ban van de ring* neem, wat een enorm succes is, en dat ik een nieuwe trilogie ga schrijven van zo'n twaalfhonderd pagina's. Ik imiteer zo dicht

mogelijk de stijl en ik laat dezelfde figuren er in optreden, maar ik laat Frodo zo nu en dan dingen doen die hij normaal niet doet. Dat verhaal geven we uit in eksakt dezelfde band als *In de ban van de ring* en als schrijver vermelden we niet Tolkien maar Tolkein, want zoals je weet wordt de naam van Tolkien nogal eens verkeerd gespeld. Is dat een parodie? Nee, ik vind dat geen parodie meer. Daarentegen hebben een paar jongens van de Harvard University eens een boek geschreven – met het geld dat ze daarmee verdiend hebben is toen de *National Lampoon* opgericht – en dat heette *Bored by the rings*. Dat was een boekje van een pagina of dertig en op zich was dat alleen al een parodie: *The Lord of the Rings* in dertig pagina's in plaats van twaalfhonderd. Dat boekje vond ik een echte parodie.

Het heeft natuurlijk ook met kwaliteit te maken en daarom vind ik dat bepaalde onderdelen uit *De Glunderende Gluurder* een parodie zijn, maar zodra je die stukken bundelt en het album voor een echte Suske & Wiske probeert te laten doorgaan, is het geen parodie

meer. Met andere woorden, die Caramba-uitgave van *Kuifje in Zwitserland* zou ik nog net een parodie willen noemen.

Dus bij je beoordeling of het een parodie is, zoek je het niet zozeer in de inhoud maar in de...

De intentie. Het is heel moeilijk, ik weet ook niet precies wat nou een parodie is. Je kunt moeilijk stellen dat alles waarin je bepaalde eigenschappen van iemand tot in het absurde benadrukt, altijd parodie is. Je kunt ook zeggen dat je een parodie maakt, wanneer je van iemand die over alle eigenschappen van de wereld beschikt op één na, juist die ene eigenschap laat zien hij mist. Kuifje achter de schermen, dat kan best een parodie zijn.

Dus die pocketuitgave van De Glunderende Gluurder, die kennelijk een andere intentie heeft omdat hij niet lijkt op de normale reeks, zou wél mogen? Laat ik het zo zeggen: ook die pocketuitgave moet wettelijk niet mogen. Ik vind dat al dat soort dingen wettelijk zoveel mogelijk verboden moeten zijn. Laten we als voorbeeld die seksuitgave van Lucky Luke nemen. Morris maakte zich daar zorgen over en ik heb toen een keer tegen hem gezegd: maak je niet druk, die boekjes worden toch niet met de echte uitgave verward; het is illegaal, maar ja... Maar als die jongens die dat verhaal gemaakt hebben slim zijn, dan brengen ze dat boek nu opnieuw uit op het formaat van een Lucky Luke-album, maar net even anders. De rechter heeft dat ook donders goed gesnapt, want hij heeft wel degelijk de identieke vorm van de parodie met de lopende reeksen verboden verklaard. Maar een beetje handige jongen kan best een vorm vinden die genoeg op de gewone reeks lijkt, terwijl hij er wettelijk gezien weer niet op lijkt.

Dat was de algemene reactie op de uitspraak: je gooit er een ander omslagje omheen en dan mag het wél.

Ja, en je mag het nog Suske & Wiske noemen ook. En als de rechter gezegd had dat het niet mocht, dan hadden ze het Siske & Wuske genoemd. Maar volgens mij moet het op een of andere manier klein gehouden worden door het illegaal te laten zijn.

Die sexsparodieën op de Smurfen en zo is allemaal gerommel in de marge, het zijn kruimeldiefstalletjes; ik kan me er niet ontzettend druk over maken. Maar nu komt er een situatie waarin een nieuw Asterix-album een half jaar

eerder verschijnt dan Uderzo er mee klaar is. En het nieuwe album dat Edgar P. Jacobs al tien jaar geleden heeft aangekondigd, zal nu binnenkort wel verschijnen. Want vooral een tekenstijl als die van Jacobs is makkelijk te imiteren. Om heel eerlijk te zijn: als ik zou willen binnenlopen, zou ik een heel aardige Kuifje kunnen maken, hoor. Ik denk dat ik daar heel aardig aan zou verdienen, zeker als je het album ook in het Frans uitbrengt en het dan vanuit Nederland laat importeren. In Nederland ben je onaanraakbaar, dus wat wil je nog meer?

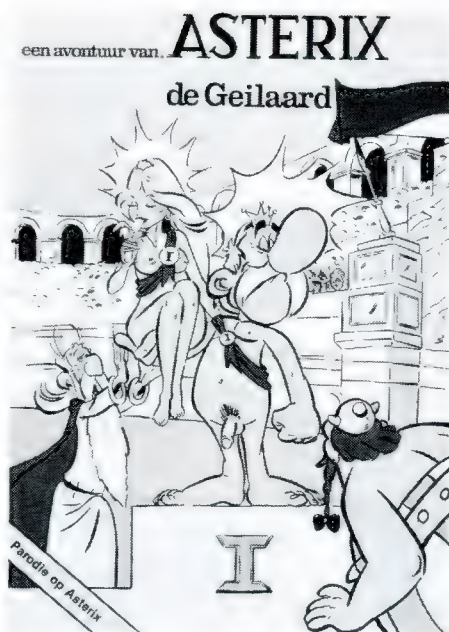
Is de algemene mening onder de tekenaars dezelfde als de jouwe?

Ik denk inderdaad dat de meeste tekenaars er zo over denken. Ik heb er nog niet veel tekenaars over gesproken. Dick Matena heb ik over de telefoon gesproken en die ontploft natuurlijk ook volledig. Nou gebeurt dat met Dick nogal gauw, maar in dit geval vind ik het zeer terecht. Ik moet ook zeggen dat Dick in dit geval eerder ontplofte dan ik, want ik heb er wat langer geduld mee gehad omdat ik me er eerst niet zo druk over maakte. Maar met De Keizerkraker is nu een grens overschreden die niet overschreden mag worden. Want nu is *alles* mogelijk. Iemand die mijn stijl een beetje kan imiteren, kan het volgende Agent-album gaan maken.

Zijn de uitgevers in paniek geraakt?

Ik denk het nog niet, want ik geloof dat een heleboel uitgevers zich het gevaar niet realiseren. En de mensen die nu geparodieerd worden, tekenen allemaal strips die gemakkelijk geïmiteerd kunnen worden. Er zullen niet veel parodieën op Guust verschijnen of op Eric de Noorman. Maar alle tekenaars die een studio hebben, leveren zich daarmee uit aan imitators. Iedereen die een studio heeft opgericht, heeft zichzelf opengelegd voor imitatie, want hij heeft een stijl ontwikkeld die per definitie door andere mensen getekend kan worden.

Het is ook zo dat die illegale uitgaven de markt zelf kapotmaken wanneer ze boven de grens van een klein publiek uitstijgen. Om een voorbeeld te geven: laatst zijn twee albums van Peter de Smet uit de zwart/wit-reeks illegaal uitgegeven. Daar was Peter in het begin best verguld mee, totdat hij beseftte dat die illegale uitgave, toen hij in onderhandeling was om diezelfde verhalen in een wat luxere uitgave opnieuw uit te brengen, de nieuwe uitgave blok-

keerde. In zo'n geval is het veel duidelijker diefstal. Als het heel oud werk is van een tekenaar, waarvan vaststaat dat het nooit meer in album komt, dan mag je door een illegale uitgave een aantal liefhebbers daarmee verblijden. Maar je mag niet zeggen: de strip van Tom Poes die nu in de krant verschijnt, daar maken we vast een albumpje van. In het klein mag er best wat illegaals gebeuren, als het maar illegaal blijft, zodat je wel degelijk kunt ingrijpen als er echt belangen geschaad dreigen te worden. De meeste politieagenten zullen de mensen die op de rijksweg 110 kilometer rijden niet aanhouden, maar ze hebben wel de mogelijkheid om iemand die 200 rijdt te pakken. Maar nu met deze gerechtelijke uitspraak wordt dat volledig ondergraven. Iemand die een beetje in de stijl van Jacobs kan werken kan het

vervolg op *De drie formules van professor Sato* gaan tekenen en er een bom geld mee maken.

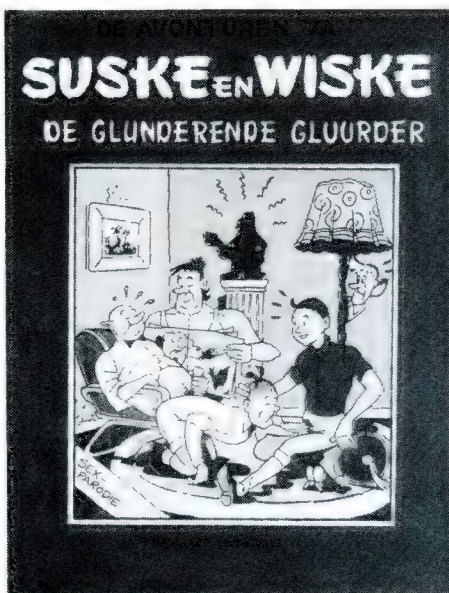
Dus moeten we hopen dat de uitspraak in hoger beroep anders uitvalt.

Ik ben daar erg somber over. Want het gaat maar om strips en niemand neemt dat serieus. Het zijn ook Suske & Wiske maar, waarvan de laatste twintig jaar geen goed album is verschenen. Dat is ook de reactie van een hoop tekenaars: ach, Suske en Wiske, moet je je daar nu zo druk over maken, dat lees je toch al twintig jaar niet meer. Maar ik zeg nog altijd: de eerste tweëndertig albums van Willy Vandersteen waren meesterwerken. Daarna moet ik er ook van kotsen, maar hij heeft bij mij nog heel wat krediet en hij hoeft zich tegenover mij niet voor de kwaliteit te rechtvaardigen.

Je laat dan ook je principiële stellingname los.

Ja, maar het is wel een reactie die je tegenkomt, ook al slaat die nergens op. Neem de hele toestand rond de strip naar *De donkere kamer van Damokles* van W.F. Hermans. Dat was een parodie – het kan ook bar slecht zijn, weet ik veel – maar die werd in principe verboden, want W.F. Hermans zou dat wel eens niet leuk kunnen vinden. Zo'n schrijver wordt van tevoren al beschermd, maar als je jarenlang hebt gewerkt om je strips succesvol te maken, dan ben je vogelvrij. Ik denk dat de rechter ook gedacht heeft: lieve god, strips..., moet ik me dáár nu mee bezighouden...? Mijn eerste reactie na de uitspraak was dat ik collega's wilde gaan bellen om te zeggen: jongens, kunnen we daar niks tegen doen, een gebaar maken of zoiets, winkels waar dat verkocht wordt boycotten of zo.

Er is toch ergens iets mis als ik langs een boekwinkel loop en ik zie in de etalage *De Keizerkraker* en *De Glunderende Gluurder* hangen met een kartonnen bordje erbij: 'Allemaal illegaal!'. Er is toch iets mis wanneer dat een aanbeveling is? Zo heeft bij de verkiezingskampagnes iedereen zich vrolijk gemaakt over het 'redelijk alternatief' van D'66, want redelijk is toch wel het laatste dat je moet zijn. Maar sinds wanneer is 'redelijk' iets gekks, iets om je voor te schamen? Tegenwoordig is 'redelijk zijn' iets vreemds, terwijl 'illegaal' iets is om je op te beroemen. Waar zijn we dan mee bezig...? Ik denk dat ik oud word... Het is een totale omkering van de normen, en dat kan toch niet?

Alweer een loflied op het carbon-papier

Onlangs verscheen in deel 32 van de Magnum-reeks het debuutwerk van Karel Verschuere (1924-1980). Het bevat de verhalen 'Boeren Voorwaarts' en 'Strijd om Land', die tussen 17 juli 1952 en 11 juni 1953 in Ons Volkske verschenen onder het pseudoniem Lerak. Op de achterflaptekst schrijft Danny De Laet (onder wiens redactie de interessante reeks staat): 'vele stripfans zullen in deze strip de soms ergerlijke invloed van Hans G. Kresse herkennen'. Dat het daar niet bij blijft, poogt het volgende aan te tonen.

Vergelijking

Verzameld onder de noemer 'Boeren in Natal' verhaalt het werk over de pioniers die Afrika koloniseerden. En zoals de Indianenreeks van Kresse de helaas altijd negatieve, maar ware gevolgen van kolonisatie uitbeeldt, zo is het bij Verschuere

louter heil en zegen wat er van de blanke kolonisten te verwachten valt. De vergelijking is interessant, maar daar gaat het ons deze keer niet om. Evenmin storen we ons aan het afwisselend gebruik van het woord 'neger' en 'nikker' of de politieke kolder, die de nog te bederven

Afb. 7 Links: H.G. Kresse; M. TH. 33, 33. Rechts: K. Verschuere; B.I.N. Blz. 24, 21. Het lijkt of Jaaps uitspraak bewaarheid wordt. Het hele verhaal zit vol met letterlijke portretten van Skinny. Merk-

waardig is dat Verschuere een zo herkenbaar en bijna karikaturaal hoofdpersoon (grote hoed, forse neus, scheve mond, baardje en flinke oren) ook tot een hoofdpersoon in zijn werk maakt.

Daar zullen jullie nog voor boeten! Of mijn naam is Jaap Reyneken niet meer !!

Afb. 1, 2, 3 en 4*. Links H.G. Kresse; M. TH. 11, 6, 11, Eric

70-18. Rechts K. Verschuere; B.I.N. blz. 13, 28, 41, 50.

Afb. 5 Links H.G. Kresse; M. TH. 26. Rechts: K. Verschuere; B.I.N. 13, 28, 46.

De onvolprezen Kresse-creatie Skinny verwerkt als schurk Sar-el, de jonge Pieter en tenslot-

10

te zijn evenbeeld Jaap Reyneken. De laatste citeert zelfs zijn illustere voorganger.

Overigens is er in B.I.N. vaker sprake van een dergelijke repetitie.

Belgische kindertjes kregen voorgeschoteld. Nee, de vergelijking met Kresse blijft, doch betreft nu uitsluitend het tekenwerk.

Een nadere beschouwing leert ons dat van 'invloed' geen sprake is, maar dat Vandersteens pupil van het eerste uur hier een aardig staaltje van koloniaal stripbeheer weggeeft. De geplunderde verhalen zijn o.a. Matho Tonga (1948) en de Eric de Noorman-verhalen: De strijd om het goud (1950), De koning der Steppen (1950), Het Tyrping Mysterie (1951), Het einde van Toeghier (1951), waarbij titel en jaartal van de Vlaamse uitgaven zijn aangehouden. Tientallen tekeningen uit het 48 pagina's tellende Boeren in Natal zijn rechtstreeks overgenomen. Een selectie van de meest markante gevallen is hierbij opgenomen.

Afb. 8 Links: H.G. Kresse: ERIC; 26-19

Rechts: K. Verschuere, B.I.N. 16.

Hoe ontdekt men plagiaat?

Soms wijst de stijl, zoals De Laet al heel goed aanvoelde, in een bepaalde richting. In dit geval telde vooral het letterlijk overnemen van Skinny, een opvallend hoofdfiguur uit Matho Tonga, die ook bij Verschuere precies eenzelfde positie inneemt (afb. pag. 37). Een ander verschijnsel, dat ook al eerder bij Vandersteen en H. Sprenger opviel¹, is het herhaaldelijk ge-

Afb. 9 H.G. Kresse; M. TH. 31

K. Verschuere; B.I.N. blz. 15.

Een letterlijk overgenomen silhouet tekening van Kresse.

Ook de setting is (zoals in vele gevallen) hetzelfde.

Afb. 6 Boven; H.G. Kresse; Eric 54-15, M. TH. 23. Onder: K. Verschuere; B.I.N. blz. 11

De twee eerste Kresse-plaatjes zijn opeenvolgend, de derde komt echter uit Matho Tonga. Verschuere heeft ze als opeenvolgend gerangschikt.

bruik van dezelfde houding. Een oorspronkelijk tekenaar zal zichzelf nooit kopiëren. Vervolgens gaven de paarden een belangrijke aanwijzing. Een paard is een paard, maar toch, als men bijv. een door Kresse, Forster en Sirius getekend paard naast elkaar legt, blijft de *manier* van het paardtekenen van ieder herkenbaar.

Tenslotte zijn er de 'merkwaardige tekeningen'. Zo zijn er tekeningen, waarin bijv. een fraai vallend persoon is verwerkt. Wie vervolgens aandachtig de tekening bekijkt, ziet dat de houding op zich prima is, maar in het verband nergens op slaat. Zo'n plaatje is dikwijls een aanwijzing dat een andere tekening hiervoor model stond. Dit blijkt ook uit tekeningen waarbij de tekst in balloon of kiertje, niet in overeenstemming is met wat in de tekening gebeurt. De tekst bijv. bij de vallende man (afb. 8) was: 'Jaap slaat Sarel met de kolf van zijn geweer van zijn paard'. Dat evenwel zien wij niet. Noch Jaap, noch de kolf, noch het moment van de slag is uitgebeeld, echter wel het moment *na* de actie. De tekenaar heeft hier dus gekozen voor een prachtige, maar niet terzake doende tekening. Bij Kresse zien we dat de man eerst wordt geraakt en vervolgens neerstort. Onlogische tendenzen in een verhaal zijn ook dikwijls het gevolg van een gebruik *willen* maken van bepaalde tekeningen, welk bestaansrecht dan gestaafd wordt door een verbindende, vaak zwakke, tekst. De drie tekeningen in afb. 6 waren er de *oorzaak* van dat in Verschuere's verhaal de mislukte ontsnapping werd ingelast. De beeldopvolging van het 2e en 3e plaatje (paard gallopeert naar rechts, stort neer naar links) is niet logisch. Bovendien vermeldt een tekst bij het laatste plaatje dat het dier 'door een pijl dodelijk is getroffen'. De tekenaar is echter vergeten deze pijl (hij stond immers ook niet in het voorbeeld) aan te geven. Alweer een aanwijzing die plagiaat bevestigde. Jan Smet, die in zijn verdediging van Vandersteen en Verschuere als plagiatoren² stelt dat 'iemand slechts "plagiaat" kan plegen, wanneer hij doelbewust plagiaat WIL plegen', krijgt hier onbedoeld gelijk. De bedoeling van dit alles is natuurlijk niet een soort cursus 'plagiaat-ontdekken' te geven, maar het toont wel aan dat een goede strip verloopt volgens ij-

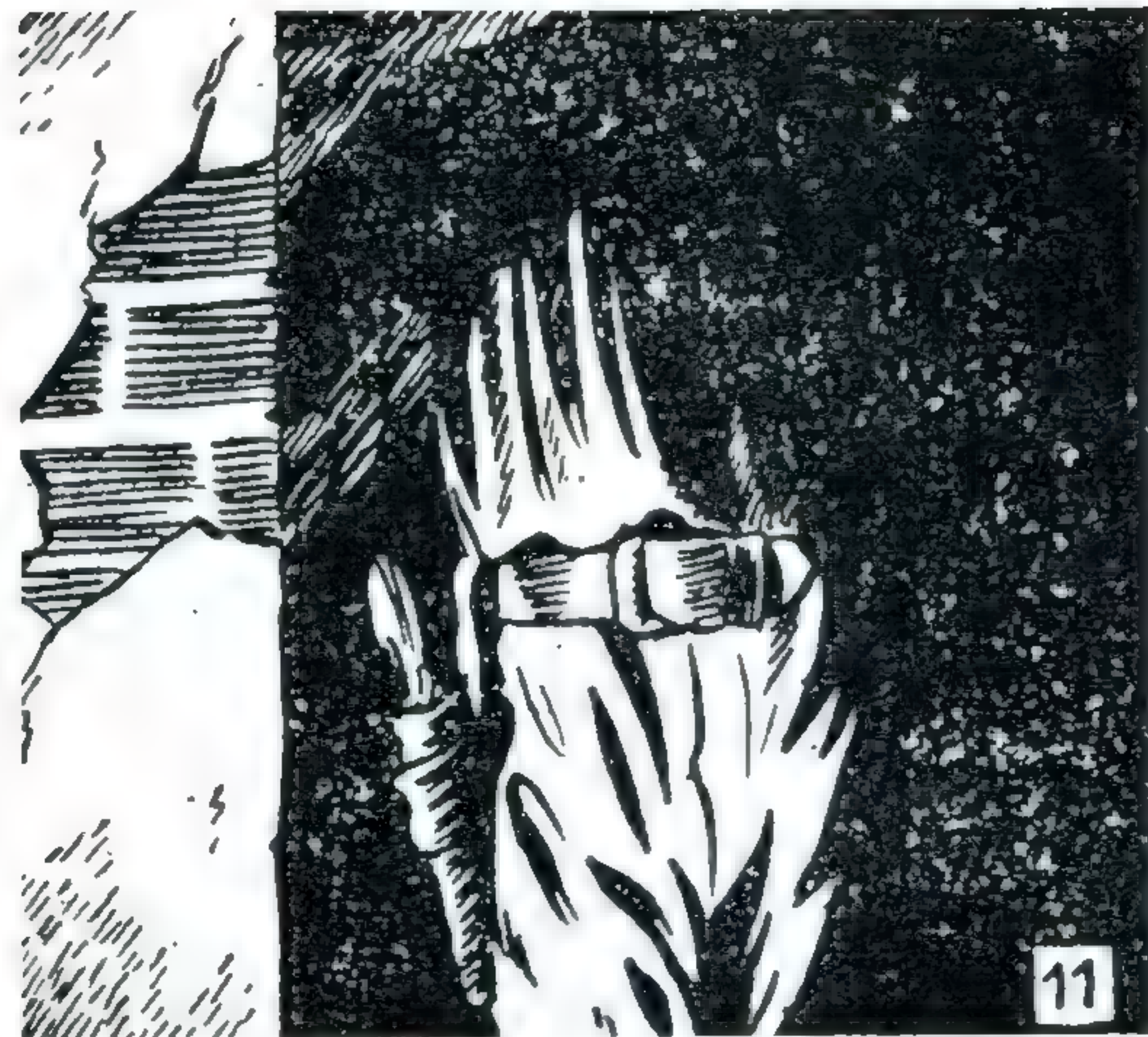

Afb. 10 H.G. Kresse; Eric 37-19.

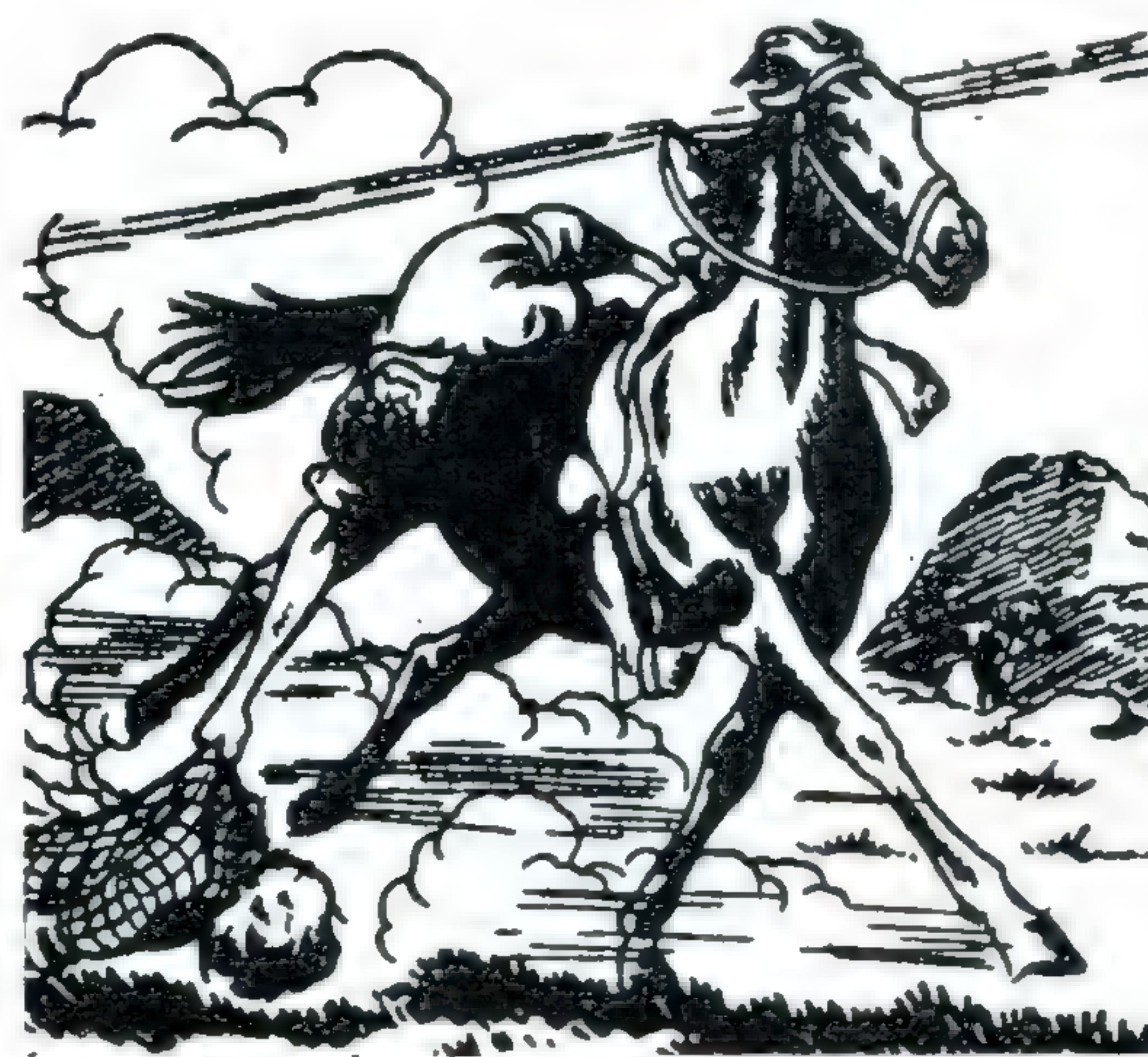
K. Verschuere; B.I.N. Blz. 29.

Dit voorbeeld getuigt wel van erg weinig fantasie. In het Eric-verhaal blijft deze ge-

heimzinnige persoon enige tijd onbekend. Een dergelijk voorval vindt ook plaats in Verschuere's 'Strijd om Land'. Hij gebruikt dan exact dezelfde poses. Dit betekent dat hij het Kresse-oeuvre bijzonder goed

in het hoofd had. Het letterlijk overnemen van een dergelijk gegeven, waarmee men normaal nog alle kanten wat de uitbeelding betreft op kan, vormt wel een erg simpele benadering daarvan.

Afb. 11 Links: H.G. Kresse; M. TH. 33, Eric 9-18. Rechts

Rechts K. Verschuere; B.I.N. blz. 20, 46.

zeren wetten der beeldlogica, of de tekenaar die nu bewust of onbewust toepast. Is dit niet het geval, dan is er op z'n best sprake van een incompetent striptekenaar (die overigens als tekenaar bijvoorbeeld zeer goed

kan zijn) en op zijn slechtst van een plagiator.

Noten

1. R. Møhlmann: Prins Valiant verovert de Lage Landen, Zwartboek over plagiaat Amsterdam, Drukwijk, 1982.
2. J. Smet: Witartikel over Van-

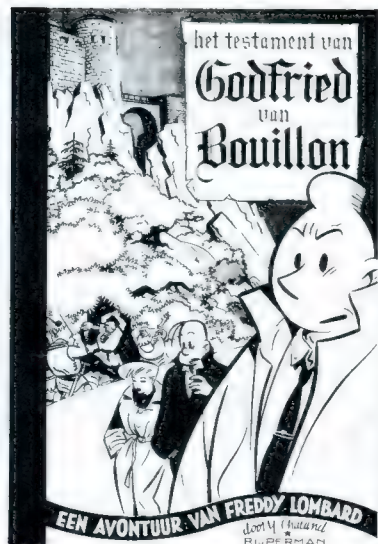
dersteen. Stripschrift 153, 1981.

* M. TH = Matho Tonga
B.I.N. = Boeren in Natal
De afb. zijn in bijna alle gevallen details, daar ze ter verduidelijking werden bijgesneden tot de vorm van het plagiaat.

De versnippering van Chaland

Door Hans Frederiks

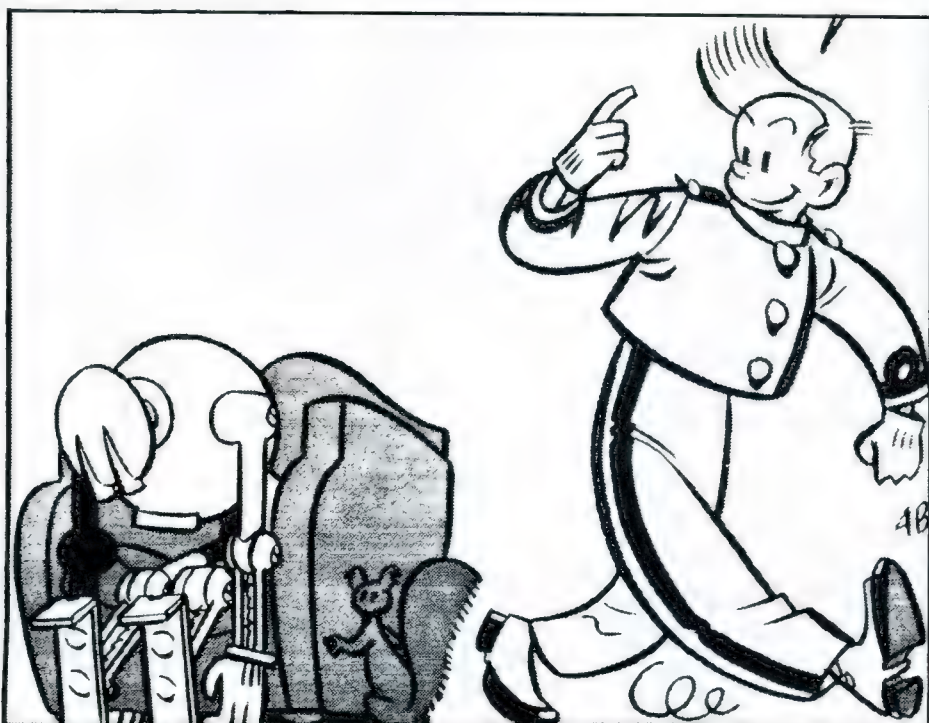
Op het ogenblik heb je de onwaarschijnlijke situatie dat er vier verschillende tekenaars aan de figuur Robbedoes werken: *Nic Broca*, een vijftigjarige veteraan, die als animator werkte bij Belvision, *Tome & Janry*, twee jonge striptekenaars uit de studio van Dupa en *Yves Chaland*, hét meest veelbelovende talent van de jaren tachtig. Het verhaal gaat dat Fournier, die Robbedoes ooit van Franquin overnam, niet de produktie van 1½ album per jaar kon halen, waar de Dupuis-direktie hem om gevraagd had. Dus exit Fournier, die eigenlijk ook al niet veel zin meer had in het tekenen van Robbedoes.

Yves Chaland, begonnen bij het stripblad voor volwassenen *Métal Hurlant*, maakte ook al in Nederland furore met *Freddy Lombard* en z'n onlangs in de Oberon auteursreeks verschenen *Bob Fish*, een Guus Slim-achtige detective met onverwachte trekjes... Als er iemand geschikt is om Robbedoes te tekenen, dan is dat inderdaad Chaland. De wortels van zijn tekenwerk liggen bij het blad Robbedoes uit de jaren veertig, begin vijftig, een tijdperk dus waarin Chaland nog geboren moest worden (1957). Toch heeft het onvernemen van een serie grote bezwaren voor een tekenaar. Je erft een stel figuren die je zelf niet bedacht hebt en die karakters hebben die door andere tekenaars zijn verzonnen. Deze bezwaren noopten Franquin uiteindelijk om een punt te zetten achter zijn jarenlange Robbedoes produktie. De erfenis wordt steeds groter. Franquin had alleen nog die van Jijé en Rob-Vel te torse, Broca en Tome & Janry hebben er Fournier nog eens bijgekregen. Voor Chaland geldt dat in mindere mate. Greep hij met *Bob Fish* en *Freddy Lombard* terug naar Tillieux, met deze Robbedoes gaat hij nog verder terug naar de wortels: Jijé en zelfs Rob Vel (de eerste Robbedoes tekenaar) zijn z'n inspiratiebronnen. Voor de lezer wordt het er niet duidelijk-

ker op. Broca werkt alleen aan één verhaal en Tome & Janry samen aan een ander. Robbedoes *stijl-jaren-tachtig* door Broca en Tome & Janry, Robbedoes *stijl-jaren-veertig* door Chaland. Moeten dalende verkoopcijfers gestopt worden door het blad Robbedoes vol te proppen met strips van de figuur die het blad haar naam geeft? Dit in navol-

ging van succesvolle Franse bladen als *Piff*, dat voor 80% wordt gevuld door avonturen van de stripfiguur Piff.

In principe is het wel leuk om te zien wat Chaland met Robbedoes uithaalt. De karakters in de strip worden wat anders, en vergeleken met andere tekenaars geeft hij de figuren kleine hoofden. Over het verhaal is na de tien stroken, die ik nu heb gezien, niet veel te zeggen. Hij werkt volgens een niet van te voren vastgelegd scénario, wat meestal voor langdradige verhalen, zonder kop of staart zorgt. Maar dat blijft afwachten. Afwachten is het verder ook wat betreft *Bob Fish* en *Freddy Lombard*. Gaat hij drie strips door elkaar maken? Dat geeft een flinke versnippering van de werkzaamheden en dat zal geen van de drie strips ten goede komen...

Boeken in 't kort

Tranchand / Corteggiani; Chafouin et Baluchon deel 1 – C'est dur pour tout le monde. Editions Glénat, Grenoble 1982. 29 ff, geb. ed.

Het duo Tranchand en Corteggiani is in Nederland voornamelijk bekend dankzij hun serie 'Bastos en Zakousky'. In 'Gomme', het stripblad van de éditions Glénat voor de jonge kinderen, verschijnt van hun echter ook 'Chafouin et Baluchon', de avonturen van twee katten. De editions Glénat hebben bij de uitgave van dit album dezelfde tactiek gevolgd als bij 'Bastos en Zabousky'. Terwijl in het stripblad de latere avonturen verschijnen, komen in albumvorm die avonturen uit, die al eerder elders verschenen. Dit biedt het dubbele voordeel dat men meteen al een albumprogramma op kan zetten, dat bekendheid kan krijgen door de verschijning van de reeks in het stripblad.

Opvallend bij deze strip is de verandering die ze ondergaan heeft. Niet alleen staan er in dit album uitsluitend (goede tot zeer goede) gagstrips, terwijl in Gomme een doorlopende avonturenstrip getekend wordt, het album speelt zich ook in het heden af, terwijl het eerste avontuur in het blad ten tijde van de farao's speelt! Tranchand en Corteggiani hebben hierover in een interview gezegd, dat het de bedoeling was om hun helden voortdurend van tijdvak te laten verspringen. Men krijgt zo een strip à la Timoer, maar dan wel in het humoristische genre.

Over de inhoud van dit album moet nog het volgende gezegd worden: het begin is nog tamelijk cliché-matig (de vergeefse jacht van de twee katten op een kanarie, waarbij de duidelijke verwijzingen naar 'Tom en Jerry' niet ontbreken) maar al spoedig ziet men dat de gags origineler worden. Bij het eerste album van Bastos en Zakousky viel er nog wel kritiek te leveren op de leesbaarheid van de platen, maar bij dit stripalbum is deze leesbaarheid enorm verbeterd. De avonturen van Chafouin en Baluchon zijn dan ook zeker een aanrader!

(Bert Smit)

V. Segrelles; Le mercenaire. Editions

Glénat, Grenoble 1982. 22 ff, geb. ed. Zowel in het Amerikaanse Heavy Metal als in het Franse Circus verscheen de afgelopen maanden een tamelijk merkwaardige strip, nl. Segrelles 'Le mercenaire'. Het merkwaardige ervan schuilt niet zozeer in het verhaal, als wel in de gebruikte techniek: waterverfschilderijen! Men zou denken, dat deze methode niet erg geschikt is om een stripverhaal mee te vertellen, maar Segrelles slaagt erin om een prachtig produkt af te leveren.

Minder nieuw en verrassend is de wereld waarin de (naamloze) held opereert. Het is nl. een wereld, die zich nog niet zo zeer ontwikkeld heeft en waar het vervoer door de lucht plaatsvindt op enorme reptielen. Naar mijn mening zou hier wel eens sprake kunnen zijn van een beïnvloeding door Anne McCaffrey's 'Dragon-world-series'. Op deze wereld heeft onze held – een huursoldaat – de taak gekregen om de dochter van een belangrijk heer te bevrijden. Hij slaagt daar ook in, maar zijn reptiel wordt wel zo zwaar gewond, dat hij wel moet landen. Het feit dat hij daarna weigert in te gaan op de avances van de dochter zorgt na terugkeer bij haar vader voor complicaties, die de huursoldaat dwingen tot een vlucht en verdere avonturen. Hoe deze verlopen, dat moet men zelf maar onderzoeken. Een deel van de charme van deze verhalen is immers, dat men niet weet welke onverwachte wendingen nu weer op zullen treden.

Mijn conclusie is, dat deze strip bepaald een aanrader is en dat het te hopen is dat zeer spoedig nieuwe delen zullen verschijnen.

(Bert Smit)

Berend Jan Vonk: Pastorale 83, Debuutserie 1, Uigt. Beeldspraak, Nijmegen 1982. Prijs f 9,90.

Onlangs verscheen het eerste deel van de al aangekondigde Debuutserie van de ideële uitgeverij Stichting Beeldspraak. Doel van de stichting is het geven van publikatiemogelijkheden aan jonge Nederlandse en Vlaamse striptalenten, omdat deze bij de meer gevestigde uitgevers zo moeilijk aan de bak zouden komen.

De eer om de spits af te bijten is te beurt gevallen aan Berend Jan Vonk, een 19-jarige tekenaar uit Ubachsberg bij Heerlen. De strip gaat op enigszins simplificerende wijze in op het huidige maatschappelijk-politieke klimaat, met name op de wederopleving van het koude oorlogsdenken en de door de economische stagnatie optredende verhoogde behoefte aan maatschappelijke zondebokken. Niet een gemakkelijk onderwerp voor een strip. Vonk heeft dit thema vormgegeven binnen de samenleving van het dorpje Achsberg (zonder de voornaam van de eerste Mickey Mouse striptekenaar). De dorpingen worden meegesleept in een kettingreactie van paranoïa en dat leidt tot een bloedige communistenjacht.

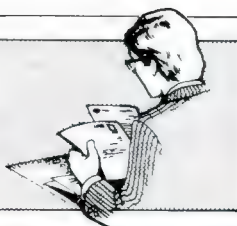
De stijl van Vonk doet sterk aan Tardi denken, maar heeft hier en daar ook iets van de parodiërende trekken van het Ouwe Troep-duo.

Hoewel het geheel erg leesbaar is geworden, is toch wel overduidelijk dat het om een debuut gaat. Het is de vraag of debutanten in deze vorm, ook gezien de prijs van het album (f 9,90 voor 48 pagina's zwart/wit) wel een betere kans krijgen, dan via de – ongetwijfeld langere – weg van de meer gevestigde uitgevers.

(J.D.)

Nieuws

Nieuwsredactie: Har Brok en Peter de Raaf (tel: 020-250975 of 010-519903).

Bijdragen voor deze rubriek in de vorm van folders, knipsels, recensie-exemplaren, fondslijsten, brieven enzovoorts graag naar het redaktiesekretariaat, Postbus 15268, 1001 MG Amsterdam.

De bijdragen in de Nieuwsrubriek zijn, voor zover niet door anderen ondertekend, samengesteld door de nieuwsredactie.

KAMAGURKA

Onder de titel *Een Hollandertje ontdekt Vlaanderen* vult de Belgische tekenaar Kamagurka vanaf nummer 31 wekelijks een pagina in het weekblad *Haagse Post*. Kamagurka komt in de plaats voor *Malen* die jarenlang deze pagina vulde.

WELJA!! EEN KNUFFEL KRIJGEN,
DAT IS EENS LEKKER VAST-
GEPAKT WORDEN DOOR DE
MAN DIE NAAST JE ZIT...
Bijvoorbeeld in de bioskoop!
IN NEDERLAND DOEN HAAST ALLE
MANNEN HET MET ELKAAR!!

AANVULLING STRIPKATALOGUS

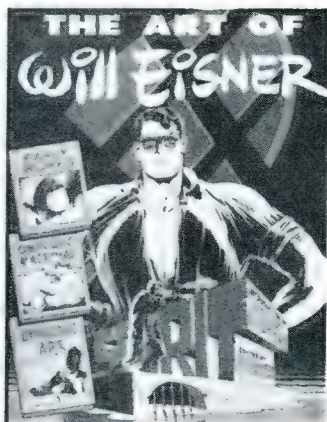
Onder de titel *Aanvulling op de Nederlandse stripcatalogus* van uitgeverij Panda. Geïnteresseerden kunnen het boekje verkrijgen door f 3,50 over te maken op gironummer 486454 t.n.v. stripwinkel de Noorman te Nijmegen.

AMERIKA

Zoals we al in een eerder nummer van *Stripschrift* meldten is *Denis Kitchen* een van de meest actieve uitgevers van dit moment in Amerika.

Onlangs verscheen bij hem het 34ste nummer van het tijdschrift *The Spirit*. Dit 64 pagina's tellende nummer bevat de volgende Spirit-verhalen: *Killer McNobby* (1949), *Genius* (1941), *Caramba* (1948), *Carbage* (een nieuw verhaal van Eisner) en *Vietnam '50* (1950). Verder staat in dit nummer het eerste deel van een zeer uitgebreid interview dat Spirit-tekenaar *Will Eisner* had met *Milton Caniff*. Prijs van dit twee-maandelijks verschijnend tijdschrift is f 9,90.

The art of Will Eisner door Car Ironwode telt 136 pagina's en gaat over de carrière van Will Eisner in de stripwereld. Het boek begint met Eisner's illustraties voor een schoolkrant en laat zijn eerste pogingen tot het maken van een strip zien. Vervolgens wordt de Eisner/Iger periode (1936-41) be-

handeld om aan te landen bij de eerste Spirit-strips. In kleur wordt een nog nooit eerder gepubliceerd Spirit verhaal afgedrukt en de periode van de jaren 50 en 60 wordt behandeld, waarin Eisner een wat andere richting inging. Het geheel is rijkelijk geïllustreerd en voorzien van een voorwoord van *Jules Feiffer*. The art of Will Eisner wordt uitgegeven door *Denis Kitchen* en gaat in Nederland ongeveer f 35,— kosten.

In 1952 huurde Will Eisner *Wallace Wood* in om een aantal science fiction verhalen te maken. Deze sa-

menwerking was maar van korte duur maar de verhalen die ontstonden mochten er zijn. Onder de titel *The Outer Space Spirit* zijn deze verhalen uit 1952 nu gebundeld tot een album. Prijs in Nederland wordt ongeveer f 32,50.

Nog twee grootheden uit de vijftiger jaren tekenen voor een boek dat bij Kitchen binnenkort uit gaat komen. Het zijn *Harvey Kurtzman* en *Will Elder* die de serie *Goodman Beaver* voor het satirische tijd-

Goodman Beaver.

schrift *Help* maakten. Deze *Goodman Beaver* verhalen zijn nu in album gebundeld. Prijs in Nederland ongeveer f 35,—.

Naast het uitgeven van boeken houdt Kitchen zich ook met underground comics bezig. Zo verscheen onlangs bij hem het vierde nummer van *Death Rattle*, het legendarische blad uit de begin jaren zeventig. De cover is van *Richard Corben* en het binnenwerk bevat verhalen van *Charles Burns*, *Steve Stiles* en *George Metzger*. Prijs f 7,50.

Bop is een nieuw tijdschrift met strips over muziek. In het eerste nummer vinden we strips van *Alex Toth*, *Trina Robbins*, *Rich Geary* e.a. Ook dit blad wordt door Kitchen uitgegeven en zal in Nederland ongeveer f 10,— gaan kosten.

Tot slot nog even de interessantste zaken van de overige Amerikaanse uitgevers:

Freak Brothers deel 7 van *Gilbert Shelton* telt 52 pagina's en bevat naast de gebruikelijke strips nu ook een *Freak Brothers* Foto-strip. Prijs f 6,50.

In het augustus-nummer van *Heavy Metal* staat het eerste deel van het lang verwachte nieuwe verhaal van *Berni Wrightson*: *Freak Show*.

Na de *Heroes of the Blues trading cards* heeft *Robert Crumb* een nieuwe set kaarten getekend.

De *Early Jazz Greats trading cards* zitten met z'n 36-en in een mooi doosje en kosten ongeveer f 27,50. In *Vampirella* nummer 108 begint een nieuwe serie getekend *Alex Toth*.

Van de populaire serie *Elfquest* zal binnenkort een tekenfilm gemaakt worden.

BOLO

Van de door het stripblad *Fenomeen* bekende striptekenaar *Bolo* zal op de Strip3daagse te Breda een apart albumje uitgebracht worden. Inlichtingen: *Fenomeen*, Veerstraat 7''' te 1075 SL Amsterdam (020-799719).

WASDA

Stripwinkel *Wasda* te Antwerpen heeft zich nu ook geworpen in strijd om het rekord korte-afstand-verhuizen. Van de Provinciestraat 152 wordt op 2 augustus verhuisd naar nr. 183. Nieuwe telefoon: 2359441.

DE RAT

Stripwinkel *De Rat* meldt ons een nieuw postbusnummer: 1132 te Leeuwarden. Men vervoegte zich in levende lijve op het adres: *Korema-*

kersstraat 3 te 8911 LA Leeuwarden.

QUÉBEC

De Franse stripminnende journalist Denis Privat is door een recent bezoek aan de Canadese stad Québec geheel in de ban geraakt van de daar aanwezige stripkultuur. Een gevolg daarvan was de tentoonstelling *La bande dessinée Québécoise en quatrevingt deux* te Albi en Toulouse, maar die werd beëindigd eind juli. Blijvend resultaat echter is het boek *La bande dessinée Québécoise*. Oplage 250 stuks, omvang 80 blz., formaat 20x29, prijs FF 45,—. Inlichtingen: Denis Privat, 'Association Regards' 63 rue Croix-Verte, 81000 Albi, France. In elk geval met een omslag die we u niet kunnen onthouden (zie afb.).

WONDERLAND

Medio september verschijnt het door stripwinkel Wonderland (Witte Nonnenstraat 3, 3500 Hasselt, België) uitgegeven album *Het broebelend Fleske* van Piet Tibos. Een 64 bladzijden omvattende heruitgave uit de jaren '50 inclusief een beschouwing over de Boerenkrijg en de auteur Tibos. Prijs f 6,25. Een maand later verschijnt een studie over *Het geval Jommeke* en zijn schepper Jef Nijld.

GENUMMERDE EDITIES

Er valt geld te verdienen met strips. Met kwalitatief hoogstaande en derhalve goedverkopende strips, maar ook met parodieën, gebonden edities beperkte oplagen, genummerde oplagen... In verband met dat laatste signaleert Luk Poelmans in *De Wonderkrant* nr. 4 het verschijnsel dat van genummerde oplagen met een beperkt aantal stuks meer dan eens een groter aantal in omloop blijkt. Een beperkt groter aantal? Dat valt niet te controleren, maar het is wel duidelijk dat elke reden voor een ekstra hoge verkoopprijs onmiddellijk vervalt als de limiet onbekend (en dus onbeperkt!) is. Het kan geen kwaad u te wijzen op albums die onder dit motto ekstra duur verkocht worden (of werden): Marc Sleen: *Geheim*

van Matsuoka/B-gevaar (Magnum), Bob de Moor: *Barelli en Nusa Penida* (Rijperman), Marc Sleen: *Nero in Afrika* (De Stan-daard) en Har Brok: *Kuifje, van leerlingjournalist tot wereldberoemd reporter*; hardcovereditie (Vonk). Aanvullingen zijn welkom. Helaas...

KRAKEEL

Eenvoudig uitgevoerd, maar daarom niet minder leuk is het album *Krakeel* met politieke tekeningen van Maraboe. Ze verschenen eerder in de Groningse kraakkrant. Invloed van Kamagurka is onmiskenbaar aanwezig. Deze nieuwe kraakstrips zijn te bestellen door overmaking van f 2,75 op postgiro 4324853 tnv. van René Aartsen te Assendelft onder vermelding van *Krakeel*.

UITGEVERIJEN

OBERON

Week van 4 oktober:
Tina Topstrip deel 45 — Drie meisjes in de pop. Prijs f 6,25.
Bessie Turf deel 3 — Koetje Boe.

Week van 11 oktober:

De beste verhalen van Donald Duck deel 28 — Donald Duck als geheim agent. Spionnen, contra-spionnen en een beeldschone dame...

De Partizanen deel 4 — De zwarte wolven & De dubbelganger. Twee verhalen uit het Joegoslavië van 1944.

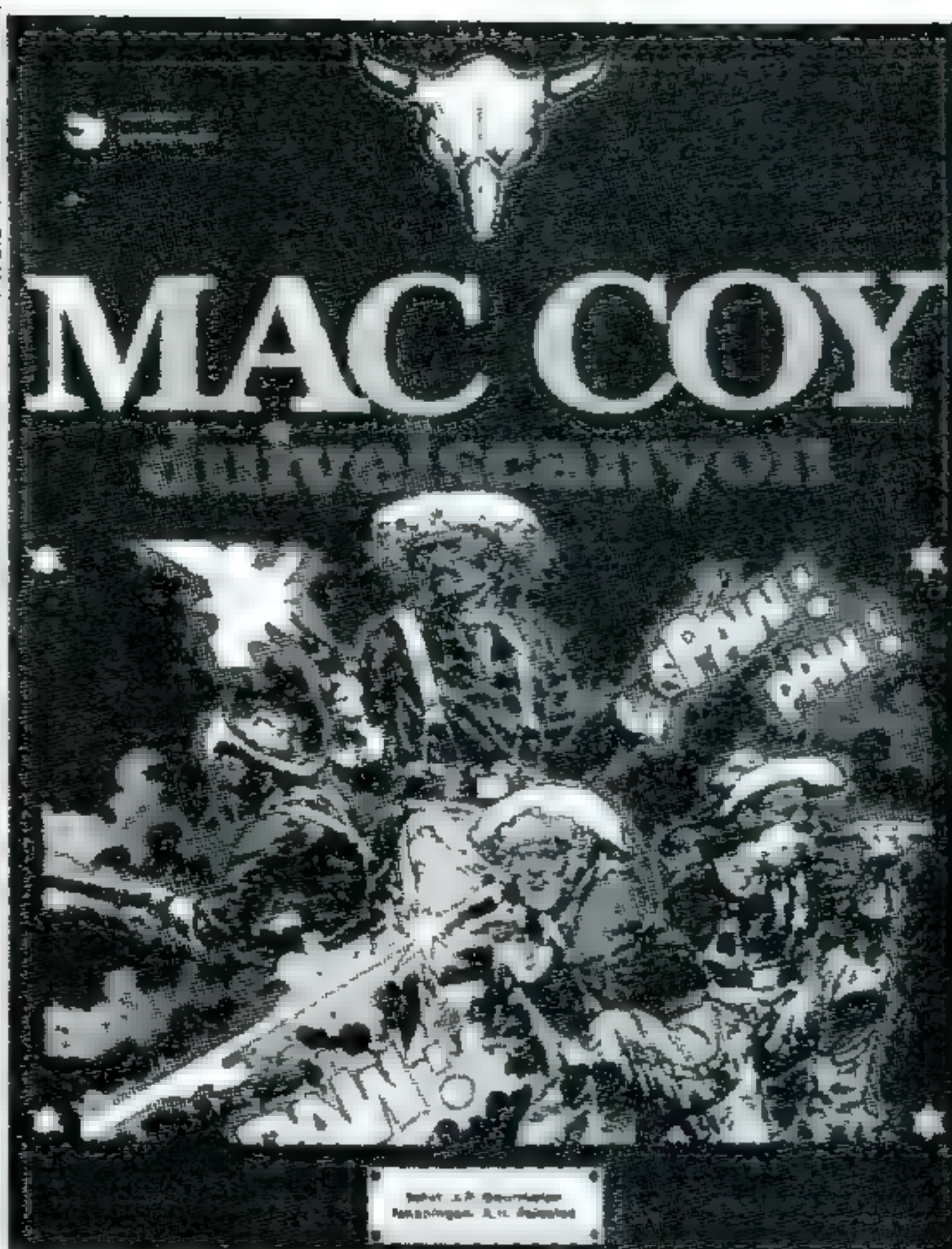
Billie Turf deel 24 — De verschrikkelijke Billie.

Week van 18 oktober:

Tom Poes deel 23 — Tom Poes en de Bombardonder.

MacCoy deel 9 — Duivelscañon. In de Duivelscañon is het vechten geblazen tussen de Amerikaanse regeringstroepen en de Indiaanse bevolking.

Kinderen van de wind deel 4 — Het uur van de slang. Het lang verwachte vervolg op *Handelspost Juda*. Hoël heeft een vergiftiging opgelopen en Isa moet het vertrouwen zien te winnen van koning Kpengla om Hoël te laten genezen. Gekartonneerde uitgave. Prijs f 18,95.

Week 25 oktober:

Conan de Barbaar deel 13 — De kinderen van Thusa Doom. De verstripte versie van de film die onlangs in roulatie ging.

Tina Dubbeldik Superalbum deel 8. Prijs f 8,50.

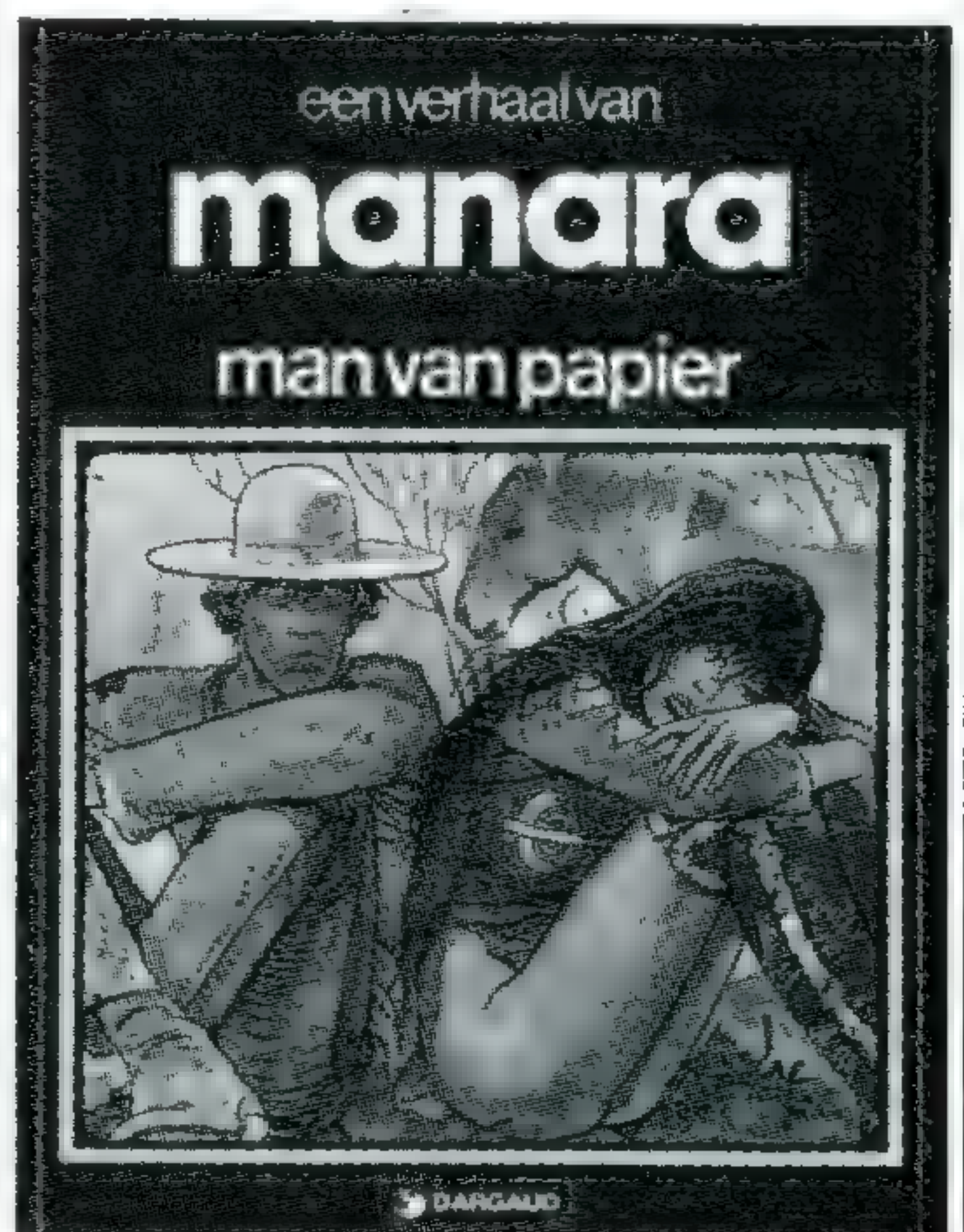
Week van 1 november:

Olivier Blunder deel 23 — De losse hand. Een over geheimzinnige krachte beschikkende hand slingert rond in het bos en Olivier Blunder en zijn buurman Zuiger weten daar geen raad mee.

Avonturen van een steenrijke eend deel 17 — Dagobert Duck in 'Het geheim van het oude kasteel'.

Auteursreeks deel 6 — Milo Manara: Man van papier. Gekartonneerde uitgave. Prijs f 11,25.

Week van 8 november:

Grote daden van een kleine wolf deel 12 — Slimmerds, slachtoffers & slechterikken.

Opa deel 5 — Hoe moet dat nou in huize Roest Rust.

Anita Jofelalbum deel 4 — Katten in oorlog. Prijs f 6,25.

Week van 15 november:

Tina Topstrip deel 46 — Vicky tussen twee vuren. Prijs f 6,25.

Familie Achterop deel 9.

Storm deel 9 — De sluimerende dood.

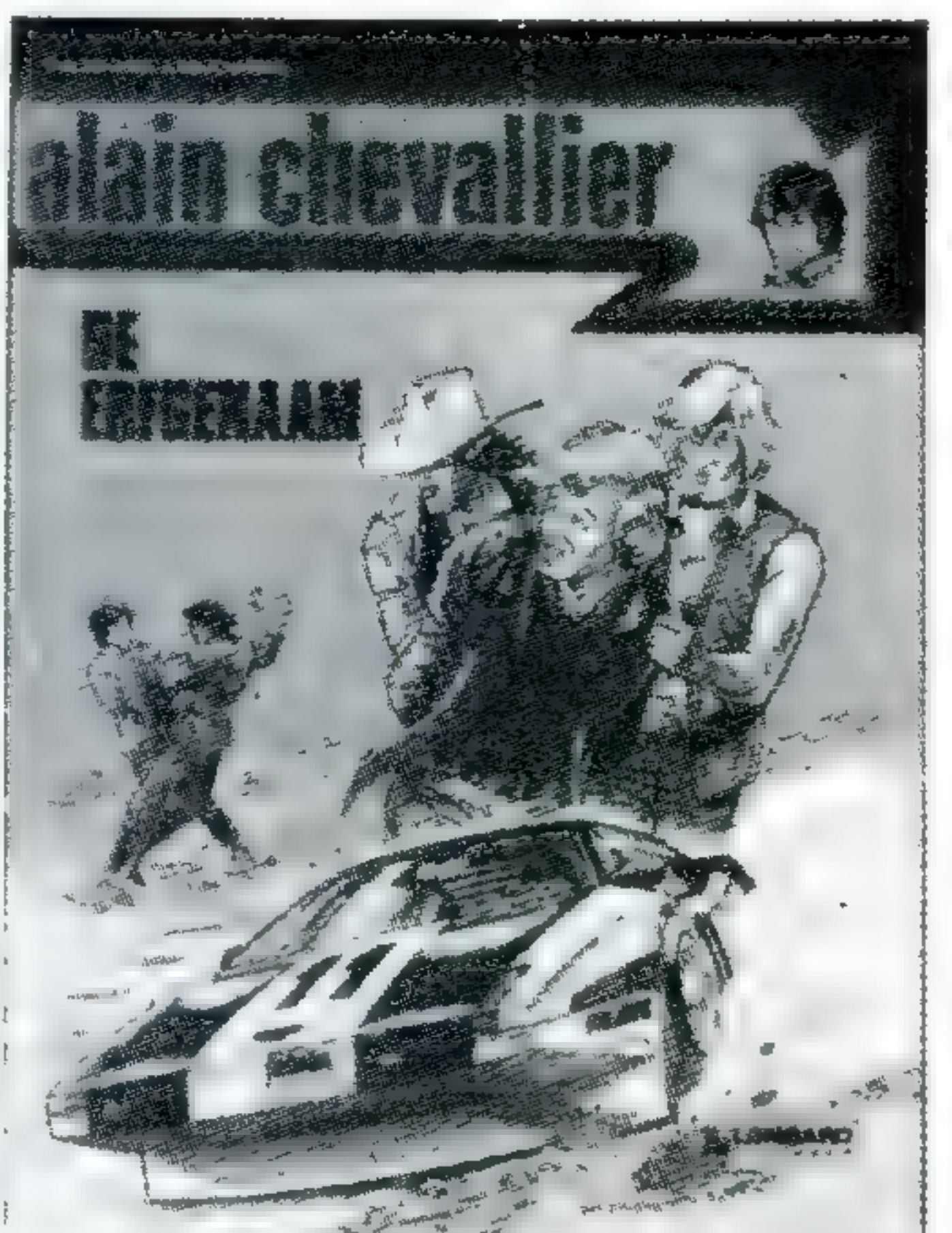
Alle albums kosten f 6,55, tenzij anders vermeld.

LOMBARD

In het vierde kwartaal van dit jaar staan ons van uitgeverij Lombard de volgende albums te wachten:

Toenga deel 12 — De vuurmaker.

Alain Chevalier deel 6 — De erfgenaam. Alain Chevalier, Formule 1 coureur, neemt het op voor de erfgenaam van een grote hotelketen. *Jugurtha* deel 9 — De grote tovenaarszebra.

De Familie Kleester deel 4 — Alarm op Borneo. Heruitgave van het in 1970 verschenen album.

Maarten Milaan deel 7 — Een schaduw kwam voorbij. Maarten Milaan wordt verzocht een lid van een geheim genootschap naar Transsylvakië te vliegen, het land dat beroemd is door o.a. zijn vampiers.

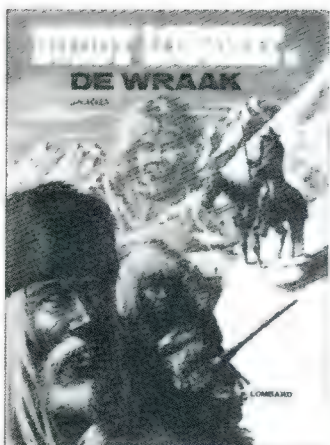
Rik Ringers deel 34 — De zwarte dood. Een vrouw is spoorloos verdwenen, zelfs haar hotelkamer bestaat niet meer. Werk aan de winkel dus voor Rik Ringers.

Bob Morane deel 12 — Schotel secret service. Bob Morane en Bill Ballantine ontmoeten Sophia Paramount die tijdens een vakantie een vliegende schotel gefotografeerd heeft.

Buddy Longway deel 11 — De wraak. Avonturen in het Amerikaanse Wilde Westen.

Lester deel 1 — De dwazen van Ka-boel. Een nieuwe serie van de hand van Franz, de tekenaar van Jugurtha. Een realistische strip die zich afspeelt in het Afghanistan van rond 1850.

Kaleidoscoop deel 6 — De vrienden van Buddy Longway. Ter gelegenheid van het feit dat in januari 1982

het weekblad Kuifje de 10e verjaardag van Buddy Longway vierde, hebben 30 bekende tekenaars een gag getekend en een interview afgestaan, waarin de figuur Buddy Longway en zijn geestelijk vader *Derib* centraal staan. Dit geheel wordt nu gebundeld uitgegeven in een gekartoneerde uitgave. Prijs f 15,95.

In een ritme van 2 titels per 2 maanden zullen de 10 *Blake* en *Mortimer*-albums ter vervanging van de traditionele soft-cover-edities als gekartoneerde uitgaven uitgebracht worden. Als eerste twee delen verschijnen *Het geheim van de Zwaardvis* deel 1 en 2. Prijs per album wordt f 12,50.

Tenzij anders vermeld zullen de genoemde Lombard-albums f 6,25 gaan kosten.

STRIPBLADEN

Gevr. ABONNEES voor nieuw te stichten stripblad. Postbus 1004, Utrecht.

(Uit het *Dinsdagblad*, een regionale krant rondom Utrecht: We hopen u verder op de hoogte te kunnen houden)

FENOMEEN

Het zesde nummer van *Fenomeen* verschijnt met vierkleurenomslag en ziet er nu ook verder in druk appetijtelijk uit. Zeer de moeite waard blijft onverminderd het stripwerk van Bolo, terwijl in dit nummer ook Baldi Dekker en Wout Paulussen de moeite van het noemen waard zijn. Voorts de eerste aflevering van de Suske en Wiske-parodie *De B.A. Bom*: nee, geen seks maar gewoon Lambiek als neo-nazi. De Studio Vandersteen breidt zich wel flink uit de laatste tijd! *Fenomee* 6 kost f 3,95 (32 blz.) in de losse verkoop of f 3,70 bij abonnement. Inlichtingen. Veldhuis 14, 1678 HV Oostwoud (02291-1508).

STRIP

Strip nummer 2, een speciaal een krantenstripherdrukken gewijde uitgave van het Oostenrijkse stripblad *Comic Forum*, herdrukt *Garth*

van Stephen Dowling en Peter O'Donnell, *Geheimagent X-9* van Al Williamson en Archie Goodwin en *Rauchende Colts* van Harry Bishop. Zoiets als de Stichting De Trouwe Lezer beoogde dus. Inlichtingen: Comic Forum, Postfach 125, A 1013 te Wenen. Los DM. 3,50 (32 blz.).

ONDERDEURTJE

Ontroerend amateuristisch tekenwerk in *Onderdeurtje* nr. 3, wellicht met uitzondering van het stripje *De jeugd van tegenwoordig* (door Stefan ?). De prijs is 4 gulden (20 blz.) te storten op rekeningnummer 381303535 tnv. Chooferd Mesman, Willem de Clercqstraat 10, Almelo. *Onderdeurtje* is tweemaandelijks.

PEP STRIPKRANT

Gratis uitgave in stencilvorm en gecombineerd met het *Asterix Fanclub Journaal* van Stripwinkel Pep, Oude AA 1, 5701 PZ Helmond (04920-49222). In de nummers min 2 en min 1 ontroerend prutswerk van Jack Bombeeck, Barry Baggermand en Marc Sanders. Wel de moeite waard: Rolf Konings.

VAKBLADEN

STRIP PERS

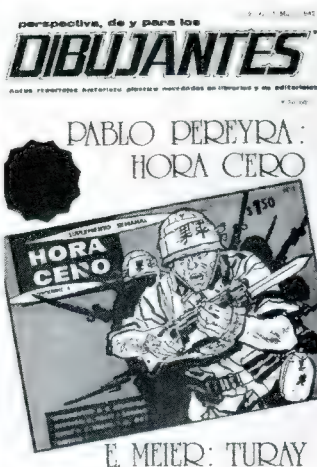
Strip pers nr. 41 (f 3,20) geeft een zeer gedetailleerd overzicht van recent verschenen en nog in dit jaar te verschijnen stripalbums. Nummer 42/43 (f 5,75) is gewijd aan Eddy Ryssack met interessante herdrukken. Dit nummer is tevens het laatste nummer van *Strip Pers*, dat vier jaar lang met grote regelmaat verschenen is. De samensteller Peter Crapels geeft in dit nummer ook een soort statement voor dit einde: 'Niet alleen de verkoop van *Strip Pers* liep af, daarnaast verleenden steeds minder tekenaars hun medewerking'. Nog na te bestellen zijn de nummers 20, 21, 23-27, 41-43. Inlichtingen: Julianastraat 11, 6433 GA Hoensbroek.

DE WONDERKRANT

In *De Wonderkrant* nr. 4, gratis, informatief en lekker kritisch informatiebladje van Stripwinkel Wonderland (Witte Nonnenstraat 3, 3500 Hasselt, België) aandacht voor Jan Bucquoy, The Peanuts, een *Ohee*-bibliografie, uitgeversnieuws, enzovoorts. Nummer 5 zal onder meer gaan over Jommeke en de illegale Suske en Wiske.

DIBUJANTES

Zoals elk land zijn eigen leger en kolonels heeft, blijkt het zo onderhand ook zijn eigen stripvakblad te hebben. In Argentinië is dat *Dibujantes*, of, voor lezers die die taal machtig zijn voluit: *Perspectiva, de y para los dibujantes*, omvattend 'Notas, reportajes, historietas,

plástica, novedades en librerías y en editoriales'. In het recente nummer 2: veel Spaans nieuws, SF, Misterix, Pablo Pereyra, Turay en Alfredo de Vincenzo onder meer. Inlichtingen: Juan Carlos Spataro, Moreto 1554 (1407), Buenos Aires, Argentina.

WIPSTRINKEL

Nummer 25 van dit gratis informatiebladje van Stripwinkel Gobelijn uit Leuven geeft een verslag van de Antwerpse Stripdag en is verder geheel gevuld met nieuws.

ZOZOLALA

Het tweemaandelijks strip- en informatieblad *Zozolala* is een gratis uitgave van stripboekhandel De Noorman (Nijmegen en Tilburg). In nummer 2 aandacht voor Kuifje, stripinfo en aardige strips over striptekenaars van Ton van Deelen (over Kuifjeplagiaat) en Perry Walthuis (die ook uitstekend tékent). Nummer 3 besteedt aandacht aan Gillon en Pratt bevat de kurieuze bijdrage *Dubbeldangers, hergebruik in stripverhalen* (zelfplagiaat zullen we maar zeggen). Een strip over striptekenaars door C. Heuvel dit keer. Inlichtingen: Lange Hezelstraat 113a te 6511 CG Nijmegen (080-226146).

STRIPROFIEL

Nummer 45 (f 5,95; 60 bladzijden) bevat artikelen over het vertalen van stripverhalen, Daan Jippes, Peter de Smet, strip in de reclame. Voorts de vaste rubrieken met nieuws en geestig werk van Gleevers en o.a. *De geschiedenis van de automobiel*, oorspronkelijk in 1974 door Jan van Erp en Jaap Vermeij vervaardigd voor *Baberiba* nr. 2. Speciaal voor abonnees is het losse boekje *Botje Beer*, een door Carl Barks in 1944 geschreven verhaal dat in 1979 getekend werd door Daan Jippes en eerder verscheen in *Mickey Maandblad*. Inlichtingen: Uitgeverij De Meulder, Brilliant Starstraat 30 te 1611 DS Bovenkarspel. Abonnementen (4 nummers = 1 jaargang) f 2,50. De in het kolofon genoemde ver-

BOTJE BEER

koops prijs van dit nummer is overigens f 6,25.

HET LAATSTE BERICHT

Nummer 8, opgenomen *Stripprofiel* nr. 45, handelt over Kwik en Flupke nr. 6, de nieuwe Kuifjevertalingen (AFRIKA en AMERIKA verschenen al) met nieuwe lettering en andere interessante kuifjezaken. Redactie: Ernst Pommerel, 't Zand 2 te 3811 GC Amersfoort.

ASTERIX FANCLUB JOURNAAL

Inmiddels verschenen de nummers 12, 13 en 14 van dit blad dat niet gehinderd door enige zelfkritiek voortgaat met het op stencil zetten van artikelen uit de Stripschriftspecial *Asterix*. In nr. 12 is aan de beurt 'Asterix en de Kernscentrale' van Peter van Mierlo, wiens naam maar geheel weggelaten is, in nr. 13 Rob van Eijcks bijdrage over het Romeinse leger bij Asterix. Nr. 14 herdrukt ongevraagd de Asterixpersiflage uit *Stripschrift* nr. 84. Inlichtingen over deze gang van zaken zijn te verkrijgen bij P.J. van den Berg, Thorbeckestraat 28 te 5707 JJ Helmond. Een mooie gelegenheid trouwens om u te melden dat op de Strip3daagse te Breda de nieuwe, derde druk van genoemde *Asterixspecial* uitkomt. De omslagtekening van die special is overgetrokken in nr. 12 van het fanclub-journaal.

Sam's strip

HET STRIPSCHAP DEELT MEE:

DE TAART DIE U GESERVEERD KRIJGT IS OM OP TE ETEN, NIET OM MEE TE GOOIEN!

FOO

POE K' BEN MOE

STRIP DRIEDAAGSE

5-3

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

OEPS! JE LAAT ME SCHRIKKEN!

SWOESJ! IK SPRING VAN HOT NAAR HAAR OM HET RECHT TE HANDHAVEN!

IK BELAAG DE MISDADIGERS, SPREEK RECHT, JAAG DE SCHURKEN ANGST AAN!

GOED, GOED, HIER IS GELD VOOR DE POSTZEGEL DIE IK VAN JE BURO GEPAKT HEB.

dumas 10-10

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

HALLO, ALLEMAAL

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

3-16

DIT IS EEN NIEUWE BELEIDSLIJN IN ONZE STRIP

dumas

EEN NAUWERE BAND SCHEPPEN MET ONZE LEZERS!

DAAR TEKENEN, IGNATZ!

IK, IGNATZ MUIS, VERKLAAR GEEN STENEN MEER TE GOOIEN ALS SAM. HET OOK NIET DOET.

dumas 10-2

BOF, WAAROM ZOU DAT TEKENEN? IK BEN DE STENENGOOIER HIER, VOOR JOU BEN IK NIET BANG!

POW

ZIP

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

TEKEN

WAAR?

STRIPWINKELLEIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

GUUST

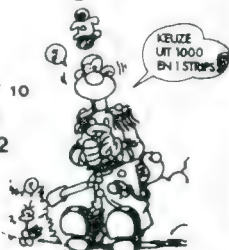
In- en verkoop
van stripverhalen

Torenpassage Breda, tel. 076-134153.
Geopend: maandag: 13.00-18.00 uur. Di t/m
za: 11.00-18.00 uur. Donderdag tot 21.00 uur.

de Jacobijn

JACOBIJNENSTRAAT 10
HAARLEM
TEL. 023-320782

EÉRSTE
HAARLEMSE
STRIPWINKEL!

DE LEKTUURHAL

*GESPECIALISEERD IN STRIPS

LEELIWARDEN
OUD KELDERS 10
058-30756

HARTJE SHEEK
NIVE BURGER 3
05150-15510

HEERENVEEN
DRACHT 100 05130-25092

Stripwinkel Fantastic Visions

Goudsesingel 44 3011 KC Rotterdam
Tel. 010-331710

RICHARD

Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923.

STRIP ANTIQUARIAAT + STRIPGALERIE PANDA

Frederikstraat 955-959
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*

geopend di t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag
van 11 tot 5 uur

BLUNDER

In- & Verkoop van STRIPBOEKEN

Oude Gracht 203 (hoek Haverstraat)
Utrecht - 311461

LAMBIEK

Kerkstraat 78, Amsterdam,
telefoon 020-267543

Nu ook een
STRIPSPECIAALZAAK
in Vlissingen
met de meest uitgebreide kollektie
strips, ook Frans-Engelstalige.

GRAMM. STRIPS 76
DE STRIPWINKEL
Paul Krugerstraat 146-148
4381 WK Vlissingen, 01184-17054

Antiquariaat Nillco oude strips en boeken

Nieuwlandstraat 25, Tilburg
013-431229 - 3 min. v. station
di.-wo.-vr. 12-6, do. 12-9, zat. 11-5

WONDERLAND

strips en science fiction

Soembawastraat 56
1095 XD Amsterdam
020 - 93 35 62

Stripwinkel 'Ombrosius' Amsterdam

Oostenburgergracht 69, 020-224680
Gesp. in stripweekbladen.
Molukkenstraat 86, 020-945969
gesp. in Ned. en Eng. Comics
Ook een uitgebreid Antiquariaat.

STRIPWINKEL DUMPIE

Nieuwe Rijn 18, Leiden, tel. 071-126404

BESLIST DE GOEDKOOPSTE MET ANTIQUARISCHE PRIJZEN!!

(meestal niet meer dan 60% van de
catalogus prijs)

STRIPWINKEL KAPTEIJN ROB

2^e EGELANTIEPDMESSTRAAT 8,
1015 SC AMSTERDAM.
TEL. 020-22.38.69
(*s maandags gesloten)

ALLE STRIPS IN HARTJE UTRECHT?

STRIP & LECTUURSHOP

OUDGRACHT 203 (HOEK HAVERSTRAAT) 311461

DE NOORMAN

lange
hezelstr113
nymegen
080-226146

heuvelstr
103-4
tilburg
013-358319

Broerenstraat 4,
Arnhem, tel. 085-431398

P.G. Hermans

Boektiel 37

Zeestraat 37, Beverwijk,
telefoon 02510-23113

Openingstijden maandag tot vrijdag 10 tot
6 uur, zaterdag 10 tot 5 uur.

STRIPWINKEL STORS

SCHIEFFERSPLEIN, DORDRECHT
078-142012
DAGELIJKS GEOPEND VAN 11.00
UUR 'm 12.30 UUR
ZATERDAGS DE GEHELE DAG
IN A VERKOOP VAN STRIPVERHALEN
TEVEN ANTQUARIAAT.

STRIPSCHRIFT SPECIALS

In de gestaag groeiende serie Stripschrift-specials verschijnen op de strip3daagse twee nieuwe delen: deel vijf en zes. Deel vijf, *De Kleurrijke Helden van Giraud/Moebius*, is gewijd aan de tekenaar van Blueberry, Jean Giraud, die onder het pseudoniem Moebius, ook science fictionstrips tekent. De special bevat een diepgravend interview met Giraud, een interview met Jean-Michel Charlier, de scenario-schrijver van Blueberry, een analyse van de filmische aspecten in Blueberry, een analyse van het waarheidsgehalte van de geschiedenis in de Blueberry-verhalen en een zeer uitgebreid hoofdstuk over Moebius en vijf van zijn meesterwerken. Ook wordt een dertigtal pagina's onbekend stripwerk van hem gepubliceerd. **100 pagina's, prijs f 25,-.**

Deel 6, *De F van Flater*, de virtuoze humor van André Franquin, is gewijd aan Franquin, schepper van De Marsupilami, Ton en Tinneke, Guust en vele andere onvergetelijke figuren. De special bevat een uitgebreid interview, uitvoerige analyses van Robbedoes en Kwabbernoot, Guust, Ton en Tinneke, De Marsupilami. Ook wordt een dertigtal pagina's, veelal in Nederland onbekend stripwerk gepubliceerd. **100 pagina's, prijs f 25,-.**

Deze specials zijn te bestellen bij:

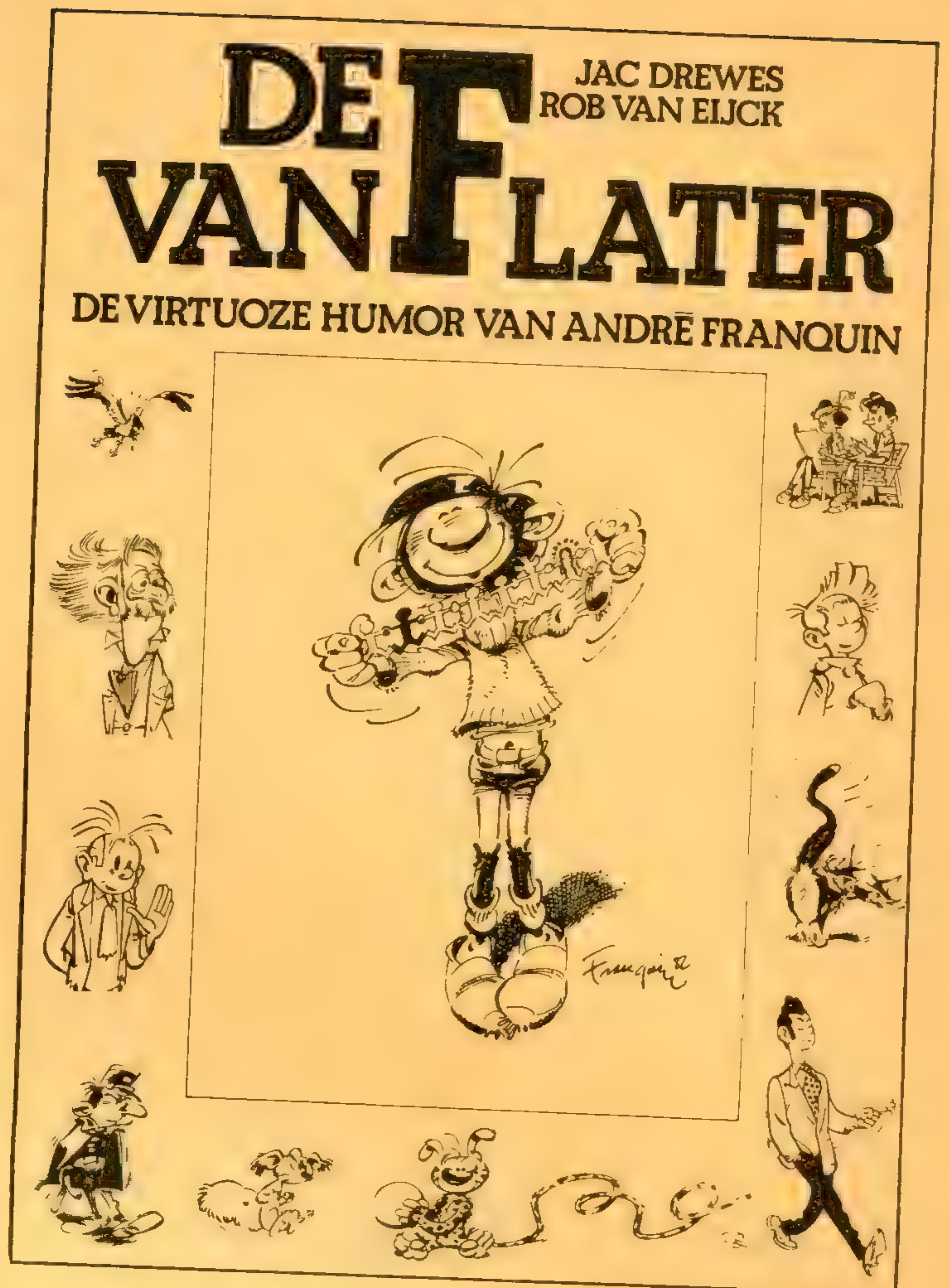
Vonk uitgevers
Antwoordnummer 420
3700 VB Zeist

Zie bestelbon aan de achterzijde van deze pagina.

BLUEBERRY
ARZACH - MAJOR FATAAL - JOHN DIFOOL

De
kleurrijke
helden
van
**GIRAUD
MOEBIUS**
Kees de Bree
Hans Frederiks

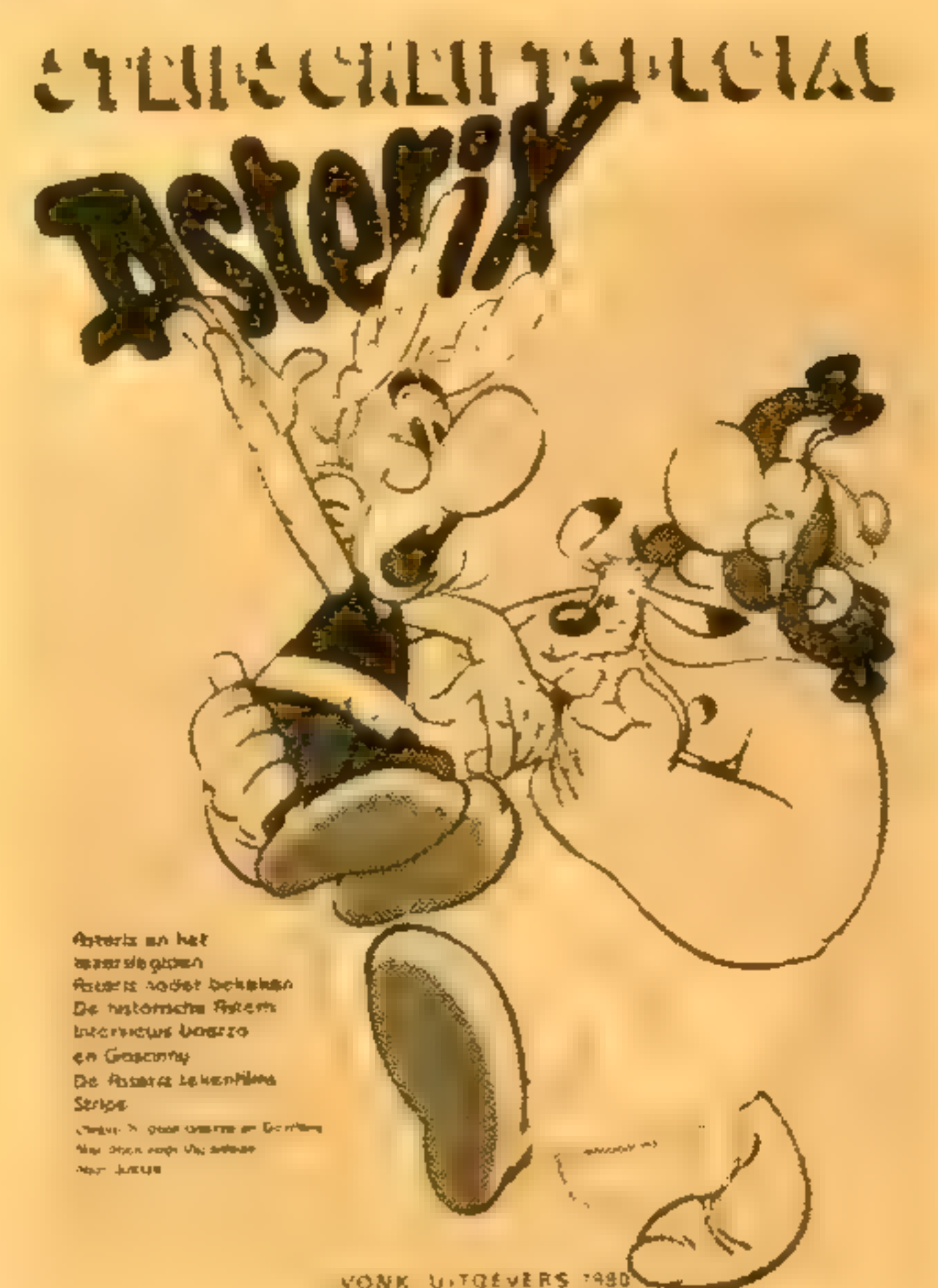

DE F VAN FLATER
JAC DREWES
ROB VAN EIJCK
DE VIRTUOZE HUMOR VAN ANDRÉ FRANQUIN

REEDS VERSCHENEN:

f 10,-, hardcover f 25,-
f 19,50, hardcover f 24,50

f 15,-
f 19,50, hardcover f 24,50

SUSKE & WIMKE
Har Brok / Rob van Eijck

LUCKY LUKE

VONK UITGEVERS / ZEIST

FLATERFESTIJN

STRIP-3-DAAGSE-BREDA

17, 18 EN 19
SEPTEMBER

'82

Franquin

STRIP-3-DAAGSE-BREDA

FLATERFESTIJN

GEORGANISEERD DOOR

**nederlands centrum voor
belangstellenden in strips**

Programmaboek,
uitgegeven ter gelegenheid van de Strip-3-daagse,
17, 18 en 19 september 1982 in Het Turfschip te Breda.

HET STRIPSCHAP

nederlands centrum voor belangstellenden in strips

Het bestuur van Het Stripschap bestaat uit:

Hennie Wesseling, voorzitter
Hans Sonius, secretaris
Theo van Anraad, penningmeester
Ton Schuringa, ledenservice
Hans Duncker, informatie en publiciteit
Marja Overdijk, algemeen bestuurslid
Ad Huismans, algemeen bestuurslid

Ons adres is:

Postbus 11335
1001 GH Amsterdam

Organisatie

van de Strip-3-daagse:

coördinatie:

dagelijks bestuur

Stripboekenbeurs:

Ton Schuringa

Informatie:

015-570067

020-852229

In de Grote Zaal van het Turfschip is nadrukkelijk de informatiestand van Het Stripschap aanwezig. Hier zullen gastvrouwen en gastheren u alles willen vertellen over de vereniging, haar doel en hoe u lid wordt.

Tevens verschaffen zij u graag een abonnement op Stripschrift, het stripvakblad voor het Nederlandse taalgebied.

U kunt lid worden van Het Stripschap door overmaking van de jaarcontributie à f 20,— (leden beneden de 15 jaar en boven de 65 jaar betalen f 15,—), dan wel f 55,— voor een lidmaatschap gekombineerd met een jaarabonnement op Stripschrift, op postgiro 5.000.000 t.n.v. de penningmeester van Het Stripschap te Amsterdam.

Het programmaboek kwam tot stand door gezamenlijke inspanning van Het Stripschap, uitgeverij Dupuis en Vonk uitgeverij.

Met dank aan Franquin en Bolo.

PROGRAMMA STRIP-3-DAAGSE

Conventie 17 september 13.00-16.00 uur

Strip-3-daagse vrijdag 18.00-23.00 uur

zaterdag 9.00-17.00 uur

zondag 10.00-18.00 uur

STRIP-3-DAAGSE, CONTINU

- Stripboekenbeurs, plm. 65 stands van binnen-en buitenlandse uitgeverijen, stripspecialzaken etc. zijn aanwezig.
- Stripruilbeurs met een lengte van 185 meter! Ruilen is ruilen!
- Veel, héél veel striptekenaars. De volledige Dupuis-stal en nog meer dan 60 anderen.
- Tentoonstelling 'Parodie of plagiaat'.
- De totstandkoming van een strip in een Dupuis-tentoonstelling.
- Een speciale attractie: smurfenfilms.
- Videosupergrootbeelden voor live-uitzending, films en informatie.
- Films, projecties e.d. in een doorlopend programma.
- Speciaal kinderopvangcentrum met striptheater, strippoppenkast en andere attracties.
- Live muziek van meerdere orkesten tijdens uw verblijf op de Strip-3-daagse.
- Heuse flaters!
- Overhead-projectie-tekenwerk op meer schermen tegelijk.
- De Striptas, voor de leden van Het Stripschap, tot ze op zijn.
- Het rad van stripavontuur, met aantrekkelijke prijzen voor de stripliefhebber.
- Tekenen in verbinding met de computer.
- Amerikaanse stripveilingen.
- Primeurs van stripboeken.
- Gewoontegetrouw loodst lady-speaker Josée u weer op charmante wijze naar de gebeurtenissen.

VRIJDAG, VASTE TIJDEN

- 18.00 uur: video en dergelijke.
- 20.00 uur: officiële opening van de Strip-3-daagse: FLATERFESTIJN
- 20.30 uur: interview met Franquin; vragenstellers: het strippubliek.
- 21.15 uur: uitreiking Stripschapprijs 1982.

21.45 uur: eerste stripveiling

22.15 uur: smurf u naar de film

19.30-21.30-22.00 uur: rad van stripavontuur

ZATERDAG, VASTE TIJDEN

9.00 uur: video en dergelijke

10.30 uur: smurf u naar de film.

11.30 uur: tweede stripveiling.

12.30 uur: smurf u naar de film.

13.30 uur: samenvatting van de conventie op video

14.30 uur: interview met Franquin; vragenstellers: het strippubliek.

15.30 uur: derde stripveiling

11.00-13.00-14.00-15.00-16.00 uur: rad van stripavontuur

ZONDAG, VASTE TIJDEN

10.00 uur: video en dergelijke

11.30 uur: smurf u naar de film

13.00 uur: uitreiking Stripschapprijs 1982

14.00 uur: smurf u naar de film

14.30 uur: Franquin, video-interview

15.30 uur: vierde stripveiling.

17.30 uur: officiële afsluiting van de Strip-3-daagse.

12.30-14.00-15.00-15.45-16.30 uur: rad van stripavontuur.

En, telkens zijn er flaters in de aanbieding. Er gebeurt dus meer. Aanvullingen en wijzingen zijn dan ook voorbehouden.

DE STRIP-3-DAAGSE 1982

Dit jaar is het programma voor het eerst gespreid over drie dagen. Enerzijds is er de wettelijke plicht een evenement minimaal drie dagen te laten duren, aan de andere kant is er het bordje: 'Turfschip vol'. Leden worden onder de voet gelopen terwijl de belangstelling alsmaar toeneemt. Om die reden is het programma op vrijdag anders dan op andere dagen. Een op de strippenkenner en stripprofessional afgestemde conventie die in alle rust en ernst het onderdeel 'Parodie of plagiaat' zal behandelen.

Dit onderdeel van de Strip-3-daagse is bewust afgesplitst van het totaal gebeuren dat vrijdagavond om 18.00 uur van start gaat.'

STRIPSTAD

Daartussenin bewijst Breda zich al helemaal Stripstad te voelen. Met de Guust-auto zal de eregast Franquin worden ontvangen in de stad. Een rijkelijk van flaters voorzien gebeurtenis die zo rond de klok van vijf plaatsvindt op de Grote Markt. Bovendien, win-

kels zijn dan al een paar weken in de stripstemming en in de Taptoe hebben dan al king-size stripfiguren meegelopen, ten teken dat men stripgevoelig begint te worden in Breda.

STRIPSCHAPPRIJS

Een belangrijke verandering ten opzichte van andere jaren is de uitreiking van de stripschapprijs 1982 op vrijdagavond. In het verlengde van de 'ledendag' past uiteraard ook deze uitreiking. Vandaar. De ruilbeurs start daarom ook meteen om 18.00 uur op vrijdagavond. Die avond is er geen kinderstripcentrum, maar wel een aantal volwassen verrassingen en bovendien: flaters. Dat wordt toch oppassen tijdens alle dagen, want Guust slaat toe.

VERNIEUWING

In de altijd in beweging zijnde stripwereld krijgt het videotekenen bij de tekenaars steeds meer aandacht, met name in Frankrijk. Tijdens de Strip-3-daagse zal een vorm van vernieuwing worden gedemonstreerd. Tekeningen,

ter plekke vastgelegd in computergeheugens, komen tot leven door acties van de computer. Een fascinerende ontwikkeling die in de toekomst, samen met videotechnieken, tot grote impulsen kan leiden op stripanimatiegebied. Mogelijk slagen we nu al in een koppeling met ons eigen live-videocircuit. In dit circuit zijn twee supergrootbeelden (6x4 m) opgenomen. Registratie van gebeurens, films en samenvattingen worden zo door het hele Turfschip zichtbaar. En, bovendien smurfen we film op dit medium met een speciale attractie.

OPLETTEN

Veilingen, een vast terugkerend onderdeel voor de pure liefhebber, zal op verschillende manieren worden uitgevoerd. Let op de aankondigingen, want voor je het weet is een complete wandtekening geveld.

Het ophalen van de Striptas, altijd weer een apart fenomeen, zal op vaste tijden gebeuren. Goed op de uitreiktijden letten dus. En wie helemaal niet let op het Robbedoesmannetje mist zeker de kans op één van de vele fraai strip-prijzen van het rad van stripavontuur.

TEKENAARS

Alle uitgevers zijn van plan zo breed mogelijk hun striptekenaars te laten deelnemen. Interviews, tekenwerk e.d. Elders vindt u een eerste opsomming van de verwachte kunstenaars. Uiteraard is Franquin aanwezig. Maar daarnaast zijn er nog meer dan 60! Wie een goed beeld van de negende kunst wil hebben heeft deze drie dagen hard nodig. Het Stripschap wenst u daarbij een goede conditie en veel plezier!

HOTELS

Hotel Mastbos	Burg. Kerstenslaan 20	076-650050	zeer luxe
Euromotel Brabant	Heirbaan 4-6	076-2246666	luxe
Euromotel Breda	Roskam 20	076-222177	luxe
Novotel	Batenburglaan 74	076-659220	luxe
Benelux	Valkenierslaan 57	076-651076	middenklasse
Bel Air	Boschstraat 45	076-224482	middenklasse
Du Lion d'Or	Stationsweg 4-5	076-131183	middenklasse
Hotel Van Ham	Van Coothplein 23	076-135229	eenvoudiger
Huis van Negotie	Haagweg 68	076-137677	eenvoudiger
Marktzicht	Ginnekenmarkt 17	076-653337	eenvoudiger

De dichtstbijzijnde jeugdherberg is in Chaam, 15 km ten zuiden van Breda. Kampeergelegenheid: Camping Het Liesbosch, Lieddreef 40, tel. 076-143514.

VVV

Willemstraat 17 (schuin tegenover het station) 4811 AJ Breda, tel. 076-225733

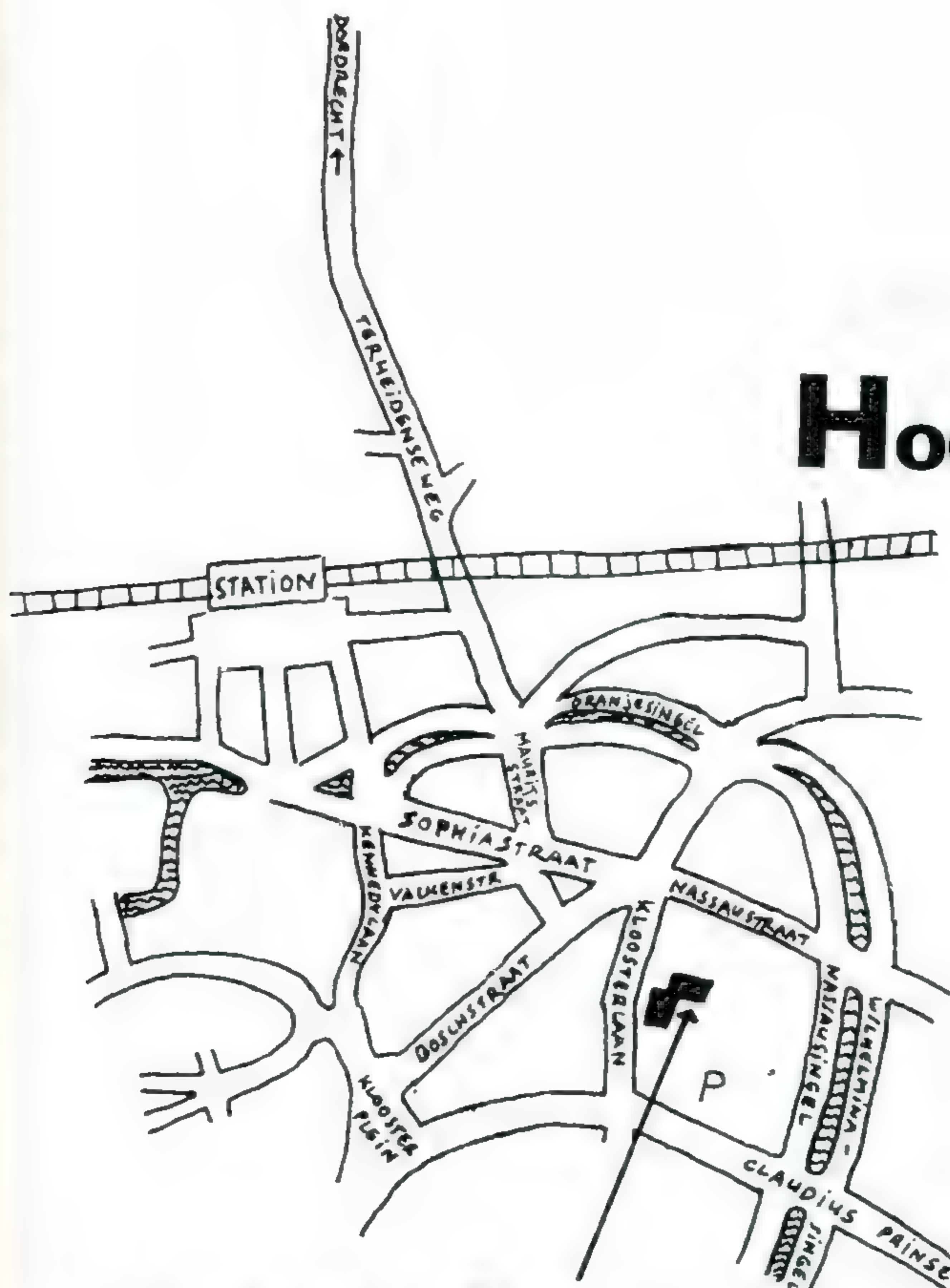
De inwendige mens hoeft in Breda niets tekort te komen; er zijn eetgelegenheden in grote aantallen voor elke beurs en maag aanwezig

Hoe komt men in Het Turfschip

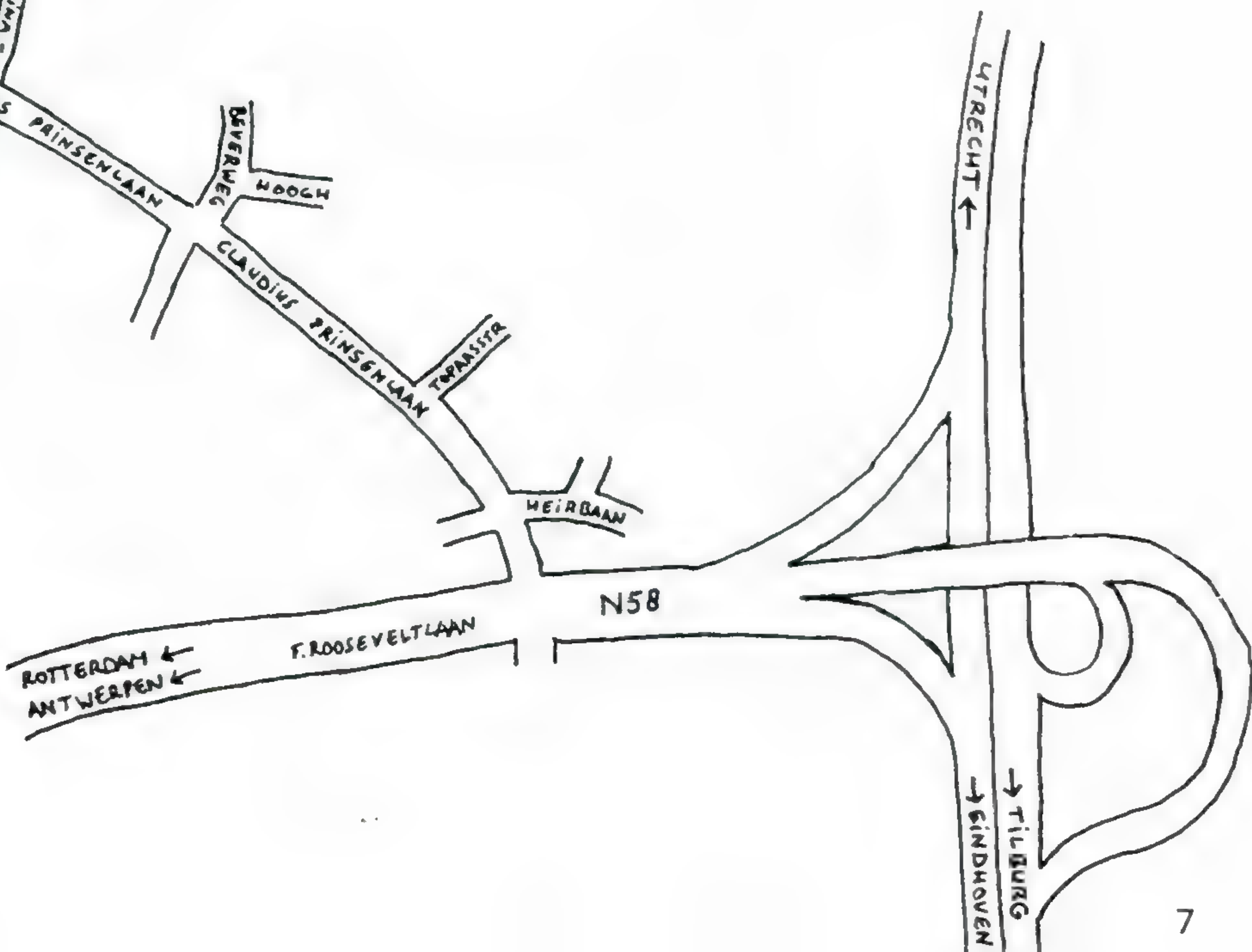
Treinreizigers: Tegenover het station rechtdoor, over de brug links, de Sophiastraat door, rechtsaf de Kloosterlaan in en u bent er. Nog geen 10 minuten lopen.

Automobilisten: Uit alle richtingen: afslag Breda (van richting Utrecht: NIET afslag Breda-Noord!), dan de Claudius Prinsenlaan in, richting Centrum.

Parkeerruimte voor Het Turfschip is vrijwel ongelimiteerd.

het turfschip Breda

DE CONVENTIE 'PARODIE OF PLAGIAAT'

Op vrijdag 17 september van 13.00 tot 16.00 uur zal in de Congreszaal van Het Turfschip een conventie plaatsvinden met als thema: Parodie of plagiaat. Dit hete onderwerp heeft in de stripwereld al veel stof doen opwaaien. Van veel kanten werden stellingen betrokken. Ook Het Stripschap werd geacht zich in de strijd te gaan mengen. De verzamelaars in de vereniging konden hun lol niet op: hoe meer stripboeken, hoe beter. De uitgevers in of buiten de vereniging dachten daar heel anders over. M.a.w. wat is de mening van Het Stripschap? Het bestuur is van mening dat het onderwerp te gecompliceerd is om al direct een oordeel te kunnen vellen. Bovendien verschillen vele parodie-of-plagiaat-werkjes onderling in opzet, kwaliteit e.d. Het is

eerder van belang de meningsvorming in de buitenwereld te gaan ondersteunen met een doordachte visie uit de stripwereld. En het richting geven aan de discussie binnen de stripwereld zelf, zodat ieder kan gaan bepalen waar hij of zij staat. Immers deskundigheden op auteursrecht-, merkenrecht-, economisch en niet in het minst op stripgebied zijn bij deze discussie van grote betekenis.

Het bestuur heeft daarom besloten tijdens de conventie een forum bijeen te brengen dat bestaat uit juristen, tekenaars, uitgevers, journalisten en merkenrechtkundigen, in een aantal gevallen in gecombineerde hoedanigheid. Zij zullen aan de hand van een zich toespitsende vraagstelling, o.a. aan de

hand van lichtbeelden, de discussie vorm gaan geven.

Van te voren zal er daartoe een conventiebundel verschijnen die tevens naar alle leden van Het Stripschap en de pers wordt verzonden. De conventiebundel geeft een informatief overzicht en zal trachten de richting aan te geven voor de vraagstelling tijdens de conventie. Voorts wordt een tentoonstelling ingericht onder dezelfde thema, waarbij u zelf kunt uitmaken, is het parodie of is het plagiaat? Aan het eind van de forumzitting stellen wij ons voor dat pers en publiek hun eigen vragen stellen aan de deskundigen.

Wij raden u als lid van Het Stripschap of als stripprofessional aan, deze specifiek op de stripwereld gerichte discussie niet te missen.

IK MOET EVEN
IETS KWIJT...

ALS JE ERGENS TER WERELD 'N BLEEK AFGETOBD MENS, OP DE RAND VAN DE WAANZIN, SCHOR IN DE 6353STE BOEKHANDEL NAAR GUUSTALBUM NR. 5 HOORT VRAGEN, DAN IS DAT EEN VAN DE ONTELBARE SLACHTOFFERS VAN

HET SPOOKALBUM!

OM 'N EIND TE MAKEN AAN Z'N WANHOOP, MOET JE DIT AANDACHTIG LEZEN. DE "HELDENDADEN" VAN GUUST ZIJN EERST VERSCHENEN IN 5 HALVE ALBUMS (OB-LONG FORMAAT) DAARNA WERDEN FLATERS FLATERS ZO GROOT DAT ZE OP NORMAAL FORMAAT WERDEN GEPUBLICEERD. DAT WERD NATUURLIJK ALBUM NR 6. TOEN DE EERSTE

5 ALBUMS OP "OB-LONG FORMAAT UITVERKOCHT WAREN, WERD BESLOTEN ZE ALS NORMALE ALBUMS TE HERDRUKKEN: DE R-ALBUMS (R VAN REPRISE = HERHALING). NU WORDT HET WAT INGEWIKKELD. VAN DIE 5 "HALVE" ALBUMS KONDEN WE ER MAAR DRIE NORMALE MAKEN, MET 'N OVERSCHOTJE. SAMEN MET DE BESTE AFLEVERINGEN VAN "HEET VAN DE REDACTIE" MAAKTE DAT DE R-4 TOT EEN HEEL APART ALBUM. ALLES ELKAAR ZIJN WE HEEL SLIM BIJ ROBBEDOES. ZO IS HET BONDIG UITGEDRUKT, GEBEURED. DE GUUST-ALBUMS ZIJN NU DUS GENUMMERD: R-1. R-2. R-3. R-4. DAARNA NIETS, EN DAN DE NUMMERS 6 7 8 9 10 11 12 13... JE HEBT HET GOED GELEZEN: GEEN ALBUM 5, EN GEEN R-5, ZOEK DUS NIET MEER EN SCHRIF NIET MEER:

**ER BESTAAT GEEN GUUSTALBUM
NUMMER 5 NORMAAL
FORMAAT!**

ALS JE ER TOCH EEN
TEGENKOMT, DAN IS
DAT 'N VERVALSING... OEI, STRAKS
BRENG IK NOG 'N GRAPJAS OP 'N IDEE!

HET VERHAAL VAN GUUST

DE FLATER SAGA

Door Guust Franquin
verteld aan Hans Sonius

Mijn (geestige en geestelijke) Vader André, voor outsiders Franquin, zag het levenslicht in 1924 en tot aan mijn geboorte in 1957, deed hij nogal redelijk iedere nacht de ogen toe. Toen ik geboren werd in het kunstlicht, tezamen met mijn zuster Isabelle, die in dat jaar het levenslicht aanschouwde ... nou moe! ... misschien moet ik wel eens denken over een kunstlevenslicht om dat verschil weg te werken ... was het gedaan met zijn nachtrust, zegt hij tenminste aan wie dat maar horen wil.

Zijn jeugd was gewoon, zoals dat van velen, maar mijn jeugd wordt nooit belicht. Misschien komt dat, omdat ik uit een pen vloeiende en hij ... nou ja, in ieder geval vertelt hij dat 'ik er gekomen ben omdat hij rust nodig had'? Hij werd te zenuwachtig met Robbedoes en Kwabbernoot en kwam daarmee aardig in de knoop. Om zijn eigen imperfectheden en loomheid duidelijk te maken, begon hij mij te scheppen en ik moet zeggen, dat ik sindsdien aardig ver ben geschopt

Als je praat van een toegewijde Vader, is André dat wel. Franquin, voor buitenstaanders én agent Vondelaar, overstelp mij met liefde en toewijding en om hem terug te verwennen bedenk ik steeds weer iets nieuws, omdat hij diep in 't hart een echte pionier is en in feite Flater heet van z'n achternaam. Franquin is slechts een schuilnaam om niet al te veel moeilijkheden te krijgen met Pruimpit.

Hij wordt vaak overdonderd met termen als: uitvinder van de geniale Flater en zo, maar dat deert hem niet ... mij wel dus. Het lijkt het lot te zijn van uitvinders zoals ik, dat ze niet gegrepen ... eh begrepen worden. Neem nou eens m'n Flaterfoon. Wie dat heeft gehoord is daar, letterlijk wel te verstaan, wèg van! Boer Krelis zei op een dag tegen mij, toen ik oefende in de wei bij z'n boerenstulp; Guust ... sssssstt ... Hij slist namelijk ... wat 'nne voorstelling ... en hij slofde naar huis om z'n

schuur te herbouwen. Da's waardering! Maar m'n verontwaardiging kent geen grenzen als het gaat om m'n werklust! Ik wordt afgeschilderd als een lulak, sloompie, niksnut, maar dat zal ik 'ns even recht gaan zetten. Ik schrijf: Nou moe ... waar is nou m'n balpen gebleven! O! ja, die heb ik gebruikt als pendule in dat omgebouwde grootvaderzakhorloge van Demesmaecker. Nou ja, vooruit! aan de riemen, galeislaaf! Waar was ik gebleven ... O! ja, als je al m'n kleine 'verbeteringen' neemt, die ik in de loop der jaren aan Dupuis heb geschokkend ... eh ... geschonken, is daar toevalig wél iets aan veranderd. M'n balustrade oftewel trapglijbaan dan! Nou, Nou ... tóch maar een

prima idee, niet?! ... En die verstikkend goeie dasknoopautomaat dan?! Populair geworden bij de sekte van de 'Thugs' in India. En dan m'n muzikale zeepbellen?! in C-mineur wel te verstaan. Allemaal energieke uitvindingen, dus niks lulak!

Mijn (geestrijke ... eh ... nou moe! ... geestelijke) Vader is net zoveel kind als ik volwassen ben, zegt hij zelf dus. Hij heeft een eigen stijl, maar die hanteer ik al jááááren, dus dat is gewoon na-doen.

Ja. jeempie zeg, mág ik me af en

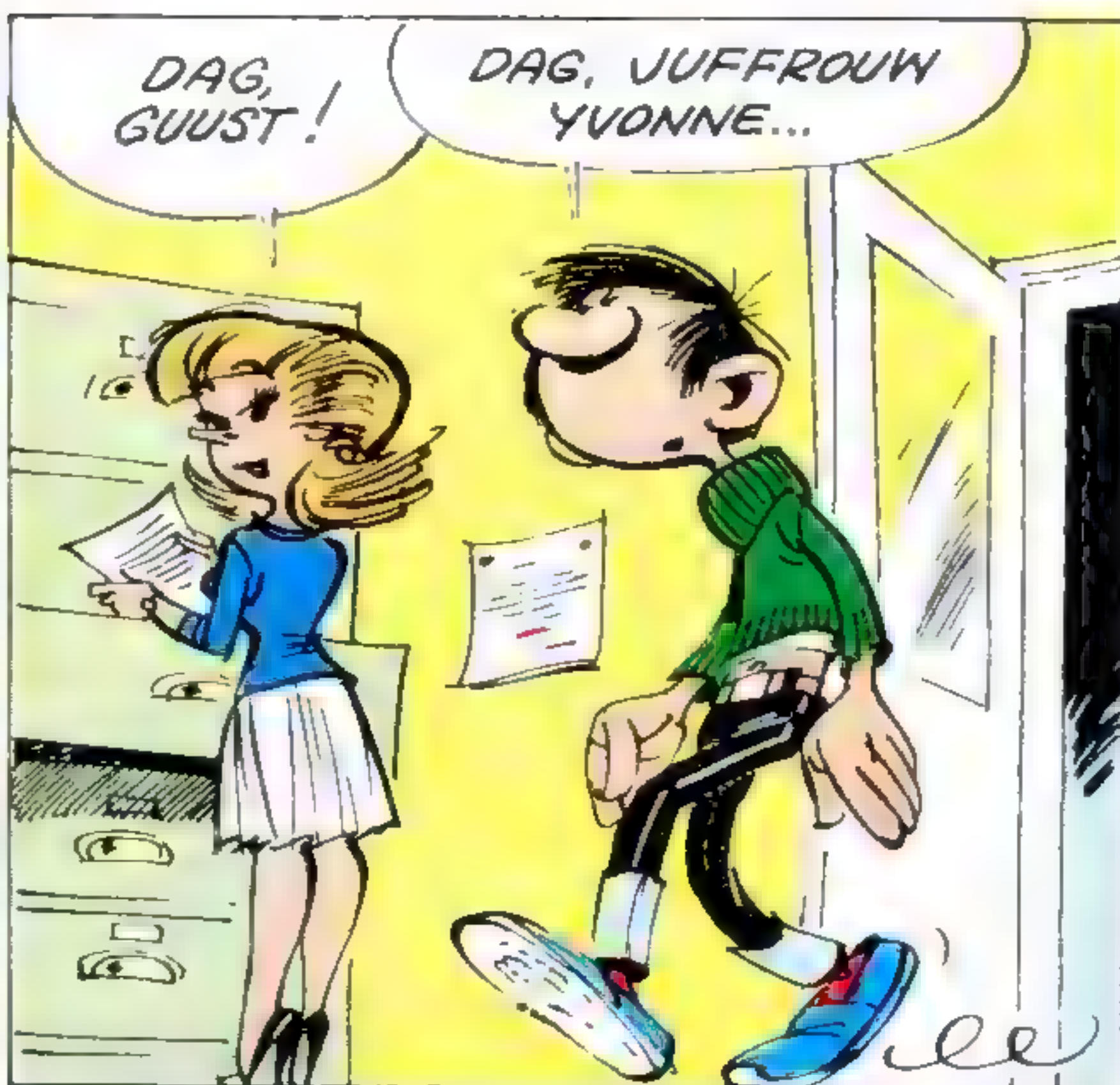
toe eens niet zo fit voelen! Het 'lijkt' wel eens of ik staande sta te slapen, maar dat is slechts schijn. Ik sta dan diep na te denken over een of andere schokkende uitvinding. Het is psychologisch bewezen, dat er méér gebeurt als je droomt dan dat je waakt.

En dan die lui van kantoor! Man, wat krijg ik daar de pé over in. Al-maar doordrammen zeg. Was dat in het begin die zenuwknop van een Kwabbernoot, later werd dat die woesteling van een Pruimpit. Lig ik net even lekker een leuk

tunneltje uit te denken om door die berg boeken van Dupuis heen te komen, storten ze zich op me. Nou ja... ik vraag je ... Alle zorgvuldig op alfabet gedroomde titels in een klap ... ranggg ... weg. En dan die post! Bedenk ik leuke antwoorden die origineel overkomen in de stilte van m'n tot tipi omgebouwde bureau mét super dons-kussen, geven ze me dé kàns niet origineel te zijn. Ik bedoel maar ... Ze geloven niet als ik zeg; 'Rustig maar, Flater krijgt alles voor elkaar'.

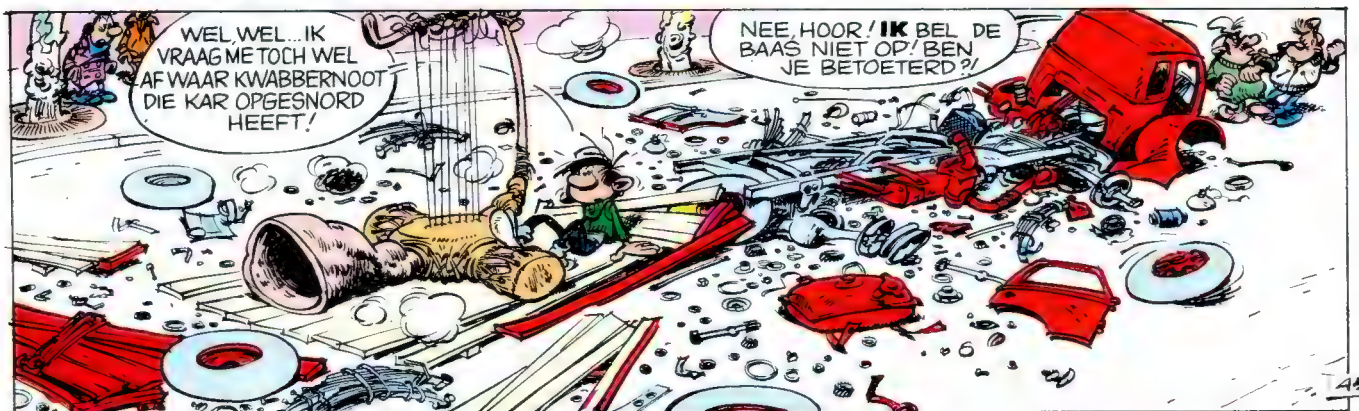
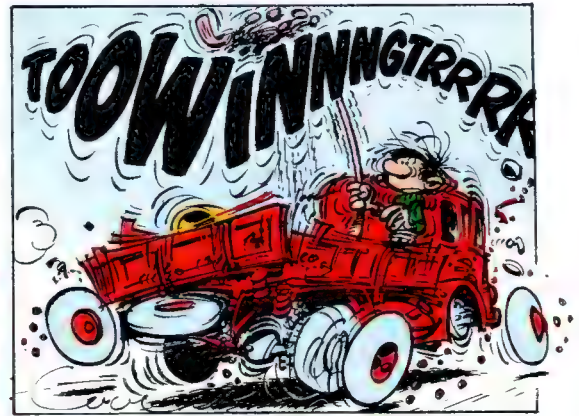
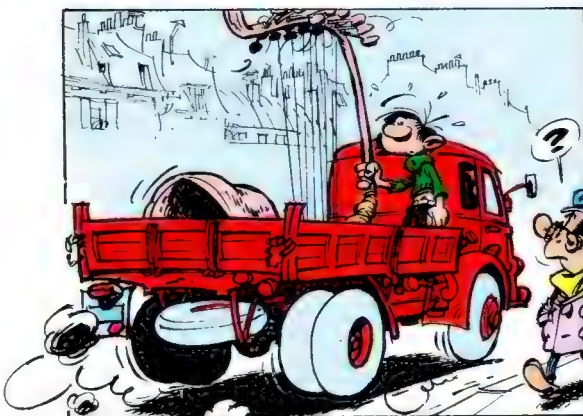
En dan die kontrakten van die De-Mesmaeker, daar krijg ik de schuld van dat ze ongetekend blijven. Wat heb ik daar nou mee te maken. Goed, goed, het kan best 'ns gebeuren dat er chocolade-pasta in de inktpot zit, maar als ik zeg let op dat niemand op die stoel gaat zitten, want dat is m'n hypergevoelige nog niet geteste schietstoel voor het ontlopen van Vondelaar's bekeuringmanie, dan moet Pruimpit De-Mesmaeker

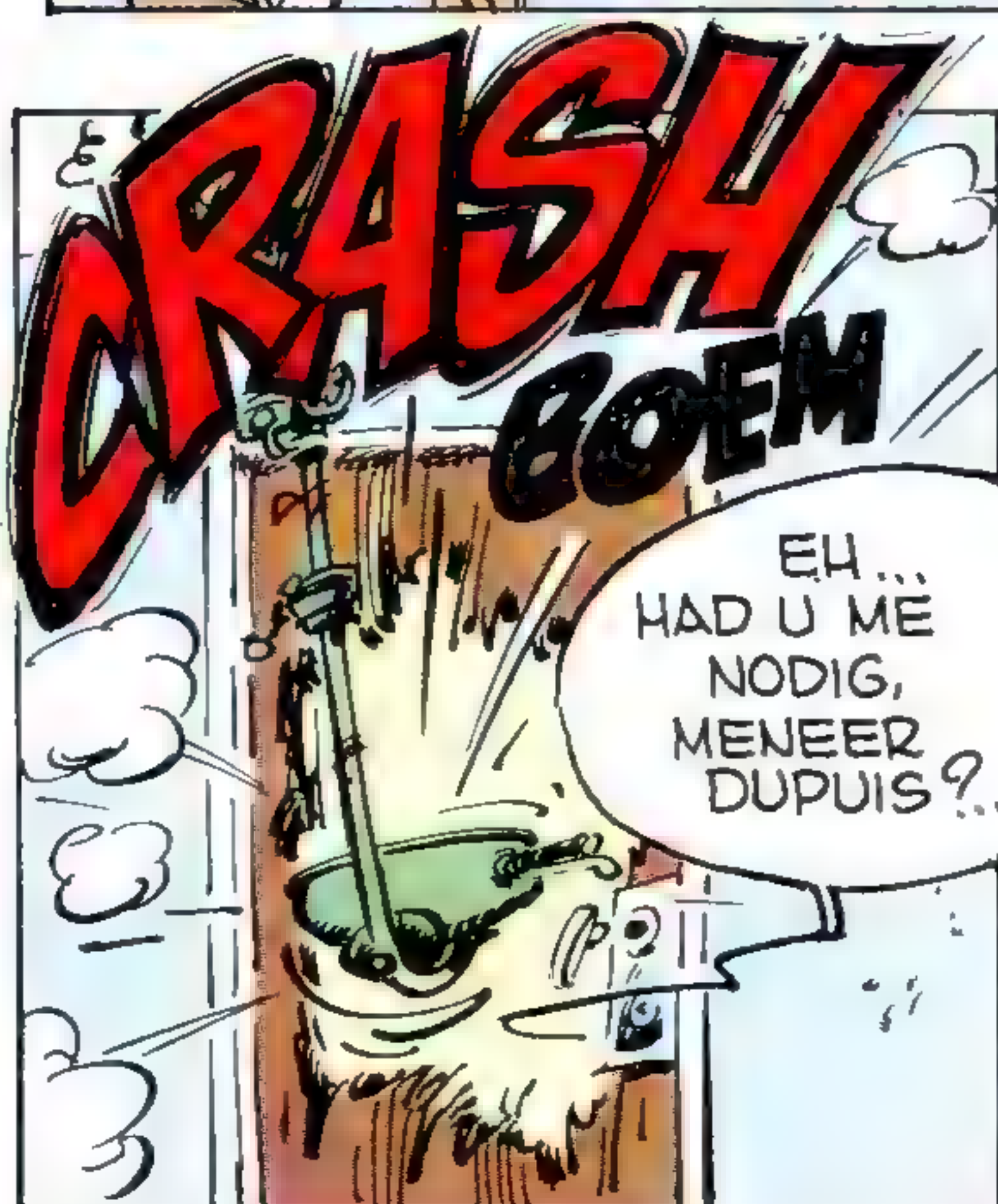
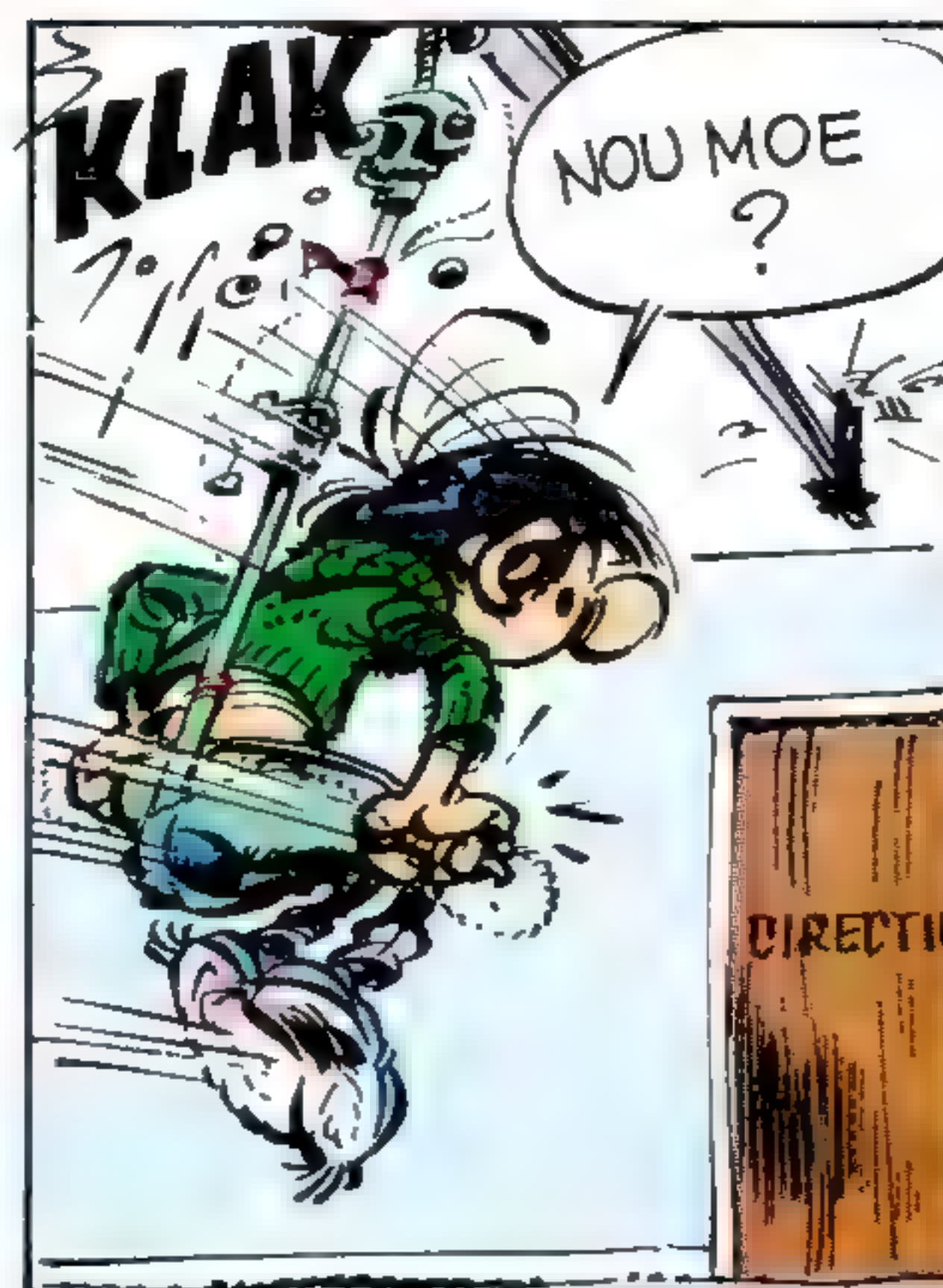
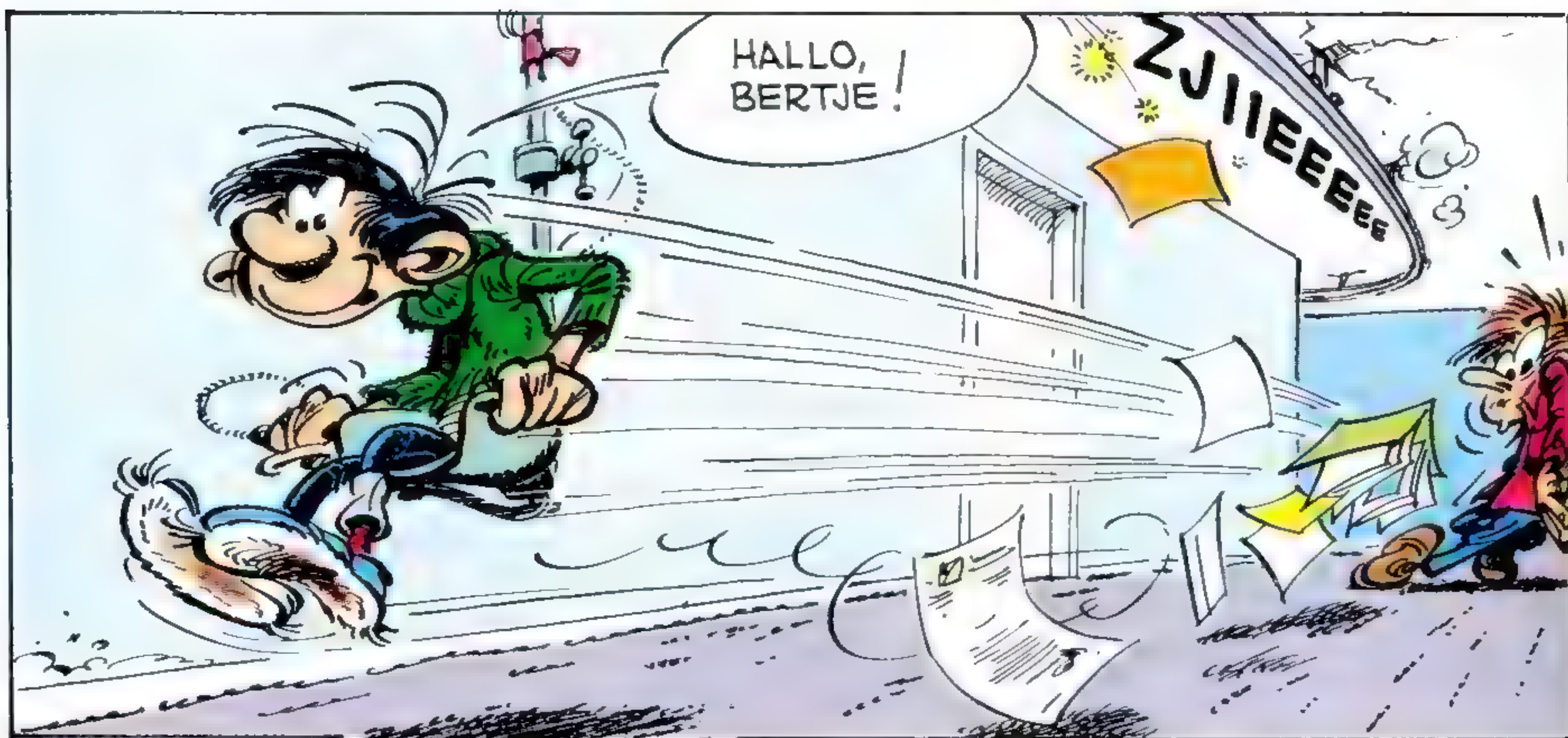

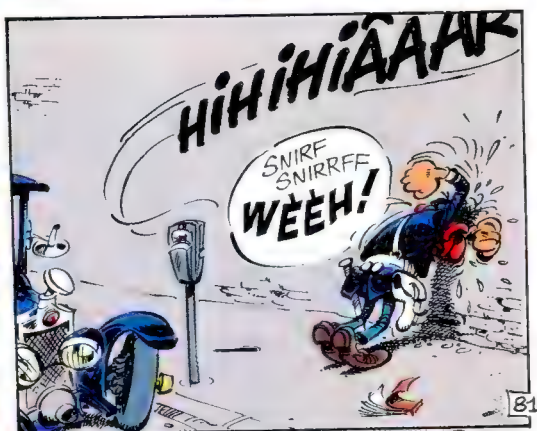
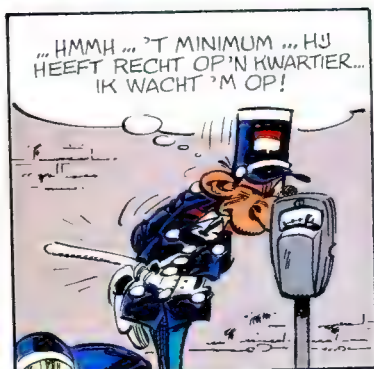
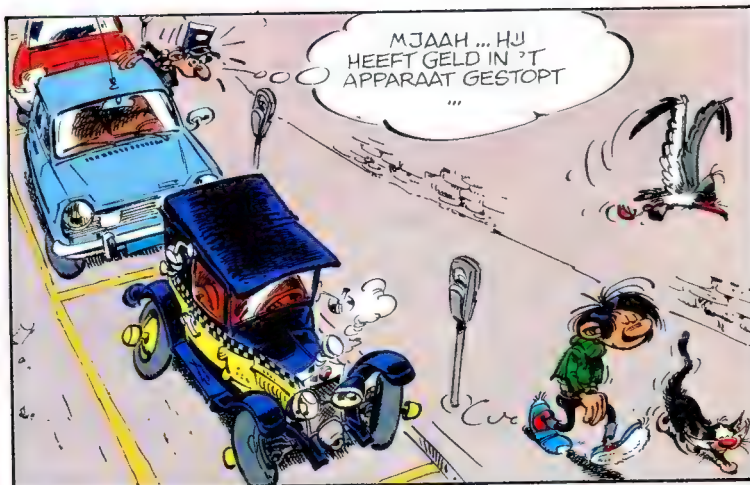
451A

451B

Franklin

daar niet inzetten en op de leuning gaan drukken met z'n bolle armen. Nogal wiesde dat De Mesmaeker door het plafond schiet en bij juffrouw Jannie z'n kop in d'r schoot legt.

Ik word niet begrepen, dat is het. Eh .. even Bertje Blunder via m'n scriptoradiografische impulsenmanipulator opkrikken, want die jongen lijdt ...

Waar was ik gebleven ... O ja, wist je dat er geen album nummer 5 van me is? Dat komt zo... ik was bezig aan het zetten van de persen en ... o! ... dat heb je dus gehoord ... en ook dat die tekeningen toen ... dus toch ... nou ja, zodoende gèèn 5e album dus. Maar er zijn wel al 850 'gags' van me verschenen, wist je dat? Nou ja gags ... zo noemen ze dat, maar ik vind dat niet netjes als je je best doet en iedereen gaat 'r om zitten lachen. Denk toch eens even terug aan al die zaken die ik uitvond, zoals het koffiekruikkussen, het elektrificerend warmhoudend pak, de rubberstoel, de antismurkmachine, de plethamernotenkraker, de flessenstopmachine, de robotistische bestuurbare hond, het cakekussen en al die culinaire gerechten waar fijnproevers flauw van vielen, zo groot was hun geestdrift ... of was dat doodsdrijf? Als je alles wil weten wat ik aan deze wereld heb geschonken, koop je zelf maar m'n albums.

Er zijn er dus 13 min nummer 5. Dit jaar, als m'n (geestelijke) Vader z'n best blijft doen ..., komt nummer 14 uit, maar reken maar nergens op, want ik heb weer dienst aan de pers dus ...

En dan juffrouw Jannie hè, wat een aanhankelijk meisje is dat toch. Dat is een overduidelijk geval van liefde in ontwikkeling!!!! Ik bedoel maar! Zij bevestigt muurvast alles wat ik muurvast heb bevestigd bij Dupuis en is zich bewust ... van mij dus! Zij is ondersteboven van mijn ondernemingslusten. Ik trouwens ook en Franquin niet minder. Zij herkent de verdwaalde ... of is dat verdwaasde ... uitvinder!! en dat kan

ik wel waarderen.

En als ik bezig ben mag ik meeuwtje niet vergeten en poes. Wat zijn dat toch twee vriendelijke dieren en zo levenlustig. Als Pruimpit dáár eens een voorbeeld aan nam, aan die twee lieve zachtaardige beestjes, dan zou het hier op kantoor minder ruw eraan toe gaan.

Meeuwtje heb ik goed afgericht

en richt ook goed, moet ik bekenen. Poes heeft iets tegen die knaap van de boekhouding en ik moet zeggen, dat ik zijn houding maar matig kan waarderen. Altijd maar van: weet U was dat kost meneer Flater, weet mijnheer Dupuis daar zelf van af, wilt U even langskomen mijnheer Guust en ga zo maar door. Alsof ik dit kantoor schade berokken. Toegegeven moet worden, dat er weleens een stukje brokkelt hier en daar, maar daar is het toch een oud gebouw voor?!

Zeg, zeg! ... wisten jullie dat ik, dus Franquin, destijds een Zweedse onderscheiding kregen voor zijn gehele oeuvre, inclusief mijn bijdrage aan hem?! Deze 'nobelprijs' van het stripverhaal, de zgn. Adamsonprijs bestond uit een beeldje van die Zweedse stripfiguur Adamson. Dat werd bekend in 1980, André Flater laat mij dus dat pronkwerkje zien en laat hij dat nou uit z'n handen vallen omdat 'ie toevallig iets van Meeuwtje in z'n oog krijgt. Ding aan stukken en van Adamson is slechts Adam over, dus ik aan het werk om het te maken en ... ja hoor ... gefixt. Aan André kun je zulke dingen niet overlaten. Die moet gewoon blijven tekenen wat ik 'm influister.

Enne ... weet je aan wie ik werkelijk een hekel heb? Aan die dienst-klopper Vondelaar. Heb je die gag gelezen over die parkeermeter die zichzelf vulde? Neen? Meen je dat nou? Moet je maar m'n boeken kopen, blijf je vanzelf bij.

O, ik kan nog zoveel vertellen over de achterliggende jaren enzo, maar ik kijk liever vooruit. André heeft nog jááááren stripideeën, zegt hij en als hij niet meer weet help ik 'm wel verder.

Nou moe! ... waar is m'n boterham met sardientjespindekaas in bessengalei gebleven?? Zeg André! Wat doe jij met m'n boterham aan je broek? Geef ik eindelijk even een interview, wordt m'n nieuwste culinaire creatie onderdrukt ... eh ... achtergedrukt? ... eh ... gebroekstaafd? ... eh ... nou moe!

GESCHIEDENIS VAN DE STRIP-3-DAAGSE

Op 6 april 1968 wordt door Het Stripschrift de Eerste Dag van het Beeldverhaal georganiseerd, tezamen met de eerste landelijke stripruilbeurs. In 1969 vindt de eerste Nederlandse stripveiling plaats. Daarnaast verschijnen voor het eerst stripuitgevers en handelaren (1971) op een permanente stripmarkt. Ook de eerste striptentoonstelling aanschouwt het levenslicht. 1974: De Zesde Dag van het Beeldverhaal is nu voor iedereen toegankelijk en wordt een landelijk evenement; Toonder is in Zaltbommel het middelpunt. Na deze Stripdagen in resp. Amsterdam, Den Haag, Zwolle, Amsterdam, Assen,

Den Haag en Zaltbommel volgen nog Gouda, Dordrecht, Amsterdam (10 jaar Het Stripschap), Rotterdam en Dronten. De meerpaal in Dronten, met het motto 'Vijftig jaar Kuifje' maakt veel los. Het Stripschap evenement bast uit in zijn eendaags jasje. Gesteund door zoveel enthousiasme besluit Het Stripschap een heel weekend te annexeren. Voor september 1980 wordt Breda gekozen als middelpunt van stripminnend Nederland. Motto: 10 jaar Jan, Jans en de kinderen. Meer dan 10.000 liefhebbers passeren in twee dagen de poorten van Het Turfschip. Het Stripschap besluit

jaarlijks neer te strijken in Breda. Een enthousiast gemeentebestuur, een prettige accommodatie en een centrale ligging in het Nederlands taalgebied zijn bij dit besluit doorslaggevende argumenten. In april 1981 draagt de Strip-2-daagse het opschrift: Suske en Wiske-strip in beeld, en bijna vijftien-duizend stripliefhebbers zijn er getuige van. Zoveel, dat de leden van Het Stripschap in het gedrang dreigen te komen. In 1982 wordt daarom een 'rustige' dag aan het evenement toegevoegd. De vrijdag krijgt een conventie. De Strip-3-daagse is geboren.

HALLO! IK MOET
JE ZEGGEN DAT PRUIMPIT
ZICH NIET LEKKER VOELT...
EN IK PROFITEER DAARVAN
OM JE IETS TE LATEN ZIEN

M'N LAATSTE
UITVINDING: EINDELIJK
MAKKELIJK VANGBALSPEL!
DE BAL HEB IK GEMAAKT
VAN EMMENTHALER
KAAS
WAAAAAH!

**HET
STRIPSCHAP**

**nederlands centrum voor
belangstellenden in strips**

De vereniging Het Stripschap stelt zich ten doel de waardering te bevorderen voor strips in het algemeen en de Nederlandse strip in het bijzonder. Deze doelstelling werd haar bij de oprichting (Amsterdam, 11 oktober 1967) meegegeven. Sinds die tijd is Het Stripschap uitgegroeid tot een vereniging met meer dan 1300 leden, die haar ondertitel 'Nederlands Centrum voor Belangstellenden in Strips' met vele activiteiten en voorzieningen ondersteunt.

De belangstelling voor het beeldverhaal is mede door toedoen van de vereniging tot ongekennde hoogte gestegen. De strip is aanvaard als maatschappelijk verschijnsel en als kunstvorm.

Het beeldverhaal heeft zijn intrede gedaan in bibliotheken en in het onderwijs en er zijn nog maar weinig uitgevers te vinden die geen stripuitgaven in hun fonds hebben.

Ook heeft Het Stripschap in de loop der jaren steeds druk uitgeoefend voor het professioneel verantwoord uitgeven van strips en dat is niet zonder gevolg gebleven. Naast de geautoriseerde Tom Poes-uitgaven van De Bezige Bij is de zwart-witreeks van Oberon daarvan een duidelijk voorbeeld.

Het Stripschap heeft een eigen maandblad, Stripschrift genaamd, met o.a. stripkritieken en achtergrondinformatie. Inmiddels is het het oudste in Europa verschijnende Stripvakblad. Ook stond Het Stripschap aan de wieg van het Strip Documentatie Centrum Nederland van de Amsterdamse Universiteitsbibliotheek.

Het Stripschap organiseert jaarlijks de met veel publiciteit en duizende bezoekers omgeven Strip-3-daagse.

Daarnaast zijn er nog een aantal activiteiten die met name voor leden van belang zijn. Zoals het organiseren van veilingen, mini-evenementen, ruilbeurzen en het verstrekken van allerhande informatie.

Het Stripschap beschikt over een eigen ledenservice-afdeling. Leden kunnen specifieke stripuitgaven, veelal met een speciale korting, bestellen bij deze unieke ledenservice.

Al deze zaken worden door de vereniging van groot belang geacht voor de emancipatie van het Nederlandse beeldverhaal.

Als lid geniet u de volgende voordelen:

- gratis Stripschapkalender, bestaand uit uniek materiaal
- gratis stripindexen en overzichten van verschenen stripalbums
- gratis geregeld onregelmatig verschijnend Stripschap Informatiebulletin
- gratis documentatiemateriaal en programmaboek van de Strip-3-daagse
- gratis toegang op mini-evenementen en op de Strip-3-daagse
- gratis Striptas op de Strip-3-daagse
- reductie op een abonnement op Stripschrift (f 10,- !)
- reductie op speciale uitgaven en aanbiedingen van de vereniging.

LEDENSERVICE

Op de Stripboekenbeurs staat een kraam met het opschrift: Ledenservice. Het woord zegt het al. Woont u ver van de bewoonde stripwereld? Weet u geen adressen? Ziet u tegen de prijs van een stripalbum op? De Ledenservice brengt uitkomst.

Ze sturen albums op uit eigen uitgavenpakket, met veel bijzondere albums, ze wijzen u de weg in stripland, ze geven kortingen op strips aan leden van Het Stripschap. Bent u toch op de Strip-3-daagse, loop de Ledenservice niet voorbij!

Wat kunt u daar zien en kopen? Veel meer dan op een pagina past. Een willekeurige greep:

Natuurlijk de legendarische Oberon zwart-witreeks, uitgegeven in samenwerking met Het Stripschap. O.a. de volgende delen zijn nog verkrijgbaar:

14	Broertjes Samovarof – het wolvejong	(Julsing)	5,95
22	Baron van Tast tot Zeveren	(v Haasteren)	5,95
23	Argonautjes – Het zwaard van Damocles	(Matena)	5,95
29	Kleine Pier – De danser van Algiers	(Matena)	5,95
32	Huckleberry Finn's avonturen deel 1	(Bus)	5,95
34	Huckleberry Finn's avonturen deel 2	(Bus)	5,95
36	Athi – de boogschutter uit het hoge noorden	(Stapel)	5,95
39	Huon de Neveling – het zwaard van Reinout	(Stapel)	5,95
41	Huon de Neveling – de laatste nederlaag	(Stapel)	6,95
43	Historische Vertellingen deel 1	(Balm)	5,95
45	Inferno ballade	(Balm)	6,25
46	Cliff Rendall – het geheim van de 5 vierkanten	(Bus)	6,25
47	Historische Vertellingen deel 2	(Balm)	6,25
48	Cliff Rendall – gevangenen van het heelal	(Bus)	6,25
49	Historische Vertellingen deel 3	(Balm)	6,55
50	Het prentenboek van Frans Piët	(Piët)	6,55

Dan is er natuurlijk nog steeds de Tom Poes-reeks, uitgegeven bij de Bezige Bij, ook al in samenwerking met Het Stripschap. Nog verkrijgbaar zijn de volgende sets (f 8,90 per set)

De drakenburcht/de bergmensen
het verdwijneiland/het geheim van het noorderlicht
de reuzenvogel/de meesterschilder
het eiland van grim, gram en grom/de markies van carabas
de talisman/de zeeslang
kaspar de draak/de geheimzinnige sleutel
het vibreerputje/de geheimzinnige gaper
horror de ademloze/de kneep van knipmenis
het lijm teem/de partenspeler
het wegwerk/eh dingetjes
de volvetters/de schoonschijners
de betoverde prinses/de gebroeders weeromstuit

Verder veel albums van zeer divers karakter, vooral uitgebracht door de 'kleinere' uitgeverijen. Een kleine greep:

Aram	(Wijn)	per deel	14,95
Panda	(Toonder)	per deel	9,90
Koning Hollewijn	(Toonder)	per deel	19,50
Arman en Ilva	(Kling)	per deel	29,75
Gloria van Goes	(Wijn)	per deel	13,50
Jennifer Scott	(Wijn)	per deel	13,90
Piloot Storm	(Sprenger)	per deel	11,90

Ook voor secundaire literatuur is er de Ledenservice:

Wordt Vervolgd – Striplericon der lage landen	49,50
Comics Katalogus	14,95
Stripschriftspecial Lucky Luke	19,90
Stripschriftspecial Suske en Wiske	19,90
Strips, voer voor luie lezers?	8,50
De zaak Kuifje	15,—

Natuurlijk is er meer, veel meer. Maar komt u dat zelf bekijken op de Strip-3-daagse.

VEILINGEN

Veilingen zijn niet meer weg te denken evenementen op onze Strip-3-daagse. Zij zullen waarschijnlijk nooit meer verdwijnen ook! Menig verzamelaar kijkt elke keer weer vol spanning en met twinkelende oogjes uit naar de kavelijsten, welke ook, dit jaar weer met allerlei interessante titels gevuld zullen zijn. Er zullen wederom drie 'normale' veilingen bij opbod, plaatsvinden in de conferentie zaal van het Turfschip. De kavels zijn telkens een half uur voor de veilingen te bezichtigen. Ook de veilingreglementen zijn dan in te zien. Het opgeld bedraagt tien procent en de kavels dienen direct te worden afgerekend.

Maar daarnaast kunnen wij u dit jaar een primeur voor de stripdagen aanbieden. Een AMERIKAANSE VEILING. Waar ook de beursganger met

de wat dunnere portemonnaie een kans krijgt geweldige kavels in de wacht te slepen.

Deze veiling, met kavels als originele tekeningen op zowel wand- als A4 formaat, gesigioneerde albums en allerlei ander uniek stripmateriaal, komt geheel ten goede aan 'Het Stripschap'.

Hoe werkt nu zo'n Amerikaanse veiling?

De veilingmeester zet een kavel in. Waarna hij een wekker op een onbekend aantal minuten afstelt. Iedereen kan nu geld aan de veilingmeester overhandigen (of in de pot gooien) tot de wekker afloopt. Degene die nu het laatste zijn geld gegeven heeft krijgt de kavel. Ook kan er i.p.v. een wekker een van te voren vastgesteld bedrag als slot dienen. B.v. f 25,-. Degene

die de vijftiengstigste gulden in de pot gooit krijgt het geveilde stuk.

Deze twee methodes worden door elkaar gebruikt zodat het ten allen tijde een spannend evenement wordt. Een gok waarbij je misschien voor maar één gulden een originele tekening wegsleept.

STRIPSCHAPPRIJS EN STRIPSCHAPPENNINGEN

De Stripschapprijs en de Stripschappenningen worden jaarlijks op voordracht van een onafhankelijke commissie toegekend door het bestuur van Het Stripschap. De prijs en de penningen worden in september tijdens de Strips-3-daagse uitgereikt aan de winnaars.

Op initiatief van Het Stripschap is in 1974 gestart met de toekenning van de Stripschapprijs. Oorspronkelijk was toekenning mogelijk aan hen die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor het Nederlandse beeldverhaal. Sinds jaar en dag echter is de Stripschapprijs dé prijs voor de Nederlandse stripmaker. M.i.v. 1981 wordt daarom de prijs gegeven aan tekenaars en/of scenaristen die zich buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt voor het beeldverhaal in het algemeen en het Nederlandse in het bijzonder.

Om andere uitzonderlijke prestaties op stripgebied te eren, heeft Het Stripschap in 1981 besloten tot de instelling van de Stripschappenningen. Jaarlijks worden maximaal drie penningen uitgereikt. De Stripschappenning wordt toegekend aan tekenaars, scenaristen,

inkleurlers, vertalers, uitgevers, veel belovend talent enz., dan wel ander personen of instellingen die een uitzonderlijke prestatie op stripgebied hebben verricht. Jaarlijks zal één van deze penningen worden toegekend aan het beste Nederlandse stripalbum verschenen in het jaar van dan wel het jaar voorafgaand aan de Strip-3-daagse.

De Stripschapprijs bestaat uit een bronzen plastiek en een bijbehorende oorkonde. De Stripschappenning is van brons met een motief in reliëf. Een bijpassende tekst is ingegraveerd. Zowel prijs als penning is ontworpen door beeldhouwer Ton van Beest.

In 1982 bestond de onafhankelijke commissie van advies uit:

- Cor Nijmeijer, voorzitter, oud-voorzitter van Het Stripschap;
- Rob van Eyck, redacteur Stripschrift;
- Peter Terink, journalist;
- Jan Joosse, redacteur NBLC;
- Arie de Koff, stripantikwaar;

- Jan Kruis, prijswinnaar 1980;
- Jean Dulieu, prijswinnaar 1981.

De prijzen werden tot dusver uitgereikt aan:

1974: de heer Houbolt van uitgeverij Skarabee;

1975: de tekenaar Jijé

de scenarist Maurice Tillieux

1976: de tekenaar Hans G. Kresse

de scenarist Lo Hartog van Banda

1977: de gezamenlijke medewerkers van het blad Tante Leny Presenteert

1978: de tekenaar Martin Lodewijk

1979: de tekenaar Jaap Vegter

1980: de tekenaar Jan Kruis

1981: de tekenaar Jean Dulieu

De penningen werden tot dusver uitgereikt aan:

1981: de scenariste Patty Klein;

uitgeverij Drukwerk

album van het jaar: Sjeff van Oekel in de bocht, door Theo van den Boogaard en Wim T. Schippers, uitgegeven bij Paul Rijperman.

DE STRIPSCHAPPRIJS 1982: MARTEN TOONDER

De commissie adviseert het bestuur van Het Stripschap de prijs voor 1982 toe te kennen aan Marten Toonder.

Hoewel de grote verdiensten van Marten Toonder voor de Nederlandse strip al in 1968 erkend werden door het erelidmaatschap van Het Stripschap, vindt de commissie dat dit de toekenning van de prijs niet uitsluit.

De geesteskinders van Marten Toonder weten al meer dan veertig jaar velen te boeien door hun belevenissen in woord en beeld.

Hij is daarbij van grote invloed geweest op de ontwikkeling van een groot aantal andere en jongere tekenaars/schrijvers.

Het feit dat voor het eerst het jaarlijkse boekenweekgeschenk bestond uit één van de strips van Marten Toonder geeft de erkenning weer die allerwegen voor zijn werk is ontstaan, een erkenning die ook van invloed is op de

waardering voor het beeldverhaal in Nederland.

Een markante mijlpaal in het levenswerk van de net 70 jaar geworden Mar-

ten Toonder mag de grote Tom Poes/Heer Bommelfilm worden genoemd, die eind dit jaar zal zijn voltooid.

STRIPSCHAPPENNING VOOR NICO NOORDERMEER

De commissie adviseert het bestuur van Het Stripschap voor het jaar 1982 een Stripschappenning toe te kennen aan Nico Noordermeer.

Nico Noordermeer is al sedert veertien jaar actief in het Nederlandse stripwezen. Eerst als redactioneel medewerker van Stripschrift, waarvoor hij onder andere interviews verzorgde en bibliografieën van zeer uiteenlopende aard samenstelde.

Zijn eerste uitgeversactiviteit was de index op het weekblad Kuifje, die hij samen met Fred Neve opzette en die Noordermeer in eigen beheer uitbracht in juli 1971.

In 1973 verscheen bij Noordermeer een tweede, zeer uitgebreide bibliografie: die van Hans G. Kresse.

In de jaren daarna volgde nog een vijftal liefhebbersuitgaven, waarvan de P.C. Wijn-bibliografie zeer in het oog sprong.

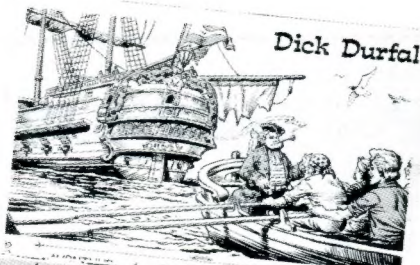
In 1981 lieten de omstandigheden hem toe, zich volkomen te werpen op zijn grote interesse: het uitgeven van strips van Nederlandse bodem. Onder de

naam Uitgeverij De Lijn startte hij de reeks Bibliotheek van het Nederlandse Beeldverhaal, waarin bekende mensen als Frank de Vliegende Hollander, Verowin, Piloot Storm en Gloria van Goes. Vele van zijn uitgaven verschijnen in het nostalgische oblongformaat, waardoor deze uitgaven juist de authentieke sfeer van de verhalen meekrijgen.

Het is duidelijk dat Nico Noordermeer

met zijn uitgaven parallel gaat aan de belangrijkste doelstelling van Het Stripschap: het bevorderen van de belangstelling voor het Nederlandse Beeldverhaal.

Noordermeer slaagde er in om in zeer korte tijd een indrukwekkende reeks stripboeken uit te geven met een heel duidelijke *Lijn*, en het ziet er naar uit dat hij voorlopig nog niet 'uitgegeven' is!!

ALBUM VAN HET JAAR:

De commissie adviseert het bestuur van Het Stripschap een Stripschappenning voor 1982 toe te kennen aan het album De Familie Doorzon van Gerrit de Jager en Wim Steenhagen. In de stripserie De Familie Doorzon hebben Gerrit de Jager en Wim Steenhagen een familiestrip geschapen van een bijzonder gehalte, waarin ondanks vervormingen in beeld en verhaal de relatie met de bestaande werkelijkheid behouden blijft.

In duidelijk herkenbare situaties uit het dagelijks leven wordt de mentaliteit van de grootste gemene deler van het Nederlandse volk op de voet gevolgd en door zijn ironische benadering daarvan is De Familie Doorzon een tekenende persiflage op de Nederlandse samenleving, die bovendien in vormgeving uitmunt door een geheel eigen karikaturale stijl die die kritisch-ironische benadering op natuurlijke wijze aanvult en beklemtoont.

DUPUIS

Het verhaal van de uitgeverij Dupuis begint in 1898. Toen een jongeman van 23 jaar, een zekere Jean Dupuis gewezen pasteibakker van het grootwarenhuis 'Grand Bazar' te Charleroi, voor 300 BF een tweedehands drukpersje kocht. Hij installeerde zich in de eetkamer en begon bescheiden met het drukken van etiketten voor apothekers en brouwers uit de buurt.

Amper 8 jaar later, in 1904, stelde hij al 20 werknemers te werk en daardoor had hij de grootste drukkerij van Hene-gouwen.

Dat werknemers aantal zou met de jaren stijgen 131 in 1939, 400 in 1948, en 750 in 1974.

In 1922 besloot Jean Dupuis het roer om te gooien en werd hij uitgever. Op 2 april van dat jaar werd het weekblad 'Les Bonnes Sorées' geboren, met actuele verhalen en informatie voor de moderne vrouw. Binnen acht maanden lag de oplage hiervan al op 10.000 exemplaren.

In 1924 verscheen het blad 'La Moustique' een humoristisch familieblad met radioprogramma's. Later verscheen er speciaal voor de televisieprogramma's het blad 'Télemoustique'. In 1934 kwam hiervoor ook een vlaamse editie namelijk 'de Haardvriend' en 'Humoradio', wat tegenwoordig het blad Humo is.

In 1938 verscheen het blad voor de jeugd 'Spirou' en tegelijkertijd de vlaamse uitgave 'Robbedoes'.

De oplage van al deze bladen lag in 1939 al rond de 300.000 exemplaren. En in al die jaren werd er constant gewerkt aan het verbeteren en vernieuwen van de druktechnieken.

Dit alles onder de bezielde leiding van zijn oprichter Jean Dupuis die er in 1952, op 77 jarige leeftijd tussen uit kneep en daarmee een gezonde zaak, zin in het werk en liefde voor het vak aan zijn opvolgers naliet.

De opvolgers, de zonen Paul en Charles en de schoonzonen René Matthews en Marcel Dupuis (deze laatste pas sinds 1968) leidden het bedrijf door de moeilijke oorlogsjaren. Waar vooral de grote papierschaarste een bijna onoverkomelijk probleem was.

Maar de vrijheid kwam, het aanbod van papier herstelde zich. Het personeel keerde terug en het normale leven nam weer zijn aanvang. En Dupuis werd al gauw de 1e drukker en uitgever van Wallonie en de derde van het land.

Naast het drukken en uitgeven van de vele stripuitgaven is Dupuis zich ook gaan toeleggen op het uitgeven van boeken en vooral boeken voor de jeugd.

Ook kreeg de tekenfilm, juist door de grote hoeveelheid goede tekenaars een kans bij Dupuis. Een voorbeeld hiervan is natuurlijk de Smurfenfilm.

Op dit moment worden de uitgaven van Dupuis over de gehele wereld verspreid, en de geschiedenis van Robbe-

does en de andere striphelden verschijnen nu al in België, Frankrijk, Nederland, Zwitserland, Luxemburg, Afrika, Canada, Italië, Spanje, Catalonië, Yougoslavië, Portugal, Thailand, Duitsland, Griekenland, Engeland, Tahiti enz., enz., enz.

TEKENAARS

Veel bezoekers van de Strip-3-daagse komen eigenlijk maar voor één ding: de tekenaars. Voor een album, gesig-neerd en met opdracht, voor een spe-ciaal voor hen gemaakte tekening, voor een gesprek met de maker van een favoriete strip.

Deze bezoekers komen dit jaar beter aan hun trekken dan ooit tevoren: meer tijd en vooral: meer tekenaars!

De volgende tekenaars zijn al aange-kondigd:

Dupuis neemt mee: Lambil, Cauvin, Jannin, Berck, Cokcx, Leloup, Will en Hilaire. Franquin is er uiteraard ook en ook Peyo heeft beloofd even langs te komen!

Zelfportret André Franquin

Albracht verwacht: Hermann, Ro-sinski, van Hamme, Franz, Reding, Ryssack, Ernst, Weyland en Giraud (!)

Arboris/Dendros brengt Jan van Haasteren, Rob van Eijck en Jan Stee-man mee.

Bij Espee treft u aan: Gerrit de Jager en Wim Stevenhagen, René Windig en Eddie de Jong, Adriaan Labadie, Wil-lem Vleeschouwer en Hein de Kort.

Op de stand van Mondria zitten Bert Witte en Frank Herzen.

U kunt Frank Margerin zien zitten **bij Centripress**.

Oberon: in elke geval Don Lawrence, Martin Lodewijk, Henk Kuijpers en ver-der ongeveer iedereen die voor ze te-kent.

Stichting Uitgeverij Beeldspraak komt met Berend Jan Vonk, Frank Bierkens, Ruud Willems en Arthur Martens.

Marc de Boer zit **bij Ombrosius**.

Panda heeft in elk geval Paul Teng.

Gideon Brugman is aanwezig.

De Meulder koestert Peter de Smet. Jan Kruis zal paraat zijn **bij Joop Wig-gers**.

Uitgeverij Z komt met Pichon.

d'Roodkoopren Knoop is in gezelschap van Len Munnik.

De Standaard Uitgeverij pronkt dit jaar met Marc Sleen, maar ook de rest van de stripstal zal niet ontbreken.

En dat is nog maar wat er bij het ter perse gaan van deze pagina (half juli) bekend was! Er komen er meer, veel meer!

Genoemde namen zijn, vooral waar het buitenlandse tekenaars betreft, uiteraard onder voorbehoud.

PRIMEURS

Veel uitgevers zullen op de Strip-3-daagse ook met primeurs komen, om ze daar als trotse ouders aan het pu-bliek te tonen.

De volgende zijn al aangekondigd:

Arboris/Dendros:

Baron van Tast nr. 2 (J. v. Haasteren & Patty Klein);

De opstand der Bataven, door Rob van Eijck (tekeningen) en Frits de Winter (tekst), een nog nooit eerder gepubli-ceerde Nederlandse strip in 4 kleuren!; Stripmaandblad 'Campus' nr. 1

Mondria Uitgevers: Groot Neder-lands Huwelijksboek.

Centripress: Zwaar metaal.

De Meulder: Stripprofiel 46; Joris PK-kompleet (!).

Joop Wiggers: Jan, Jans en de kin-deren 12; 2e luxe-album (delen 6 t/m 10); Kattenspecial (alle Kater-afleveringen gebundeld).

Panda: Eric de Noorman IX; Stripka-talogus '82-83; Delgadito 3.

Drukwerk: Daniel Jaunes (Tito); Her-vormingskamp B (Santi).

Speelgoedland: Nieuwe smurfen en een smurfenmaquette.

Vonk: De kleurrijke helden van Gi-raud/Moebius

Vonk: De F van Flater, de virtueuze hu-mor van André Franquin.

